

บทที่ ๔

ความเชื่อและค่านิยมของการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคล

การศึกษาการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลมีความสัมพันธ์กับความเชื่อและค่านิยมของคนไทยในด้านต่าง ๆ ดังนั้นในบทนี้ผู้วิจัยจึงจะแบ่งการศึกษาออกเป็น ๒ หัวข้อใหญ่ คือ ความเชื่อของการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคล และค่านิยมของการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคล ดังนี้

๔.๑ ความเชื่อของการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคล

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อ ดังนั้นเพื่อให้เข้าใจความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความเชื่อ จึงจะขอกล่าวถึงความหมายของ “ความเชื่อ” ก่อน

๔.๑.๑ ความหมายของคำว่า “ความเชื่อ”

การศึกษาเรื่องความเชื่อ ได้มีผู้ศึกษา และให้ความหมายของคำว่า “ความเชื่อ” ไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

กิ่งแก้ว อุตถากร (๒๕๑๙ : ๙๑) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ความเชื่อ” หมายถึง เห็นจริงด้วย เห็นจริงตาม จะเห็นเช่นนั้นด้วยความรู้สึก หรือด้วยความไตร่ตรองโดยเหตุผลก็ตาม

บุปผา ทวีสุข (๒๕๒๖ : ๑๕๖) กล่าวว่า “ความเชื่อ” หมายถึง การยอมรับนับถือหรือยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งที่มีตัวตน หรือไม่ก็ตามว่าเป็นความจริงหรือมีอยู่ การยอมรับนับถือนี้อาจจะมีหลักฐานอย่างเพียงพอที่จะพิสูจน์ได้หรืออาจจะมีหลักฐานที่จะนำมาใช้พิสูจน์ให้เห็นจริงเกี่ยวกับสิ่งนั้นได้

ชนิษฐา จิตชินะกุล (๒๕๔๕ : ๓๓) ได้กล่าวถึงความเชื่อว่า “การที่มนุษย์ยอมรับนับถือหรือเกิดการยึดมั่นถือมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย และมั่นคงในชีวิตนั้นอาจมีเหตุผลที่เพียงพอต่อการยอมรับหรือไม่ก็ได้ และเมื่อมนุษย์เกิดยอมรับในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้วก็จะมีการแสดงออกไม่ว่าจะทางกายหรือทางใจ ซึ่งการยอมรับนับถือนี้อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ความเชื่อ นั่นเอง”

จากความหมายของความเชื่อดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ความเชื่อ หมายถึงการยอมรับนับถือหรือยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจให้เกิด

ความรู้สึกอบอุ่น มั่นคงในชีวิต การยอมรับนับถือนี้อาจจะด้วยความรู้สึก หรือการไตร่ตรองด้วยเหตุผล เมื่อเกิดการยอมรับนับถือในสิ่งนั้น ๆ แล้วย่อมจะมีผลต่อการแสดงออกทั้งทางกายและใจ

ความเชื่อมีผลต่อการแสดงออกของคนในสังคม ดังนั้น การที่คนไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับพันธุ์ไม้มงคลอย่างไรก็ย่อมจะมีผลต่อการตั้งชื่อด้วย ทั้งนี้ชื่อพันธุ์ไม้มงคลก็สามารถที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อในด้านต่าง ๆ ของคนไทยได้ ผู้วิจัยจึงจะแบ่งการศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลออกเป็น ๒ หัวข้อ คือ ความเชื่อเกี่ยวกับพันธุ์ไม้มงคลที่มีผลต่อการตั้งชื่อ และ ความเชื่อที่สะท้อนจากชื่อพันธุ์ไม้มงคล ตามลำดับต่อไปนี้

๔.๑.๒ ความเชื่อของพันธุ์ไม้มงคลในการตั้งชื่อ

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาชื่อของพันธุ์ไม้มงคลประเภทว่าน และพันธุ์ไม้มงคลประเภทปืเปียเขียน ดังนั้นจึงจะกล่าวถึงความเชื่อเกี่ยวกับพันธุ์ไม้มงคลทั้ง ๒ ประเภทดังนี้

๔.๑.๒.๑ ความเชื่อของพันธุ์ไม้มงคลประเภทว่าน

“ว่าน” เป็นพฤษชาติมหัศจรรย์ที่คนไทยนิยมปลูกเลี้ยงและเชื่อถือในสรรพคุณหรือประโยชน์กันแพร่หลายมาแต่โบราณ ดังจะเห็นได้จากตำรายาแผนโบราณต่าง ๆ ที่ได้จารึกไว้ในแผ่นใบลาน สมุดข่อย สมุดไทย ฯลฯ ซึ่ง เลื่อน กัณฑ์กาญจนะ (๒๕๑๓ : ๒) ได้อธิบายไว้ว่าเรื่องราวของว่านมีผู้บันทึกไว้ใน “พระตำหรับว่าน” ดังนี้

สิทธิการิยะ ยังมีพระฤาษี ๔ องค์ในแผ่นดินนี้มีอิทธิฤทธิ์ยิ่งกว่าบรรดาโยคีและฤาษีทั้งปวง มีนามว่า “กะวัตฤาษี” “กะวัตพันฤาษี” “สิพรัตถนาถฤาษี” จึงตั้งกะปิละฤาษีอีกองค์หนึ่ง พระฤาษี ๒ องค์ใน ๔ องค์นี้ได้กำหนดให้ธาตุทั้ง ๔ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ ตั้งอยู่เป็นอธิบดีแก่บรรดาสรรพสิ่งทั้งปวง ส่วนท่านฤาษีองค์ที่ ๔ คือ ท่านจั่งตั้งกะปิละนั้นได้ตั้งบรรดากบิลว่านต่าง ๆ ขึ้นไว้สำหรับท้าวพระยาและสมณชีพราหมณ์ทั้งปวงให้รู้จักคุณพระรัตนตรัย ทั้งยังรู้จักอดกลั้นต่อบรรดาอภุศลกรรมทั้งหลาย ตลอดจนได้รู้จักสรรพคุณและโอสถสารประโยชน์จากว่านยาและสมุนไพรต่าง ๆ เหล่านั้น ไปช่วยบำบัดโรคภัยไข้เจ็บ และช่วยป้องกันภัยอันตรายทุกซกัณยานาประการแก่ผู้เฒ่าผู้แก่และคนทั้งปวงทั่วกัน

โบราณท่านว่าวันจะชงนั้นจะต้องขโมย โดยมีเคล็ดอยู่ว่า ก่อนลงมือขุดให้ใช้มือตบที่ดินและส่งเสียงร้องตะโกน...ขโมย...ขโมย...ขโมย เวลาจะขุดใช้มือตบดินตรงใกล้ ๆ กอวันหรือต้นวัน แล้วว่าคาถาเรียกวันไปตบดินไป จนกว่าพระคาถาจะจบลงถึงค่อยขุดเอาหัววันขึ้นมา หากทำได้โดยถูกต้องแล้ว อิทธิฤทธิ์ประสิทธิผลจากวันก็จะทรงอานุภาพเลิศล้ำ ในการปลูกวันส่วนมากนิยมปลูกวันในกระถางตั้งไว้หน้าบ้าน ห้ามเอาขยะหรือของสกปรกใส่ต้นวันและต้องระวังอย่าให้สัตว์มาคุ้ยเขี่ย อย่าให้คนเดินข้าม และอย่าวางกระถางต้นวันไว้ข้างราวตากผ้าจะเสื่อมคุณหญิงมีรอบเดือนห้ามรดน้ำหรือแตะต้องต้นวันเด็ดขาด วันจะหมดอิทธิฤทธิ์อำนาจ หรือต้นอาจจะตายได้ เมื่อปลูกวันแล้ว เชื่อว่าเมื่อวันออกดอก เจ้าของควรจะมีลูกผ้าแพรแดงหรือผ้าขาวรับขวัญรอบกระถางหรือช่อดอก เพื่อจะทำให้เกิดความเป็นสิริมงคลและนำโชคลาภมาสู่ผู้เป็นเจ้าของได้ คนไทยนิยมปลูกเลี้ยงวันกันอย่างแพร่หลาย ดังจะเห็นได้ว่าตามบ้านเรือนและร้านค้าต่าง ๆ จะนิยมปลูกวันไว้เพราะเชื่อว่าจะทำให้มีเสน่ห์เป็นที่นิยมรักใคร่ มีผู้ช่วยเหลือเกื้อกูล ช่วยให้ค้าขายเจริญรุ่งเรือง นอกจากนี้คนไทยยังนิยมปลูกวันไว้เป็นไม้ประดับ หรือใช้เป็นยาสมุนไพรทั้งยังใช้สำหรับเสี่ยงทายเพื่อให้รู้ถึงวาสนาชะตาของตนว่ามีโชคดีหรือร้ายอีกด้วย

การศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับพันธุ์ไม้มงคลประเภทวันข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าคนไทยมีความเชื่อว่าวันเป็นพันธุ์ไม้ที่มีอิทธิฤทธิ์ความศักดิ์สิทธิ์และมีคุณไสยต่าง ๆ ทั้งในทางคงกระพันชาตรี คุ่มครองป้องกันภัยอันตราย ในทางเสน่ห์เมตตามหานิยม และในทางรักษาโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ได้ ผู้วิจัยพบว่าความเชื่อดังกล่าวมีผลต่อการตั้งชื่อวัน ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยจะอธิบายความเชื่อเกี่ยวกับวันที่ใช้ทางด้านต่าง ๆ พร้อมกับยกตัวอย่างชื่อให้เห็นดังต่อไปนี้

วันที่ใช้ในทางอยู่ยงคงกระพันชาตรี เชื่อว่าเป็นวันที่มีอิทธิฤทธิ์ทำให้นั่งเหนียวคงทนต่อศาสตราวุธทำให้จิตใจฮึกเหิมไม่กลัวเกรงต่อความเจ็บปวด ผู้ใช้จึงมักมีชัยเหนือศัตรู จากความเชื่อของวันที่ใช้ในทางนี้จึงมีการตั้งชื่อวัน เช่น *พญาแฉ่ง* *เดมาหนังแห้ง* ซึ่งตั้งมาจากความเชื่อในอิทธิฤทธิ์ของวันจะทำให้ผู้ใช้มีเนื้อตัวมีขนหนังหนา จิตใจกล้าหาญ คงทนต่อคมอาวุธชื่อ *พญาหอกหัก* *พญาดาบหัก* ตั้งมาจากความเชื่อว่าหากพกวันติดตัวหรือกินแล้วก็จะทำให้ฟันแทงไม่เข้า แม้จะถูกแทงด้วยหอก หรือฟันด้วยดาบจนกระทั่งหอกหักหรือดาบหักก็ยังไม่เป็นอะไร ชื่อ *กระทุ้เจ็ดแบก* ตั้งมาจากความเชื่อว่า เมื่อกินหัววันนี้เข้าไปแล้วจะทำให้เนื้อตัวแข็งแรงแกร่งคงกระพันชาตรี และมีจิตใจฮึกเหิม ตามตำรากล่าวว่าแม้จะถูกประเคนด้วยไม้กระทุ้งตั้ง ๗ แบกก็ยังไม่แตก หรือชอกช้ำประการใดทั้งสิ้น ชื่อ *สากเหล็ก* ตั้งมาจากความเชื่อว่า หากนำหัววันนี้เสกกับน้ำแล้วใช้ทามือก่อนขึ้นชก อานุภาพของวันนี้จะทำให้ผู้ที่ถูกชกเจ็บปวดถึงหัวใจยิ่งได้กินหัววันนี้เข้าไปก็จะทำให้หนังเหนียว สามารถสู้กับฝ่ายปรปักษ์ได้โดยไม่มีเลือดออกจากตัวเลย ชื่อ *หัวนวม* ตั้งมาจากความเชื่อว่าวันนี้จะทำให้อยู่ยงคงกระพันชาตรี สามารถต่อสู้กับ

อริศัตรูจำนวนมากได้โดยมีต้องเสียเลือดเลยแม้แต่น้อย กล่าวกันว่า ถึงจะถูกตีจนหัวนมแล้วก็ยัง
ไม่แตกเลยสักแผล ชื่อ หนุมาน ตั้งจากความเชื่อในอำนาจของวานที่ทรงอานุภาพพันทางไม่เข้า
แม้จะเอาพะเนินเหล็กมาตี หรือเอาใส่หลุมสุมไฟก็มีเป็นอันตรายแต่อย่างใด และชื่อ ทรหด ที่ตั้ง
จากความเชื่อที่ว่าวานนี้เมื่อกินเข้าไปแล้วจะทำให้เกิดกำลัง มีความทรหดอดทน มีความเข้มแข็ง
และมีจิตใจอีกเหิมไม่หวาดกลัวต่อสิ่งใด

วานที่ใช้ในทางคุ้มครองป้องกันภัยอันตราย เชื่อว่าเป็นวานที่มีอำนาจช่วยให้
แคล้วคลาดจากภัย ป้องกันให้พ้นจากภัยพิบัติอันตรายจากภูตผีปีศาจ อสรพิษ เสนียดจัญไร
โรคภัยไข้เจ็บ รวมทั้งมีอำนาจคุ้มครองบ้านเรือนและผู้อยู่อาศัยได้ จากความเชื่อของวานที่ใช้
ในทางนี้จึงมีการตั้งชื่อวาน เช่น กำบัง นางคุ้ม ผู้เฒ่าเฝ้าบ้าน นางล้อม แสนพันล้อม ซึ่ง
ตั้งจากความเชื่อที่ว่าวานเหล่านี้ช่วยคุ้มกันคนทั้งครอบครัวได้ตลอดรอบรั้วในอาณาบริเวณบ้านที่
อยู่อาศัย หากผู้ใดคิดมีชอบต่อบุคคลในบ้าน แสร้งทำอุปเท่ห์คุณไสย ประดาว่านเหล่านี้ก็จะ
ป้องกันขจัดภัยอันตรายได้ทั้งหมด ทำให้ครอบครัวอยู่ร่มเย็นเป็นสุข ชื่อ นกคุ้ม ตั้งจากความ
เชื่อที่ว่าวานนี้สามารถป้องกันอันตรายต่าง ๆ โดยเฉพาะป้องกันอัคคีภัยได้ศักดิ์สิทธิ์นัก ชื่อ
เพชรหลีก ตั้งจากความเชื่อว่าจะไปสารทิศใดหากเอาหัววานนี้ติดตัวไปด้วย ย่อมแคล้วคลาด
และหลีกเลี่ยงต่อภัยอันตรายและบรรดาศาสตราวุธมีคมทั้งปวง ชื่อ พระมเหศวร ตั้งมาจาก
ความเชื่อที่ว่าวานนี้มีเทวดารักษา หากมีวานนี้ติดตัวไปด้วยภูตผีปีศาจทั้งปวงจะกลัวยั้งนัก ชื่อ
พระเจ้าห้าพระองค์ ตั้งมาจากความเชื่อที่ว่าวานนี้มีคุณในทางคุ้มภัยให้แก่บ้านเรือน และป้องกัน
ภูตผีปีศาจได้ ชื่อ กำแพงเจ็ดชั้น ตั้งจากความเชื่อที่ว่าวานนี้สามารถคุ้มกันภัยอันตรายต่าง ๆ ได้
อย่างดีเลิศ ทั้งคุ้มกันปีศาจและผีพรายได้ทุกชนิด คุ้มกันทางคุณไสยตลอดทั้งสรรพเวทย์วิทยาที่มี
ผู้กระทำร้ายมา มิให้ทำอันตรายต่อผู้มีวานนี้ติดตัวอยู่ได้ ชื่อ พญาปลิง ตั้งมาจากความเชื่อ
หากเอาหัววานนี้ติดตัวลงน้ำไปด้วย ทั้ง ๆ ในที่นั้นมีปลิงชุกชุม ปลิงจะไม่สามารถเกาะติดตัวผู้มี
หัววานนี้ได้อยู่ได้เลย และชื่อ ธรณีสาร ที่ตั้งจากความเชื่อที่ว่าวานนี้มีอำนาจใช้ขับไล่สิ่งชั่วร้ายเสนียด
จัญไรต่าง ๆ โดยใช้ใบธรณีสารลงอักขระ ทำน้ำมันที่เรียกว่า น้ำมันธรณีสารรดที่ตัวคนไข้ ที่
ถูกผีปีศาจ ถูกคุณไสยฝังรูปฝังรอย ถูกมนต์สะกดให้หายจากอาการเพ้อคลั่งได้ เชื่อว่าปลุกวานนี้
ไว้จะเป็นสิริมงคลต่อบ้านเรือนและผู้อยู่อาศัย

วานที่ใช้ในทางเสน่ห์เมตตามหานิยม เชื่อว่ามีสรรพคุณทางทำให้เกิดเสน่ห์ เป็น
ที่หลงใหลรักใคร่ มีคนเมตตาเป็นที่นิยมชมชอบของผู้พบเห็น จากที่เคยเป็นศัตรูกันก็กลับมาเป็น
มิตรกันได้ หากผู้ใดมีไว้จะช่วยให้ค้าขายราบรื่น มีลูกค้าติดมากมายทำมาหากินคล่อง จากความ
เชื่อของวานที่ใช้ในทางนี้จึงมีการตั้งชื่อวานไว้ดังนี้ เช่น สาวหลง ตั้งมาจากความเชื่อที่ว่าวานนี้มี
คุณในทางทำให้ผู้คนทั้งปวงงงงวยหลงรักใคร่ ชื่อ หัวร้อยนาง ตั้งมาจากความเชื่อที่ว่าวานนี้

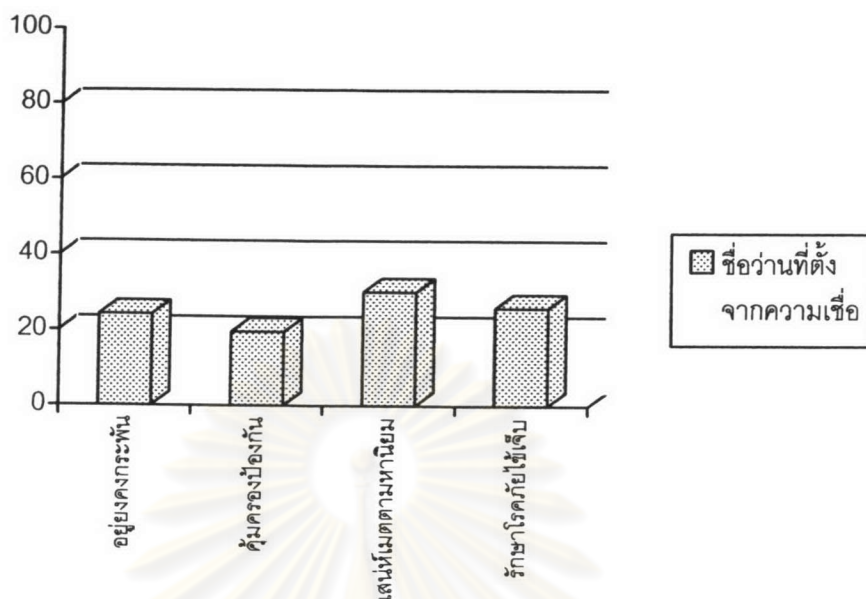
มงคลปลูกในบ้าน หรือร้านค้าจะมีคนไปมาหาสู่ และซื้อขายคล่อง เจ้าของหรือผู้ปลูกจะอยู่เย็นเป็นสุข เจริญก้าวหน้าทุก ๆ ด้าน นักเลงเจ้าชู้สมัยก่อนนิยมเอาหัวสดเช่นน้ำมันจันทน์พกดัดตัวหรือบดละเอียดผสมสีผึ้งทาริมฝีปาก ทำให้เกิดเสน่ห์เป็นที่ชื่นชอบแก่ผู้พบเห็น ชื่อ *เทพรัญจวน เทพรำลึก* ตั้งมาจากความเชื่อว่าวันดังกล่าวเป็นวันที่ใช้ในทางเจ้าชู้ มีคุณเป็นยอคมหาเสน่ห์ทำให้เพศตรงข้ามสนใจรักใคร่ ถ้าผู้ใดปลูกวันนี้ไว้ก็จะทำให้เกิดศิริมงคลเป็นยอเสน่ห์แก่บ้านเรือน ชื่อ *ช้างผสมโคลง* ตั้งมาจากความเชื่อว่าวันนี้เป็นยอในเชิงมหาเสน่ห์ หากได้ปลูกไว้ในบ้านจะทำให้ผู้คนไปมาหาสู่อยู่มิขาด มีสมัครพรรคพวก และบริวารห้อมล้อมอุปมาดังพญาช้าง ซึ่งแม้จะหลงฝูงไปอยู่ที่ใดก็ดี ย่อมสามารถที่จะรวมกลุ่มเข้าพวกผสมโคลงช้างนั้น ๆ ได้อย่างสะดวกสบายปราศจากอุปสรรค และชื่อที่อยู่ในตระกูลเสน่ห์จันทร์ เช่น *เสน่ห์จันทร์แดง เสน่ห์จันทร์ขาว เสน่ห์จันทร์หอม เสน่ห์จันทร์มหาโพธิ์* ตั้งมาจากความเชื่อในอำนาจของวันที่ใช้ในทางให้เกิดเสน่ห์ มีคนรักใคร่เมตตา อุดหนุนจนเจือ มีคนนิยมเลื่อมใส มีอำนาจวาสนา จะอยู่ร่มเย็นเป็นสุข ความเจ็บไข้ได้ทุกข์ทั้งหลายจะไม่แผ้วพาน และประสบแต่สิ่งที่เป็นศิริมงคล ชื่อ *มหานิยม* ตั้งมาจากความเชื่อว่าเป็นวันที่ทรงคุณค่าทางเสน่ห์เมตตามหานิยมทำให้คนทั้งหลายนิยมรักใคร่ พ่อค้าแม่ขายมีไว้ก็จะทำให้ขายดีมีผู้มาอุดหนุนไม่ขาด หรือถ้าเป็นนักร้องนักแสดงพวกรุ่นนี้ไว้ก็จะทำให้มีชื่อเสียงเป็นที่นิยมชมชอบของคนทั่วไป ชื่อ *เศรษฐีกอบทรัพย์* ตั้งมาจากความเชื่อในอำนาจของวันว่าปลูกไว้ในบ้านจะทำให้เกิดเสน่ห์เมตตามหานิยม หรือถ้าปลูกไว้ในร้านค้าก็จะทำให้ขายของดี ชื่อ *นางกวัก มหากวัก* ตั้งมาจากความเชื่อว่าวันนี้มีคุณสมบัติในทางเสน่ห์ช่วยกวักเรียกลูกค้าให้เข้ามาอุดหนุนในร้านค้าได้วันละมาก ๆ เสมอ ทำให้กิจการร้านค้าเจริญรุ่งเรืองหรือจะปลูกไว้กับบ้านก็จะทำให้เกิดศิริมงคล ชื่อ *มหาโชค มหาลาภ* ตั้งมาจากความเชื่อว่าวันนี้มีคุณทำให้เกิดโชคลาภทำมาค้าขายเจริญ เงินทองไหลมาเทมามีคนเคารพนับถือ และปลูกสำหรับใช้เป็นวันเสี่ยงทายโชคลาภวาสนาชะตาชีวิตของผู้ปลูกได้ด้วย

วันที่ใช้ในทางรักษาโรคเป็นวันที่เชื่อว่ามีสรรพคุณเป็นยารักษาโรคได้ คนโบราณรู้จักเลือกใช้หัว ใบ และลำต้นเป็นยารักษาโรคหรือนำไปทำเป็นสบู่ แป้งเม็ด แป้งน้ำ เครื่องสำอางเป็นตัวยาทบหน้า อบตัว อบผิว รักษาโรคผม ลิวฝ้า ผดผื่นคัน ถอนพิษแมลงสัตว์กัดต่อย เคล็ดขัดยอก บวม บางชนิดใช้ตำพอกถอนพิษคุณไสย บางชนิดใช้ดองกับสุรากินรักษาโรคหรือผสมเป็นยาอายุวัฒนะ ความเชื่อในสรรพคุณของวันที่ใช้ในทางนี้จึงมีการตั้งชื่อวันที่บ่งบอกให้รู้ถึงสรรพคุณของวันชนิดนั้น ๆ เช่นชื่อ *กลอยจืด* ตั้งจากความเชื่อในสรรพคุณของวันที่ใช้กินแก้พิษเบื่อเมาหรือใช้ฝนกับเหล้าโรงทาแก้ถูกต้นไม้มีพิษ และหากเอาหัววันนี้ฝานใส่ปูนไปในกลอยแล้วเอานึ่งจะทำให้กลอยไม่คันไปด้วยทั้งหมด ชื่อ *ถอนโมกษศักดิ์* ตั้งจากความเชื่อว่าวันนี้ใช้แก้ของเบื่อเมาต่าง ๆ ได้สารพัด โดยทดลองหยิกหัววันเพียงนิดใส่ลงไปในการอาหาร หากอาหารนั้นมีพิษ

ว่าน่าจะหมุนจี หรือกระดูกชิ้นกระดูกงให้ผลทันที ชื่อ *พญาลินู* *พญานาคราช* *พญาจาง* ตั้งมาจากความเชื่อที่ว่าว่ามีอำนาจวิเศษใช้ถอนพิษงู ถ้าปลูกไว้ในบ้านอสรพิษก็จะไม่มากล้ำกราย ชื่อ *มหาประสาน* ตั้งจากความเชื่อในสรรพคุณของว่านว่าจะช่วยสมานบาดแผลให้หาย หรือสมานกระดูกที่แตกหักให้ติดกันเร็วขึ้น ชื่อ *เอ็นเหลือง* ตั้งมาจากความเชื่อที่ว่าว่ามีสรรพคุณรักษาโรคที่เกี่ยวกับเส้นเอ็นทั้งปวง แก้มือตาย ตีนตาย รักษาโรคเหน็บชา ชัดเคล็ด ข้ำบวม อัมพาต ชื่อ *ทิพยเนตร* ตั้งจากความเชื่อในสรรพคุณของว่านที่ช่วยรักษาโรคตาทุกชนิด สามารถบำบัดโรคตาแดง ตาต้อ ริดสีดวงตา ฯลฯ ชื่อ *ชั้กมดลูก* ตั้งมาจากความเชื่อที่ว่าว่ามีสรรพคุณในทางรักษาโรคมดลูกพิการ ถ้าฝนกับเหล้ากินแก้ปวดมดลูก ในรายที่แท้งบุตรใหม่ ๆ ใช้หัวว่านนี้กินกับเหล้าแก้ในทางชั้กมดลูก และแก้กระบังลม ชื่อ *มหากาฬ* ตั้งมาจากความเชื่อที่ว่าว่ามีสรรพคุณใช้รักษาโรคฝีกาฬลำมะลอก ช่วยทำให้เย็นถอนพิษกาฬหายจากปวดแสบปวดร้อน และชื่อ *มหากำล้าง* ที่ตั้งมาจากความเชื่อที่ว่าว่านนี้มีสรรพคุณเป็นยาบำรุงกำลัง ผู้ที่ร่างกายผอมแห้งไม่แข็งแรง เชื่อว่ากินว่านนี้แล้วก็จะทำให้มีกำลังเข้มแข็ง และถ้ากินทุกวันก็จะทรงพลังยิ่งนัก ในสมัยก่อนนิยมให้ผู้หญิงที่อยู่ไฟกินจะทำให้มีน้ำนมไหลเรียกกำล้างวงซาได้

จากการศึกษาข้างต้นทำให้เห็นได้ว่า ความเชื่อของพันธุ์ไม้มงคลประเภทว่าน มีผลต่อการตั้งชื่อ คือมีความเชื่อเกี่ยวกับว่านว่าเป็นพันธุ์ไม้มหัศจรรย์ในทางไสยศาสตร์ใช้ในทางคงกระพันชาตรี คู่คุ้มครองป้องกันภัยอันตราย ในทางเสน่ห์เมตตามหานิยม และในทางรักษาโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ การตั้งชื่อก็มักจะตั้งให้สอดคล้องกับความเชื่อนั้น ซึ่งสัมพันธ์กับผลการศึกษาความหมายของชื่อพันธุ์ไม้มงคลในบทที่ ๓ ตารางที่ ๓.๒ แสดงค่าความถี่การปรากฏชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่มีความหมายมงคลต่าง ๆ จะมีชื่อว่านปรากฏในกลุ่มความหมายมงคลเกี่ยวกับความปลอดภัย การมีทรัพย์ โดยเฉพาะทรัพย์สมบัติและคุณสมบัติในด้านความมีเสน่ห์ ตลอดจนการมีสุขภาพแข็งแรงและอายุยืนอยู่มากและเด่นชัดกว่าความหมายอื่น ๆ

ชื่อที่ตั้งมาจากความเชื่อของพันธุ์ไม้มงคลประเภทว่านทั้ง ๔ ด้านนี้ มีความถี่การปรากฏสรุปได้ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ ๔.๑ แสดงความถี่การปรากฏชื่อพันธุ์ไม้มงคลประเภทบ้านที่ตั้งจากความเชื่อ

๔.๑.๒.๒ ความเชื่อของพันธุ์ไม้มงคลประเภทโป๊ยเซียน

ในเมืองไทยนิยมปลูกต้นโป๊ยเซียนกันมาก เพราะถือว่าเป็นต้นไม้สิริมงคลประจำบ้าน และยังเป็นไม้ประดับที่สวยงาม ตามตำนานเล่าขานว่า เราได้โป๊ยเซียนจากประเทศจีน ชาวจีนมีความเชื่อและนับถือในเซียนทั้ง ๘ ว่าเป็นเทพเจ้าที่มีหน้าที่คอยพรวันเกิดให้มนุษย์ และเป็นเทพผู้อำนวยโชคลาภให้แก่ผู้ที่บูชากราบไหว้ ในขณะที่เดียวกันชาวจีนมีความเชื่อเกี่ยวกับพันธุ์ไม้ชนิดหนึ่งว่าเป็นไม้มงคลที่ทำให้เกิดความเป็นสิริมงคลและเป็นไม้มงคลที่ใช้เสี่ยงทาย นับถือกันว่าถ้าดอกออกครบ ๘ ดอกหรือมากกว่า เจ้าของก็จะมีโชคลาภ จากความเชื่อที่พ้องพานกันนี้จึงมีการตั้งชื่อพันธุ์ไม้นี้ว่า “โป๊ยเซียน” กล่าวกันว่าในประเทศจีนสมัยโบราณการปลูกต้นโป๊ยเซียนนิยมปลูกกันเฉพาะพระเจ้าแผ่นดิน พระบรมวงศานุวงศ์ และขุนนางผู้ใหญ่เท่านั้น เพราะท่านเหล่านี้เป็นผู้มีอำนาจวาสนาจึงจำเป็นต้องมีสิ่งที่จะเกื้อหนุนวาสนาหรือเป็นสิ่งบ่งบอกบุญบารมี ต้นโป๊ยเซียนหรือดอกโป๊ยเซียน จึงเป็นสิ่งที่มิไ้เพื่อเสี่ยงทายวาสนาว่าผู้ปลูกว่าจะมีอำนาจวาสนาได้ปกครองประเทศนานเพียงใด ถ้าต้นโป๊ยเซียนเจริญงอกงามออกดอกมากเท่าใด บุญวาสนาของผู้ปลูกก็จะรุ่งเรืองมากขึ้นตามนั้น ถ้าไม่ออกดอกหรือมีดอกน้อยวาสนาก็จะน้อยตามไปด้วย (ส.พลายน้อย, ๒๕๓๗ : ๑๐๔) คนไทยเรารับเอาพันธุ์ไม้นี้เข้ามาและมีความเชื่อเกี่ยวกับโป๊ยเซียนตามแนวคิดของจีนว่าเป็นไม้มงคลและไม้มงคลเสี่ยงทายโชคลาภวาสนา ดังที่ ส.พลายน้อย (๒๕๑๓ : ๓๕๖) ได้

กล่าวอ้างถึงภาพที่ ป.สุชะกุล ได้คัดลอกมาจากหนังสือเก่าเล่มหนึ่งของวัดโพธิ์ที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อของคนไทยเกี่ยวกับการปลูกเลี้ยงโป๊ยเซียน ดังนี้

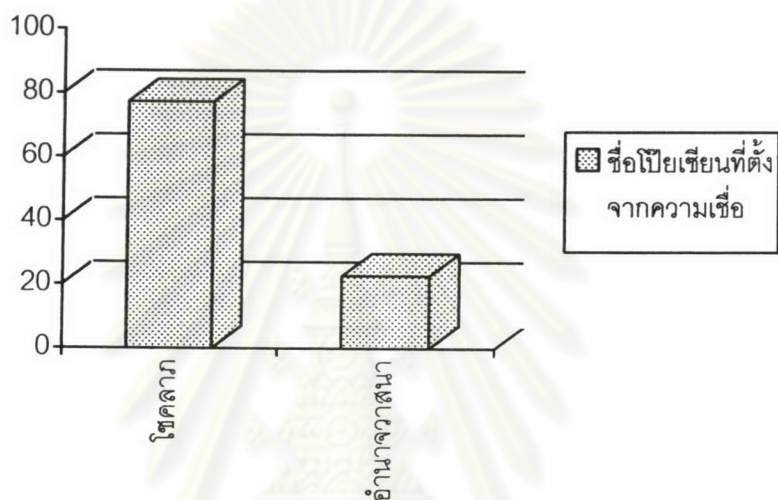
“ โป๊ยเซียนเขียนทั้งแปด	จงช่วยแหวดเขตเคหา
มวลงัยอย่าได้มา	ให้เห็นหน้านะโป๊ยเซียน
เจ้าสัวมีข้าวของ	มีเงินทองเป็นเกวียนเกวียน
ช่วยซำลีโป๊ยเซียน	จตุรูปเทียนบูชาไว้
ปลูกทางอาคเนย์	อย่าหันเหไปทางไหน
โป๊ยเซียนจะอวยชัย	ยิ่งยศไกรคนลือชา
พฤษประจงปลูก	ให้ถูกต้องตามตำรา
เงินทองจะหลั่งมา	สู่เคหาจนเนืองนอง
ปักธูปผูกผ้าแดง	คอยตักแต่งอย่าให้หมอง
อีกทั้งกระดาศทอง	จำต้องคอยเผาบูชา ”

ด้วยความเชื่อถือกันว่า โป๊ยเซียนเป็นต้นไม้แห่งเทพเจ้าที่มีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่จะสามารถอำนวยให้คุณให้ได้ ในการปลูกโป๊ยเซียนจึงมีเคล็ดอย่างหนึ่งว่า คนที่ปลูกเลี้ยงทายจะต้องขโมยแอบลักมาปลูกจึงจะขลัง และการปลูกจะต้องพิถีพิถันในการเลือกภาชนะสำหรับปลูก โดยนิยมปลูกในกระถางมังกรอย่างดี หรือกระถางลายครามที่มีรูปโป๊ยเซียนอีกทั้งยังต้องวางไว้ในที่ที่เหมาะสมจึงจะถูกโฉลกตามตำรา ตามความเชื่อที่มีมาแต่เดิมนั้น เชื่อกันว่าถ้าบ้านใดปลูกโป๊ยเซียน ก็จะมีเหมือนหนึ่งมีผู้พิเศษถึง ๘ องค์อยู่ในบ้าน ดังนั้นจึงมีการปักธูปบูชาและผูกผ้าแดงไว้ที่กระถาง เพราะเชื่อกันว่าเป็นไม้มงคล สามารถนำโชคลาภ และอำนาจวาสนามาสู่ผู้ปลูกได้

แม้ว่าปัจจุบันจะมีการพัฒนาพันธุ์โป๊ยเซียนแปลก ๆ ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นอีกจำนวนมาก แต่ลูกผสมของโป๊ยเซียนที่เกิดขึ้นใหม่ก็ยังคงเรียกชื่อรวม ๆ กันไปว่า “โป๊ยเซียน” ซึ่งยังคงเชื่อถือเป็นพันธุ์ไม้มงคลที่อำนวยผลทางโชคลาภ อำนาจวาสนาให้แก่ผู้ปลูก โดยความเชื่อนี้มีความสัมพันธ์กับการตั้งชื่อโป๊ยเซียนด้วย ดังจะเห็นได้จากผลการศึกษาความหมายของชื่อพันธุ์ไม้มงคลในบทที่ ๓ ที่ปรากฏชื่อโป๊ยเซียนที่มีความหมายเกี่ยวกับโชคลาภทรัพย์สินเงินทองมากที่สุด และเด่นชัดกว่าความหมายอื่นดังแสดงไว้ในตารางที่ ๓.๒ ชื่อที่สัมพันธ์กับความเชื่อดังกล่าว เช่น โชคลาภ โชคมงคล โชคเศรษฐี โชคอนันต์ ลาภไพบุลย์ ลาภอลังการ ลาภประเสริฐ ลาภเทวา เขียนให้โชค เขียนให้ลาภ เขียนประทานทรัพย์ กอบเงิน เงินไหลเข้า นำทองทองล้านช้าง ทองเต็มบ้าน ทวีทรัพย์ ทรัพย์สมประสงค์ เป็นต้น ส่วนชื่อที่ตั้งสัมพันธ์กับความ

เชื่อในด้านอำนาจวาสนา เช่น เรื่องอำนาจ เสริมบุญ เสริมบารมี ยอยศ รัยยศ บารมี มาก บารมี บุญโต บุญสนอง บัลลังก์มังกร พญามังกร จ้าวพิภพ ไทเฮา ฮ่องเต้ ฮองเฮา จักรพรรดิ เป็นต้น

ชื่อที่ตั้งมาจากความเชื่อของพันธุ์ไม้มงคลประเภทโป๊ยเซียนใน ๒ ด้านนี้ มีความถี่การปรากฏสรุปได้ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ ๔.๒ แสดงความถี่การปรากฏชื่อพันธุ์ไม้มงคลประเภทโป๊ยเซียนที่ตั้งจากความเชื่อ

ชื่อพันธุ์ไม้มงคลทั้ง ๒ ประเภทที่ตั้งมาจากความเชื่อของพันธุ์ไม้มีค่าความถี่การปรากฏ แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่ตั้งจากความเชื่อ		
การปรากฏ / ประเภทของพันธุ์ไม้	จำนวน (ชื่อ)	ค่าความถี่ (ร้อยละ)
ว่าน	๒๓๕	๖๑.๑๒
โป๊ยเซียน	๔๘๔	๓๗.๘๖

ตารางที่ ๔.๑ แสดงค่าความถี่การปรากฏชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่ตั้งจากความเชื่อ

จากตารางจะเห็นได้ว่าชื่อที่ตั้งจากความเชื่อของพันธุ์ไม้แต่ละประเภทในพันธุ์ไม้ มงคลทั้ง ๒ ประเภทมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ชื่อว่านจะตั้งมาจากความเชื่อมากกว่าชื่อ ไบยเขียน คือ ปรากฏร้อยละ ๖๑.๑๒ ในขณะที่ชื่อไบยเขียนปรากฏเพียงร้อยละ ๓๗.๙๖ ทั้งนี้ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า อาจเนื่องมาจากพันธุ์ไม้มงคลประเภทว่านเป็นไม้เก่าแก่ที่คนไทยมีความเชื่อ ในสรรพคุณและอิทธิฤทธิ์เฉพาะตัวของว่านแต่ละชนิดที่แตกต่างกัน ดังนั้นชื่อที่ตั้งจึงมักจะตั้ง เพื่อบ่งบอกให้รู้ว่าว่านชนิดนั้นมีสรรพคุณหรืออิทธิฤทธิ์ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในด้านใด ทำให้ ปรากฏชื่อที่ตั้งตามความเชื่อของพันธุ์ไม้ประเภทนี้อยู่มาก ส่วนพันธุ์ไม้มงคลประเภทไบยเขียนเป็น พันธุ์ไม้ที่มีการพัฒนาขยายพันธุ์ขึ้นใหม่ในระยะหลัง และคนไทยมีความเชื่อในไบยเขียนทุกต้น ลักษณะเดียวกันดังกล่าวมาแล้ว อีกทั้งในปัจจุบันคนไทยนิยมปลูกไบยเขียนไว้เป็นไม้ประดับ มากขึ้น จึงทำให้มีผู้ที่เพาะพันธุ์เกิดขึ้นใหม่อีกจำนวนมาก การแข่งขันทางการค้าก็มีมากขึ้นตาม ไปด้วย ผู้ตั้งชื่อจึงพยายามตั้งชื่อให้เป็นที่ชื่นชอบของผู้ซื้อหาไปเพาะปลูกเพื่อผลประโยชน์ทาง การค้า นอกจากนี้ผู้ตั้งชื่อบางรายยังอาจตั้งชื่อตามความพึงพอใจเฉพาะตนด้วย ทำให้การตั้งชื่อ อาจจะไม่ได้ตั้งตามความเชื่อที่มีต่อพันธุ์ไม้ประเภทนี้เท่านั้น

๔.๑.๓ ความเชื่อของคนไทยที่สะท้อนจากชื่อพันธุ์ไม้มงคล

เอ็ดเวิร์ด ซาเพียร์ (Edward Sapir, 1921 อ้างถึงใน วิภากร วงศ์ไทย, ๒๕๔๓ : ๒๐) กล่าวว่า คำศัพท์ที่สมบูรณ์ในภาษานั้นก็คือความคิดต่าง ๆ ของเจ้าของภาษา ความสนใจ และอาชีพที่คนในสังคมนั้น ๆ ให้ความสำคัญ ซาเพียร์ย้ำว่าความคิดและประสบการณ์ต่าง ๆ ของ คนในสังคมสะท้อนออกมาให้เห็นในรูปของวัฒนธรรมและภาษา ดังนั้นการเลือกใช้คำในการตั้งชื่อ พันธุ์ไม้มงคลจึงสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความคิดความเชื่อในด้านต่าง ๆ ของคนไทยได้

จากการศึกษาวิเคราะห์ชื่อพันธุ์ไม้มงคลทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยพบว่าชื่อดังกล่าว สามารถสะท้อนให้เห็นความเชื่อในด้านต่าง ๆ ของคนไทยได้ทั้งหมด ๘ ด้าน คือ

๑. ความเชื่อในลัทธิศาสนา
๒. ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์
๓. ความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์
๔. ความเชื่อเกี่ยวกับอัญมณี
๕. ความเชื่อเกี่ยวกับจำนวนและตัวเลข
๖. ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์

๗. ความเชื่อเกี่ยวกับสี

๘. ความเชื่อเกี่ยวกับขวัญ

ความเชื่อในแต่ละด้านมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๔.๑.๓.๑ ความเชื่อในลัทธิศาสนา

คนไทยมีความผูกพันกับศาสนาอยู่มาก และเชื่อมั่นยึดถือในศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ทั้งนี้ศาสนาทุกศาสนาล้วนมีจุดมุ่งหมายที่จะสอนให้ทุกคนกระทำแต่ความดีเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขของคนในสังคม ดังที่ สุพัตรา สุภาพ (๒๕๑๘ : ๙๔) กล่าวว่า “ศาสนากลายเป็นสิ่งจำเป็นของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นสังคมแบบล้าหลังหรือเจริญแล้ว เพราะหน้าที่หรือวัตถุประสงค์เบื้องต้นของศาสนาก็เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกัน ตลอดจนคงไว้ซึ่งความสามัคคี ขจัดปัญหาขัดแย้งระหว่างบุคคล” นอกจากนี้ศาสนายังเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางใจ เป็นเครื่องปลอบขวัญและบำรุงขวัญ ดังจะเห็นได้จากประเพณีต่าง ๆ ของคนไทยตั้งแต่เกิดจนตาย ที่มักจะมีพิธีทางศาสนาที่ตนนับถือเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ ในสังคมไทยประชาชนมีสิทธิในการเลือกนับถือศาสนา เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดกว้างทางความคิด ประชาชนจึงมีสิทธิในการเลือกนับถือศาสนาที่แตกต่างกัน เช่น ศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาฮินดู ศาสนาซิกข์ ฯลฯ แต่ศาสนาที่คนไทยนับถือมากที่สุดก็คือพระพุทธศาสนา

จากการศึกษาข้อมูลทั้งหมด ผู้วิจัยพบว่าชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อในลัทธิศาสนามีทั้งหมด ๑๑๙ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๕๑ ของชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด เป็นชื่อวาน ๑๗ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๗๖ ของชื่อวานที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด เป็นชื่อเปียเขียน ๑๐๒ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๙๘ ของชื่อเปียเขียนที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด

ชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อในลัทธิศาสนาที่ปรากฏ แบ่งออกได้เป็น ๓ ลักษณะ คือ

๑. ความเชื่อในพระพุทธศาสนา
๒. ความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู
๓. ความเชื่อในลัทธิศาสนาแบบจีน

๔.๑.๓.๑.๑ ความเชื่อในพระพุทธศาสนา

สังคมไทยรับเอาพระพุทธศาสนาเป็นที่นับถือของคนไทยมาเป็นเวลาช้านาน โดยพุทธศาสนิกชนมีความเชื่อถือในพระรัตนตรัย หรือดวงแก้วอันประเสริฐ ๓ ประการคือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ที่ผู้นับถือพระพุทธศาสนายึดเป็นที่พึ่งและเป็นหลักเคารพสูงสุด ดังคำกล่าวของ ส.ศิวัรักษ์ (๒๕๓๔ : ๑๙) ว่า “ความเคารพความเลื่อมใสในพระรัตนตรัย หรือ แก้วทั้งสามดวงอันประเสริฐสุด อันได้แก่ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์นี้ เป็นต้นทางแห่งความประพฤติดี ประพฤติชอบ จนอาจสลัดกองทุกข์ทั้งปวงได้ในที่สุด” นอกจากนี้คนไทยยังมีความเชื่อว่าพระศรีรัตนตรัยมีคุณที่จะบันดาลให้เกิดความเป็นสิริมงคลในชีวิตด้านต่าง ๆ ได้ ดังจะเห็นตัวอย่างได้จากการขอพรหรือการอวยพรก็มักจะอ้างถึงคุณของพระศรีรัตนตรัยให้ดลบันดาลความเป็นสิริมงคลให้เกิดแก่ตนหรือบุคคลอื่น ดังเช่นคำอำนวยการของพระราชวรมณี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (๒๕๔๒ : ๒๑) ในช่วงท้ายของธรรมบรรยายเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ว่า

“ ขออัญคุณพระศรีรัตนตรัย คือ พุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ จงมารวมกันเป็นตบะ เป็นเดชะ เป็นพลวปัจจัย อำนวยพรให้ท่านทั้งหลายจงมีความสุขความเจริญในโอกาสวันขึ้นปีใหม่และตลอดไป สมบูรณ์ด้วยลาภยศ สุข สรรเสริญ ทุกทิพาราตรีกาล มีอายุ วรรณะ สุขะ พละ ปฏิภาณ ธรรมสารสมบัติ ปราบณาสิ่งใดที่ชอบ ประกอบด้วยธรรมก็ขอให้ความปรารถนานั้น ๆ จงพลันสำเร็จตลอดกาลนานเทอญ.”

ข้อพินิจไม้มงคลที่ตั้งว่า คุณพระศรี จึงสะท้อนให้เห็นความเชื่อของคนไทยว่า เมื่อมีความเคารพศรัทธาในพระรัตนตรัยซึ่งเป็นสิ่งประเสริฐดั่งงามสูงสุดแล้ว คุณของพระรัตนตรัยนั้นย่อมจะน้อมนำให้ประสบแต่ความสุขสงบและความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตได้

คุณพระศรีรัตนตรัยมาจากความเชื่อในคุณของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ โดยพุทธศาสนิกชนมีความเชื่อถือศรัทธาในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เป็นองค์ศาสดา ซึ่งเป็นแบบอย่างของการปฏิบัติดีงามจนหลุดพ้นจากกิเลสทั้งปวง อีกทั้งพระพุทธองค์ทรงมีพระคุณใหญ่หลวงต่อมนุษย์ เพราะเป็นผู้ชี้ทางสว่างให้มนุษย์เห็นทางดับทุกข์ พุทธศาสนิกชนจึงยกย่องพระองค์เป็นบรมครูผู้ยิ่งใหญ่ ชื่อ พระพุทธองค์ จึงสะท้อนความเชื่อถือศรัทธาและความเคารพ

นอบน้อมของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อพระบรมศาสดา และชื่อ *พุทธคุณ* สะท้อนให้เห็นถึงการระลึกถึงพระคุณอันยิ่งใหญ่ของพระพุทธเจ้าที่มีต่อมนุษย์ ความเชื่อถือศรัทธาที่มีต่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แสดงให้เห็นได้จากการสวดมนต์หรือการประกอบพิธีต่าง ๆ จะกล่าวคำที่แสดงความนอบน้อมเคารพบูชาพระพุทธขึ้นต้นก่อนเสมอในบทที่ว่า “นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโตะ สัมมาสัมพุทธัสสะ” ซึ่งมีความหมายว่า “ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น ซึ่งเป็นผู้ไกลจากกิเลส ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง” ดังนั้นการตั้งชื่อ *พุทธบูชา* จึงสะท้อนให้เห็นว่าคนไทยมีความเชื่อถือว่าการแสดงความเคารพบนอบต่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งเป็นองค์ศาสดาจะก่อให้เกิดความดีงามและความเป็นสิริมงคลแก่ตน ไม่เพียงเท่านั้นพุทธศาสนิกชนชาวไทยยังมีความเชื่อถือในคุณของพระองค์ว่ามีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่จะอำนวยให้ได้ในสิ่งที่พึงปรารถนาในชีวิต ดังสะท้อนให้เห็นได้จากชื่อ *พุทธกวัก* ที่แสดงความเชื่อของคนไทยว่าพระพุทธมีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่จะสามารถบันดาลหรือนำสิ่งที่พึงปรารถนามาให้ได้สมตั้งใจ

คนไทยมีความคิดความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับการบำเพ็ญบารมีในอดีตชาติของพระพุทธเจ้า ดังแสดงให้เห็นได้จากชื่อ *พระมหาสถ* ซึ่งเป็นพระนามของพระพุทธเจ้าเมื่อครั้งเสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์ เป็นพระชาติที่ห้าซึ่งเป็นชาติแห่งการบำเพ็ญปัญญาบารมีชั้นสูงสุด คือใช้ปัญญาแก้ไขปัญหของตนและผู้อื่นได้ (บุปผา คุณยศียง, ๒๕๔๒ : ๕๐๗๐) การตั้งชื่อนี้สะท้อนให้เห็นความเชื่อถือศรัทธาในการบำเพ็ญเพียรบารมีของพระพุทธเจ้าอย่างไม่ย่อท้อ และยังเป็นหลักในการปฏิบัติให้มนุษย์ใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาดัง ๆ ด้วย

ความคิดความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า ยังรวมไปถึงความเชื่อถือในสิ่งอื่นที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้า ซึ่งได้แก่ ต้นไม้ และดอกไม้ที่มีความสำคัญในพระพุทธศาสนา คือ ต้นโพธิ์ ซึ่งเป็นโพธิพฤกษ์หรือต้นไม้ที่เกี่ยวข้องกับการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า และ ดอกบัว ซึ่งเป็นดอกไม้ที่เป็นสัญลักษณ์แห่งความบริสุทธิ์ดีงามขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ตัดแล้วซึ่งกิเลสทั้งปวง ดังที่ในบทสวดมนต์ทำนองสรภัญญะตอนหนึ่งได้เปรียบเทียบถึงพระเหตุยของพระองค์กับดอกบัวไว้ว่า

หนึ่งในพระทัยท่าน	ก็เบิกบานคือดอกบัว
ราศีปันพัว	สูวคนธกำจร

พุทธศาสนิกชนจึงเชื่อถือว่าเป็นต้นไม้และดอกไม้นี้เป็นตัวแทนของความประเสริฐบริสุทธิ์ดีงามอย่างสูงส่งแห่งองค์พระศาสดา จึงมีการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลว่า *ศรีมหาโพธิ์* *โพธิ์เงิน*

โพธิ์ทอง ดอกบัว และปทุมแก้ว ซึ่งแสดงให้เห็นการระลึกถึงความบริสุทธิ์ถึงงามของพระพุทธองค์ และยังสะท้อนถึงความเชื่อถือศรัทธาของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วย

นอกจากนี้คนไทยยังมีคติความเชื่อเกี่ยวกับสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้า ดังที่ปรากฏในชื่อ จุฬามณี ที่เป็นชื่อของพระธาตุเจดีย์ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เชื่อกันว่าเป็นสถานที่บรรจุ “พระจุฬามณี” (มวยผม) ของพระพุทธเจ้าที่ทรงตัดในครั้งเสด็จบรรพชา คนไทยมีความเชื่อถือศรัทธาต่อพระจุฬามณีเป็นอย่างมาก การตั้งชื่อนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อของคนไทยว่าการได้ไปเคารพสักการะพระธาตุอันศักดิ์สิทธิ์ที่ถือเป็นตัวแทนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นเป็นการสร้างบุญบารมีที่ยิ่งใหญ่อันจะยังผลให้มีชีวิตที่ดีในชาติภพต่อไป ดังจะเห็นได้จากประเพณีการทำศพของไทยที่จะนำเอากรวยดอกไม้ธูปเทียน ที่ทำด้วยใบตองใส่ไว้ในมือศพที่พนมไว้ เพราะเชื่อว่าผู้ตายจะได้นำดอกไม้ธูปเทียนไปบูชาพระจุฬามณีบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างความดีอย่างยิ่งใหญ่ อันจะยังผลให้ได้ไปเกิดในยุคของพระศรีอริยเมตไตรย ในอนาคตกาล

ความเชื่อดังกล่าวเป็นความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าองค์ที่สี่ที่ชื่อว่า พระโคตโม ซึ่งเป็นพระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่เสวยชาติเป็นพระพุทธเจ้าในยุคอื่น ๆ ด้วย ดังปรากฏในชื่อ พระเจ้าห้าพระองค์ ที่สะท้อนให้เห็นความเชื่อของคนไทยเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าทั้งห้าพระองค์ที่มีมาทั้งในอดีต ปัจจุบัน และจะมีมาในอนาคต ได้แก่ พระกกุสันโธ พระโกนาคมโน พระกัสสปโป พระโคตโม คือ พระตถาคตองค์ปัจจุบัน และพระอริยเมตไตรยในอนาคตอันจะเกิดมาเป็นพระพุทธเจ้าองค์ต่อไปในภายหลังเมื่อล่วงพ้นไป ๕ พันปีแล้ว (รังสรรค์ จันดี, ๒๕๔๒ : ๔๓๔๕) ประวัติเรื่องพระพุทธเจ้าห้าพระองค์นี้เป็นที่เชื่อถือศรัทธากันอย่างกว้างขวางในหมู่พุทธศาสนิกชนชาวไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเชื่อเกี่ยวกับยุคของพระศรีอริยเมตไตรยว่า ยุคนี้พระศาสนาจะอายุได้ถึง ๘ หมื่นปี ผู้คนที่เลื่อมใสในศาสนาเมื่อตายไปแล้วจะได้เกิดในสวรรค์ทั้งหมด (อุดม หนูทอง, ๒๕๔๒ : ๔๙๓๘) และความเชื่อเกี่ยวกับยุคของพระศรีอริยเมตไตรยยังปรากฏในการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลในชื่อ ศรีอริยะ ด้วย ซึ่งสะท้อนให้เห็นความเชื่อของคนไทยเกี่ยวกับการเสวยชาติของพระพุทธเจ้าองค์ใหม่ และเชื่อว่าหากได้ไปเกิดในยุคนั้นก็จะมีแต่ความสุข ดังจะเห็นได้จากการที่พุทธศาสนิกชนไทยพยายามแสวงหา และสะสมบุญให้เพิ่มพูนขึ้น โดยมักจะอธิษฐานขอให้บรรลุนิพพาน ให้ได้ขึ้นสวรรค์ หรือถ้าหากจะต้องไปเกิดใหม่ก็ขอให้ได้พบพระศรีอริยเมตไตรยเป็นสำคัญ

ความเชื่อถือศรัทธาของคนไทยที่มีต่อพระพุทธเจ้าทำให้มีความเชื่อถือศรัทธาต่อพระธรรมคำสั่งสอนที่เป็นเสมือนตัวแทนแห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วย ดังพุทธวจนะที่ว่า โย โว อานนุท มया ธมฺโม จ วินโย จ เทสิโต ปญฺญตุโต โส โว มมจฺเจยน สตุถา “ธรรมและ

วินัยใด ที่เราแสดงแล้วบัญญัติแล้ว ธรรมและวินัยนั้น จะเป็นศาสดาแทนเรา เมื่อเราล่วงลับไป" (ธรรมรักษา, ๒๕๓๙ : ๑๗๘) พุทธศาสนิกชนไทยจึงให้ความสำคัญกับพระธรรมว่าเป็นสิ่งประเสริฐที่จะสามารถนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตให้ถูกต้องดีงาม และช่วยในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ด้วยการยึดหลักคำสอนเกี่ยวกับการกระทำความดี ละเว้นความชั่ว และทำจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ ทั้งนี้เชื่อกันว่าผู้ที่ประพฤติธรรมหรือมีธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจแล้วก็ย่อมจะมีธรรมเป็นเครื่องคุ้มครอง คุ้มกัน และน้อมนำชีวิตให้ไปสู่ความสุขได้ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ดังจะเห็นได้จากพุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า ธมฺโม หเว รกฺขติ ธมฺมจารี "ธรรมะย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม" หรือ ธมฺมจารี สุขํ เสติ อสุมิ โลกเ ปรมฺหิ จ "ผู้ประพฤติธรรมย่อมอยู่เป็นสุขทั้งในโลกนี้และในโลกหน้า" (ธรรมรักษา, ๒๕๓๙ : ๑๗๖, ๑๘๑) ที่หล่อหลอมให้พุทธศาสนิกชนชาวไทยมีความยึดมั่นในพระธรรมคำสอนต่าง ๆ อย่างเหนียวแน่น ความเชื่อเหล่านี้สามารถสะท้อนให้เห็นได้จากชื่อ *ธรรมบูชา* ที่แสดงถึงความนอบน้อมศรัทธาของคนไทยที่มีต่อพระธรรม และ *ธรรมนิมิต* ซึ่งหมายถึง การมีธรรมเป็นเครื่องหมายเพื่อเตือนตนให้กระทำแต่ความดี

หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาสอนเกี่ยวกับเรื่อง "การทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว" โดยเชื่อกันว่าผู้ที่ทำบุญให้ทาน และประพฤติในสิ่งที่ดีงาม ย่อมจะได้รับผลดีตอบแทนเสมอ การที่คนมีความสุขสบาย มีความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตปัจจุบันก็เนื่องมาจากผลบุญหรือการทำความดีในชาติที่ผ่านมา คนที่สะสมบุญไว้มาก ย่อมจะได้รับผลบุญหรือมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีสุขสบายมากยิ่งขึ้นกว่าเดิมในชาติต่อไป และยังเชื่อกันว่าบุญกุศลที่ได้สร้างสมไว้นั้นย่อมเกิดเป็นเนื่อนาบุญเมื่อถึงคราวตกอับคับขันอาจนำมาใช้ช่วยเหลือให้พ้นจากภยันตรายต่าง ๆ ได้ ความเชื่อดังกล่าวสะท้อนให้เห็นได้ในชื่อ *อุ้มบุญ* ที่แสดงว่าคนไทยเชื่อเรื่องอดีตชาติและอนาคตชาติ และเชื่อว่าหากทำความดี ผลของความดีย่อมจะส่งผลแก่ผู้นั้นไปตลอดทุกชาติ ชื่อ *เสริมบุญ* สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยเชื่อว่าบุญเป็นสิ่งที่สามารถเพิ่มพูนเสริมขึ้นได้ และต้องหมั่นทำความดีไว้เพื่อผลบุญจะได้ช่วยอุปถัมภ์ค้ำชูให้ชีวิตประสบแต่ความสุขความเจริญ ส่วนชื่อ *บุญสนอง* *บุญบันดาล* *บุญชูทอง* *บุญพิทักษ์* และ *บุญรักษา* แสดงให้เห็นถึงความเชื่อของคนไทยว่าหากทำความดีผลแห่งความดีนั้นจะตอบสนองหรือบันดาลให้ได้รับแต่สิ่งดี ๆ ในชีวิตตามคำสอนของพระพุทธศาสนา

ความเชื่อเรื่องผลแห่งการทำความดีได้ดีทำชั่วได้ชั่วมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความเชื่อในเรื่องนรก สวรรค์ ซึ่งพุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่เชื่อว่า นรก และสวรรค์นั้นมีภาวะเป็นรูปธรรม "นรก" เป็นแดนของความชั่วร้ายมีแต่ความทุกข์ทรมาน เป็นแดนที่เกิดจากความทุกข์ คือ ความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ ส่วน "สวรรค์" เป็นแดนของความดีงาม เป็นโลกของเทวดา หรือ เมืองฟ้าที่เต็มไปด้วยความสุข คือ ความสบาย ความสำราญทั้งกายและใจ ทั้งนี้เชื่อกันว่า ผู้ใดทำบาปย่อมจะต้องไปเกิดในนรก ผู้ใดหมั่นทำความดีย่อมจะได้ไปเกิดในเทวโลก ที่เรียกว่า "ฉกามาวจร" หรือได้ไป

เกิดในพรหมโลก สถานที่ดังกล่าวคนไทยเรียกรวม ๆ ว่า “สวรรค์” ความเชื่อนี้ได้แสดงให้เห็นได้จากชื่อพันธุ์ไม้มงคล คือ **ทิพย์พิมาน** และ **ทิพย์เมืองแมน** ที่สะท้อนให้เห็นความเชื่อของคนไทยเกี่ยวกับสวรรค์ว่าเป็นดินแดนที่กอบไปด้วยความสุขอันเป็นทิพย์สมบัติหาสิ่งใดในโลกมนุษย์เทียบเทียมได้ และเป็นดินแดนของผู้ที่ทำความดีที่จะได้ไปอยู่ในชาติภพต่อไป

นอกจากนี้พุทธศาสนิกชนชาวไทยยังให้ความสำคัญกับพระสงฆ์ผู้เป็นศาสนทายาทที่ประพฤติปฏิบัติตามแนวทางที่พระพุทธเจ้าทรงเห็นว่าเป็นทางที่ถูกต้องดีงาม พุทธศาสนิกชนไทยมีความเคารพบูชาพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นตัวแทนแห่งคุณงามความดี ดังจะเห็นได้จากบทสวดมนต์ที่จะมีคำกล่าวบูชาพระสงฆ์ด้วยที่ว่า “สุปฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ สังฆัง นะมามิ” ที่แปลว่า “พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าปฏิบัติดีแล้ว ข้าพเจ้านอบน้อมพระสงฆ์” โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระสงฆ์ที่สำเร็จอรหันต์มรรคผลที่พ้นจากอาสวะกิเลสทั้งปวงโดยสิ้นเชิง ย่อมจะมีความดีงามและบุญบารมีสูงส่งศักดิ์สิทธิ์อันจะอำนวยให้เกิดผลสำเร็จในด้านต่าง ๆ ได้ ชื่อ **พรอรหันต์** และ **พรสิวลี** จึงสะท้อนว่าคนไทยมีความเชื่อในอำนาจแห่งพระอรหันต์ที่มีความศักดิ์สิทธิ์สามารถบันดาลให้เกิดสิ่งที่ดีงามแก่ชีวิต และอำนวยลาภผลให้ได้

ความเชื่อของคนไทยเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาที่สะท้อนจากชื่อพันธุ์ไม้มงคล แสดงให้เห็นว่าพระพุทธศาสนาในความคิดของคนไทยเป็นสิ่งที่สูงส่งดีงามควรแก่การเคารพบูชา และเชื่อว่ามีความอนุภาพที่จะบันดาลให้ชีวิตมีความเจริญรุ่งเรือง ความร่มเย็นเป็นสุข และช่วยคุ้มครองให้มีความปลอดภัยในชีวิตได้

ตัวอย่างชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อในพระพุทธศาสนา เช่น

ชื่อวาน	พุทธกวี	ดอกบัว	พระเจ้าห้าพระองค์	
ชื่อเปียเขียน	คุณพระศรี	พระพุทธองค์	พุทธคุณ	พุทธบูชา
	พระมโหสถ	ศรีอริยะ	ศรีมหาโพธิ์	โพธิ์เงิน
	โพธิ์ทอง	ปทุมแก้ว	จุฬามณี	ธรรมบูชา
	ธรรมนิมิต	อุ้มบุญ	เสริมบุญ	บุญสนอง
	บุญบันดาล	บุญชูทอง	บุญพิทักษ์	บุญรักษา
	ทิพย์พิมาน	ทิพย์เมืองแมน	พรอรหันต์	พรสิวลี

จากข้อมูลที่ศึกษาทั้งหมดพบว่าชื่อพันธู์ไม่มงคลที่สะท้อนความเชื่อใน พระพุทธศาสนามีทั้งหมด ๖๒ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐๖ ของชื่อพันธู์ไม่มงคลที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด เป็นชื่อว่าน ๕ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๗.๕๘ ของชื่อว่านที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด เป็นชื่อเปียเขียน ๕๗ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๔๖ ของชื่อเปียเขียนที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด

๔.๑.๓.๑.๒ ความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู

ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดูถือเป็นศาสนาที่ใหญ่และเก่าแก่ที่สุดของโลก ศาสนาพราหมณ์เป็นมูลฐานหรือเป็นคัมภีร์เก่าของศาสนาฮินดู มีการนับถือแยกไปคนละตอนแต่ละสมัย คือสมัยแรกเป็นพราหมณ์แท้จนถึงตอนต้นพุทธกาล และตอนหลังเป็นฮินดู (เสฐียร พันธรังษี, ๒๕๔๒ : ๕๔) ศาสนาพราหมณ์ดั้งเดิมนับถือธรรมชาติและอำนาจของธรรมชาติ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ โดยเชื่อว่ามีเทพเจ้าประจำอยู่ จึงเกิดเทวดาขึ้นมากมาย เช่น พระอินทร์(เป็นเทพผู้บันดาลให้เกิดสรรพสิ่งในโลก) พระสวามิตร (เทพผู้ให้ความร้อนและแสงสว่าง) พระวรุณ (เทพผู้ให้ความเย็นและความชุ่มชื้น) ฯลฯ แต่ทั้งนี้บทบาทอันแท้จริงของพระเวทในศาสนาพราหมณ์คือการให้ความเคารพนับถือพระเจ้าองค์เดียว (เอกเทวนิยม) คือ พระพรหม ต่อมาศาสนาพราหมณ์เสื่อมลง และได้มีการปรับปรุงพัฒนาโดยดึงเอาหลักธรรมในศาสนาพุทธไปประยุกต์ใช้จึงได้เปลี่ยนชื่อเป็นศาสนาฮินดู ซึ่งมีการกำหนดนับถือเทพเจ้า ๓ องค์ คือ พระพรหม พระนารายณ์ และ พระศิวะ เป็นใหญ่สูงสุดเหมือนกัน รวมเรียกว่า "ตรีมูรติ" (ประทีป สวาโย, ๒๕๔๕ : ๘๕ - ๘๘)

คนไทยมีความเชื่อถือศรัทธาในเทพเจ้าต่าง ๆ ของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดูอยู่ มาก ดังจะเห็นได้จากการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ของไทยหลายพิธี ที่มักจะมีการเอ่ยนามเทพเจ้า เพื่อเช่นสรวงบูชาพระองค์อยู่เสมอ เนื่องจากเชื่อถือว่าเทพเจ้าเหล่านั้นเป็นผู้ทรงอำนาจยิ่งใหญ่ นำเกรงขาม ดังที่ สุกัญญา สุจฉายา (๒๕๒๓ : ๑๗๕) กล่าวไว้ว่าเทพเจ้าของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดูเป็นที่เคารพบูชานับถือโดยชาวไทยไม่หย่อนไปกว่าพระพุทธเจ้า แม้คนไทยจะนับถือพุทธศาสนาบูชาพระพุทธเจ้า แต่ลักษณะของความเป็นมนุษย์ของพระพุทธเจ้าไม่สร้างความรู้สึกกลัวเกรงได้เท่ากับเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู ซึ่งดูยิ่งใหญ่มีอำนาจนำเกรงขาม ดังนั้นในพิธีกรรมต่าง ๆ คนไทยนอกเหนือจากจะมีการกล่าวอ้างถึงพระพุทธเจ้าแล้วยังมีการอ้างถึงพระนามเทพเจ้าของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู เพื่อให้เกิดความขมขลังศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้นด้วย

ในชื่อพันธู์ไม่มงคลได้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าที่สำคัญของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู ดังแสดงได้จากการนำพระนามของเทพเจ้ามาใช้ในการตั้งชื่อ โดยพบว่าจะเป็นพระนามของเทพเจ้าชั้นสูงสุด ๓ องค์ดังกล่าว และเทพเจ้าจากธรรมชาติ คือ พระอินทร์

คนไทยให้ความเชื่อถือศรัทธาทะพเจ้าตามคติความเชื่อที่รับมาจากศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู คือ เชื่อว่า “พระพรหม” เป็นผู้สร้างโลกและสัตว์ต่าง ๆ มีอำนาจที่จะให้คุณให้โทษแก่มนุษย์ ชีวิตมนุษย์และสัตว์จะเป็นไปตามบัญชาของพระพรหมที่เรียกว่า พรหมลิขิต (สุพัตรา สุภาพ, ๒๕๑๘ : ๙๘) ด้วยความเชื่อดังกล่าวจึงมีการตั้งชื่อว่า พรพรหม พรหมประทานพร ซึ่งสะท้อนให้เห็นความคิดของคนไทยที่เชื่อถือศรัทธาในพระพรหมว่ามีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่จะดลบันดาล หรือ ประทานพรโดยการลิขิตชีวิตของมนุษย์ให้ประสบกับความสุสสวัสดิ์ได้ ในชื่อ พรหมสถิต และ ฉัตรพระพรหม ยังสะท้อนว่าคนไทยมีความเชื่อว่าอำนาจแห่งพระพรหมจะช่วยคุ้มครองรักษาให้ชีวิตอยู่เย็นเป็นสุขด้วย

ส่วน “พระวิษณุ” (หรือ พระนารายณ์) เชื่อถือกันว่าเป็นเทพผู้คุ้มครอง หรือ ผู้บริหารโลก ดังนั้นเมื่อใดเกิดทุกข์ขึ้นในโลก พระนารายณ์จะอวตารลงมาปราบปรามยุคเข็ญนั้นให้หมดสิ้นไป (ฤดีรัตน์ กายราศ, ๒๕๔๐ : ๓๖) การตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลว่า พระนารายณ์ จึงสะท้อนความคิดความเชื่อของคนไทยที่มีเคารพนับถือในอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของพระนารายณ์ที่จะ คุ้มครองปกป้องให้โลกมนุษย์สงบสุข และยังเชื่อว่าพระนารายณ์มีอำนาจในการปราบปรามสิ่งชั่วร้ายให้หมดไปได้ ดังสะท้อนให้เห็นได้จากชื่อ ศรีนารายณ์ ดาบนารายณ์ ซึ่งเสมือนกับเป็นการขอให้อำนาจศักดิ์สิทธิ์ของพระนารายณ์มาจัดศัตรูภัยพาลต่าง ๆ ให้วินาศไป อีกทั้งในชื่อ นารายณ์แบ่งภาค และ นารายณ์แปลง สะท้อนว่าคนไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับการอวตารลงมาปราบทุกข์เข็ญของพระนารายณ์ ซึ่งความเชื่อนี้มีบทบาทต่อความคิดของคนในสังคมไทยที่มีต่อพระมหากษัตริย์ว่าเป็นเชื้อสายของพระนารายณ์ด้วย ดังจะเห็นได้จากพระมหากษัตริย์ในสมัยอยุธยาทรงพระนามว่า สมเด็จพระรามาธิบดี และถือว่าครุฑที่เป็นพาหนะของพระนารายณ์เป็น ตราประจำตำแหน่งของพระมหากษัตริย์ (ศักดิ์ศรี แย้มนัตดา, ๒๕๔๒ : ๔๐๑๐ - ๔๐๑๑)

นอกจากนี้ พระศิวะ (พระอิศวร หรือ พระมเหศวร) เชื่อกันว่าเป็นพระเจ้าผู้ทำลาย หมายถึง การสร้างขึ้นมาใหม่ หรือ บันดาลให้เปลี่ยนจากรูปเดิมเป็นรูปใหม่ พระองค์เป็นผู้ที่มีประกาศิต คือ คำประสาธ และคำสาป หากทรงประสาธพรให้ผู้ใด ผู้นั้นย่อมประสบผลดี สมความมุ่งหวัง แต่หากทรงสาปผู้ใด ผู้นั้นย่อมประสบผลร้าย พระอิศวร จึงเป็นพระเป็นเจ้าที่มีผู้เคารพนับถือมาก เพราะมากไปด้วยพระเดช และ พระคุณ ทรงเอาใจใส่ดูแลคุ้มครองโลกอยู่เสมอ เมื่อโลกถูกเบียดเบียนจากยักษ์และอสูร จะทรงเป็นผู้คอยเชิญพระนารายณ์ให้อวตารลงมาปราบยุคเข็ญ โลกจึงดำรงอยู่ได้ด้วยพระเมตตาแห่งพระอิศวร (สุกัญญา ภัทรราชย์, ๒๕๔๒ : ๔๓๐๗) การตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลว่า พระมเหศวร จึงสะท้อนความเชื่อของคนไทยที่มีเคารพนับถือต่อองค์พระมเหศวรว่ามีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่จะคุ้มครองรักษา และประสาธพรให้มนุษย์ประสบสิ่งที่ดีเป็นมงคลในชีวิตได้

ความเชื่อถือศรัทธาในเทพเจ้าสูงสุดทั้ง ๓ องค์ ยังรวมไปถึงความเชื่อถือศรัทธาในเทพเจ้าที่เป็นพระชายาด้วย แสดงให้เห็นได้จากชื่อ *แดงลักษมี* และ *พระสุรัสวดี* “พระลักษมี” เป็นชื่อยาของพระวิษณุ (พระนารายณ์) เชื่อกันว่า พระลักษมีเป็นเทพนารีผู้อำนวยโชคลาภและความมั่งคั่ง ทรงมีน้ำพระทัยเมตตาเสมอ จึงมีการจัดพิธีบูชาเพื่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองในโภคทรัพย์ ส่วน “พระสุรัสวดี” เชื่อว่าทรงเป็นเทพแห่งดนตรีการขับร้อง เป็นเจ้าแห่งแม่น้ำทั้งปวง เป็นเทพแห่งอักษรศาสตร์ให้ความอุปถัมภ์แก่การศึกษา (ฤดีรัตน์ กายราศ, ๒๕๔๐ : ๓๘ – ๓๙) การนำพระนามของเทพเจ้าง่ามาตั้งเป็นชื่อในชื่อ *แดงลักษมี* จึงแสดงให้เห็นว่าคนไทยมีความเคารพนับถือในพระลักษมีและเชื่อในอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่จะสามารถบันดาลโชคลาภและความมั่งคั่ง ร่ำรวยให้บังเกิดขึ้นกับตนได้ เช่นเดียวกันกับชื่อ *พระสุรัสวดี* ซึ่งเป็นเทพที่คนไทยให้ความเคารพนับถือและเชื่อในอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของพระองค์ว่าจะช่วยประสิทธิ์ประสาทให้มีความเฉลียวฉลาด และมีสติปัญญาดี

นอกจากนี้ชื่อ *กงจักรพระอินทร์* และ *ฉัตรพระอินทร์* ยังสะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าจากธรรมชาติ คือ “พระอินทร์” ซึ่งศักดิ์ศรี แย้มนัลดดา (๒๕๒๓ : ๑๖) อธิบายไว้ว่า “อินทร์” แปลว่า “เป็นใหญ่” เป็นนามที่สมมติขึ้นจากธรรมชาติประเภทฟ้าแลบ ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า พายุและสายฝนให้มีตัวตนกลายเป็นเทพขึ้นมา เชื่อกันว่าสายฟ้าที่แลบแปลบปลาบก็คือวัชระที่พระองค์กวัดแกว่ง และเสียงฟ้าผ่าสะเทือนเลื่อนลั่นก็คือเสียงที่พระอินทร์ฟาดวัชระลงบนร่างอสูรที่นอนขวางธารสวรรค์อยู่ เมื่ออสูรสิ้นแล้ว น้ำในสวรรค์ก็จะไหลชุกตกลงมาเป็นสายฝนยังความชื้นฉ่ำ และความอุดมสมบูรณ์แก่แผ่นดินโลก ตามคติพราหมณ์ (คติเทวราช) จึงถือกันว่า “พระอินทร์” เป็นยอดนักรบและเป็นราชาแห่งทวยเทพทั้งปวง อีกทั้งยังเป็นตัวแทนของคติวีรชนเพราะวีรกรรมของพระองค์เป็นประโยชน์แก่แผ่นดินโลกและทุกชีวิตบนโลก การตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลว่า *กงจักรพระอินทร์* และ *ฉัตรพระอินทร์* จึงสะท้อนความเชื่อของคนไทยที่มีเคารพนับถือพระอินทร์ว่าทรงเป็นผู้นำทวยเทพในการปราบอธรรมมีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่จะคุ้มครองรักษา และอำนวยความสมบูรณ์ ความร่มเย็นเป็นสุขให้บังเกิดแก่ชีวิตมนุษย์

ความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ฮินดูที่สะท้อนจากชื่อพันธุ์ไม้มงคลแสดงให้เห็นถึงการผสมผสานความเชื่อในเทพเจ้าต่าง ๆ ของศาสนาพราหมณ์ – ฮินดูกับความเชื่อทางพุทธศาสนาในสังคมไทยอย่างแนบแน่น คนไทยโดยทั่วไปจะให้ความเคารพนับถือในองค์เทพเจ้า ด้วยเชื่อว่ามิบุญบารมีและอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่จะช่วยปกป้องคุ้มครองมนุษย์ให้ปลอดภัยจากภัยอันตรายต่าง ๆ อีกทั้งยังสามารถบันดาลความสุขสวัสดิให้บังเกิดแก่ชีวิตมนุษย์ได้

ตัวอย่างชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู เช่น

ชื่อว่าน	ฉัตรพระพรหม	พระนารายณ์	นารายณ์แบ่งภาค	นารายณ์แปลง
	ดาบนารายณ์	พระมหেশ্বর	กงจักรพระอินทร์	ฉัตรพระอินทร์
ชื่อโป๊ยเซียน	พรพรหม	พรหมประทานพร	พรหมสถิตย์	ศรนารายณ์
	แดงลักษมี	พระสุรัสวดี		

จากข้อมูลที่น่ามาศึกษาพบว่าชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ - ฮินดูมีทั้งหมด ๒๓ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๗.๔๕ ของชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด เป็นชื่อว่าน ๑๒ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๑๘ ของชื่อว่านที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด เป็นชื่อโป๊ยเซียน ๑๑ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๔.๕๓ ของชื่อโป๊ยเซียนที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด

๔.๑.๓.๑.๓ ความเชื่อในลัทธิศาสนาแบบจีน

ความเชื่อในลัทธิศาสนาแบบจีนเป็นสิ่งที่คนไทยคุ้นเคยกันมานาน และดูจะเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวคนไทยมากที่สุด ทั้งนี้เพราะชาวจีนได้อพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารในประเทศไทยมาเป็นเวลานาน และได้นำเอาความเชื่อดังกล่าวนี้เข้ามาด้วย

ความเชื่อในลัทธิศาสนาแบบจีนเป็นความเชื่อที่มีลักษณะผสมผสานความเชื่อระหว่างลัทธิเต๋า ลัทธิขงจื้อ และพระพุทธศาสนา ซึ่ง จิตรรา ก่อนันทเกียรติ (๒๕๔๒ : ๑๘) กล่าวไว้ว่า “ทั้งสามลัทธิ คือ เต๋า ขงจื้อ และพระพุทธศาสนาได้หล่อหลอมให้คนจีนมี “เจ้า” อยู่ในใจ และไหว้เจ้าเรื่อยมา” ซึ่งในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า ทั้งคนไทยและคนไทยเชื้อสายจีนในประเทศไทยจำนวนมากมีความเชื่อถือเทพเจ้าของจีนหลายองค์ ดังที่ปรากฏว่ามี การตั้งรูปเคารพไว้เพื่อกราบไหว้บูชาและมีการสร้างศาลเจ้าไว้ตามสถานที่ต่าง ๆ อยู่เป็นจำนวนมาก

คนไทยมีความเชื่อในเทพเจ้าต่าง ๆ ของจีนอย่างกว้างขวางจึงได้มีการนำชื่อเทพเจ้าต่าง ๆ ของจีนมาตั้งเป็นชื่อพันธุ์ไม้มงคลด้วย ซึ่งจากข้อมูลพบว่าปรากฏเฉพาะในชื่อพันธุ์ไม้มงคลประเภทโป๊ยเซียนเท่านั้น ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่าพันธุ์ไม้ชนิดนี้เป็นพันธุ์ไม้ที่ไทยเราได้รับผ่านเข้ามาทางจีนอีกทีหนึ่ง จึงทำให้คนไทยได้รับอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าต่าง ๆ ของจีนมาพร้อมกับชื่อของพันธุ์ไม้โป๊ยเซียนที่หมายถึง เซียนทั้งแปดด้วยดังปรากฏในชื่อ *เซียนฮั่นเจงหลี* *เซียนฮ้อเซียนโกว*

เขียนหลัทธิกัวย เขียนลือท่งป็น เขียนเตยแก้วเล่า เขียนเช่ากุกู้ เขียนนำไซฮั่ว และ เขียนฮั่นเซียงจื่อ การนับถือเขียนดังกล่าวนี้ได้รับอิทธิพลมาจากลัทธิเต๋า คนไทยและคนจีนให้ความเคารพนับถือมากโดยเชื่อกันว่าเป็นเทพที่จะอำนวยให้เกิดความเป็นสิริมงคลในด้านต่าง ๆ แก่ผู้ที่กราบไหว้บูชา ดังที่ วิชัย คุณสกุล (๒๕๓๗ : ๖ - ๗) ได้อธิบายไว้ว่า หากผู้ใดปรารถนาสิ่งใด ก็ให้บูชาเขียนองค์ที่เป็นสัญลักษณ์แห่งความปรารถนานั้น เพื่อให้สมประสงค์ในความต้องการต่าง ๆ คือ

- ถ้าผู้ใดปรารถนาให้หายจากโรคภัยไข้เจ็บทั้งปวง ก็ให้จุดธูปเทียนบูชา และอธิษฐานถึงเขียนหลัทธิกัวย
- ถ้าผู้ใดปรารถนาให้ตนมีความกล้าหาญเข้มแข็งสามารถเอาชนะศัตรูได้ ก็ให้จุดธูปเทียนบูชาและอธิษฐานถึงเขียนฮั่นเจงหลี่
- ถ้าผู้ใดปรารถนาให้ค้าขายมีกำไรร่ำรวยเป็นเศรษฐี ก็ให้จุดธูปเทียนบูชา และอธิษฐานถึงเขียนลือท่งป็น
- ถ้าผู้ใดปรารถนาให้มีเสน่ห์ เป็นที่นิยมรักใคร่ของคนทั้งหลาย ก็ให้จุดธูปเทียนบูชา และอธิษฐานถึงเขียนเตยแก้วเล่า
- ถ้าผู้ใดปรารถนาให้ตนได้เป็นศิลปินที่มีผู้คนนิยมชมชื่น ก็ให้จุดธูปเทียนบูชา และอธิษฐานถึงเขียนนำไซฮั่ว
- ถ้าผู้ใดปรารถนาให้ตนมีอายุยืน มีรูปร่างงดงาม สติปัญญาดี ก็ให้จุดธูปเทียนบูชา และอธิษฐานถึงเขียนฮ้อเขียนโกว
- ถ้าผู้ใดปรารถนาให้ตนได้เป็นนักประพันธ์ กวีที่มีชื่อเสียง ก็ให้จุดธูปเทียนบูชา และอธิษฐานถึงเขียนฮั่นเซียงจื่อ
- ถ้าผู้ใดปรารถนาให้มีภูติผีภยันตรายมารบกวนกล้ากราย ก็ให้จุดธูปเทียนบูชา และ อธิษฐานถึงเขียนเช่ากุกู้

การตั้งชื่อเกี่ยวกับเขียนทั้งแปดนี้จึงสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อถือของคนไทยเกี่ยวกับอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของเขียนแต่ละองค์ว่าจะช่วยอำนวยให้สมความปรารถนาในด้านต่าง ๆ ได้นอกจากนี้ความเชื่อในลัทธิศาสนาแบบจีนยังได้รับอิทธิพลความเชื่อในลัทธิขงจื้อด้วย ซึ่งเต็งกงเสวียน (๑๙๖๙ : ๘ อ้างถึงใน พรพรรณ จันทโรนานนท์, ๒๕๓๗ : ๒๗) ได้กล่าวไว้ว่า “ความยิ่งใหญ่ในด้านคำสอนของขงจื้อที่ติดตรึงอยู่ในความทรงจำของชาวจีนก็คือ การยึดมั่นในเรื่องคุณธรรม ความกตัญญู และสัจธรรม” หากว่ายุคใดสมัยใดมีบุคคลหนึ่งสามารถปฏิบัติตนตามคำสอนนี้ได้อย่างเคร่งครัด เมื่อตายไปแล้วก็จะได้รับการยกย่องให้เป็นเทพเจ้าไปด้วย เช่น เทพกวนอู ซึ่งเป็นเทพแห่งความซื่อสัตย์จากวรรณคดีเรื่องสามก๊กก็เกิดขึ้นมาเพราะอิทธิพลคำสอน

ของขงจื้อนั่นเอง (พรพรรณ จันทโรนานนท์ : ๒๕๓๗ : ๒๗ - ๒๘) ในสังคมไทยเรามีความเชื่อถือศรัทธาต่อเทพกวนอูว่ามีความศักดิ์สิทธิ์เป็นผู้จัดสิ่งไม่ดีสิ่งชั่วร้ายทั้งยังเป็นเทพแห่งเงินตรา เป็นเทพแห่งผู้ชนะ เป็นต้น เราจึงเห็นตามร้านโบราณนิยมตั้งรูปกวนอูไว้จัดคนไม่ดี เพื่อความร่ำรวย และเพื่อชัยชนะทางธุรกิจ (พรพรรณ จันทโรนานนท์ : ๒๕๓๗ : ๓๙) การตั้งชื่อ ขุนพลกวนอู จึงสะท้อนให้เห็นถึงความเคารพนับถือในคุณธรรมความดีงามของเทพเจ้ากวนอูและความเชื่อถือในอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่จะคุ้มครองป้องกันภัย และอำนวยความมั่งคั่งร่ำรวยตลอดจนความสำเร็จให้ได้

ความเชื่อในลัทธิศาสนาแบบจีนมีการผสมผสานความเชื่อในพระพุทธศาสนาแบบมหายานไว้ด้วย ได้แก่การเชื่อถือศรัทธาในพระโพธิสัตว์กวนอิม ผู้ซึ่งเป็นแบบอย่างของความดีงาม ความเมตตาปราณี และการบำเพ็ญประโยชน์แก่ส่วนรวม คนไทยและคนไทยเชื้อสายจีนในประเทศไทยให้ความเคารพนับถือศรัทธาในพระองค์มาก ดังจะเห็นได้ว่าการตั้งรูปเคารพและกราบไหว้บูชากันโดยทั่วไป ทั้งนี้เพราะเชื่อว่าอำนาจภาพแห่งพระโพธิสัตว์กวนอิมมีมากมายมหาศาล เพียงแต่บุคคลใดก็ตามระลึกถึงพระองค์ด้วยความเลื่อมใสศรัทธาสวดอ้อนวอนให้ช่วยเหลือ พระองค์จะแผ่พระเมตตากรุณาปลดปล่อยทุกข์ภัยต่าง ๆ ได้ตามประสงค์ ทรงบันดาลให้ผู้นั้นแคล้วคลาดปลอดภัยมีความเข้มแข็งปราศจากโรคภัย เสริมสร้างความเป็นสิริมงคลและความสมหวัง (เบญจมาศ แพทอง, ๒๕๔๔ : ๑๖) คนไทยจึงมักจะขอพรให้ประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ความเชื่อที่มีต่อโพธิสัตว์กวนอิม แสดงได้จากชื่อ พระโพธิสัตว์กวนอิม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าคนไทยมีความเชื่อถือในคุณงามความดีของพระองค์ และเชื่อว่าพระองค์มีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่จะบันดาลสิ่งที่ดีเป็นสิริมงคลให้ได้สมดังความปรารถนาดังแสดงได้จากชื่อ พรกวนอิม

ชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าในลัทธิศาสนาแบบจีนแสดงให้เห็นว่า คนไทยมีความเชื่อถือศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้าจีนแต่ละองค์ว่าจะอำนวยให้ชีวิตได้รับแต่สิ่งที่ดีงาม และเกิดความเป็นสิริมงคลในด้านต่าง ๆ ขึ้นได้ตามความเชื่อถือที่มีต่อเทพเจ้าองค์นั้น ๆ

ตัวอย่างชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อในลัทธิศาสนาแบบจีน เช่น

ชื่อว่าน	ไม่ปรากฏ			
ชื่อเป็ยเขียน	เขียนหลีกภัย	เขียนอันเจงหลี	เขียนฮ้อเขียนโกว	เขียนลือท่งปิ่น
	เขียนอันเชียงจือ	เขียนเตี้ยกั่วเล่า	เขียนเซากู้กู่	เขียนนำไธฮั่ว
	ขุนพลกวนอู	พรกวนอิม	โพธิสัตว์กวนอิม	

จากข้อมูลที่น่ามาศึกษาพบว่า ชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อในลัทธิศาสนาแบบจีนปรากฏเฉพาะในชื่อโป๊ยเซียนเท่านั้น มีจำนวนทั้งหมด ๓๔ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๐๐ ของชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด และคิดเป็นร้อยละ ๑๓.๙๙ ของชื่อโป๊ยเซียนที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด

ชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับลัทธิศาสนาต่าง ๆ นี้ มีปรากฏจำนวนมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากสถาบันศาสนาเป็นสถาบันที่ผูกพันกับวิถีชีวิตของคนไทยเป็นอย่างมาก อีกทั้งสังคมไทยยังเป็นสังคมที่มีอิสระทางความคิด ดังนั้นแม้ว่าสังคมไทยจะเป็นสังคมพระพุทธศาสนา แต่คนไทยก็สามารถที่จะยอมรับนับถือและผสมผสานความเชื่อในลัทธิศาสนาต่าง ๆ ไว้ในสังคมไทยได้อย่างกลมกลืน

๔.๑.๓.๒ ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์

เสรี พงศ์พิศ (๒๕๔๒ : ๙๗) ให้ความหมายของคำว่า “ไสยศาสตร์” ว่า คือ วิชาและวิธีปฏิบัติที่เกี่ยวกับ “การใช้” (Manipulation) อำนาจลึกลับในธรรมชาติ เพื่อประโยชน์และโทษของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมีวิธีการ เครื่องมือ และเป้าหมายที่เฉพาะหน้าที่ชัดเจน ได้รับการถ่ายทอดสืบต่อกันมาแต่โบราณ

ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ เป็นความเชื่อดั้งเดิมในสังคมไทยก่อนที่จะมีการนับถือพุทธศาสนา และแม้จะได้รับนับถือพุทธศาสนาแล้วก็ยังคงมีความเชื่อนี้ผสมผสานเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของคนไทยอย่างแนบแน่น ชุนพันธรักษ์ราชเดช (๒๕๒๓ : ๑๐๒) กล่าวว่า ไสยศาสตร์แทรกอยู่ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของคนไทยมาก จะว่าตั้งแต่เกิดจนตายก็ได้ เช่น เมื่อแม่เจ็บท้องจะคลอด หมอก็เสกคาถาเป่ากระหม่อมทำน้ำมันตะเดาะให้คลอดง่าย หมอบางคนเรียกความเจ็บของแม่ไปให้เจ็บที่หน้าแข้งของตัวเอง เพื่อให้แม่คลอดได้สบาย เมื่อคลอดแล้วก็ฝังรก เอาเด็กขึ้นเปล โคนผมไฟ ทำขวัญ เมื่อถึงคราวแต่งงานก็สร้างบ้านใหม่ ขึ้นบ้านใหม่ เมื่อตายก็ทำการแต่งศพ ตราสังทำโลงศพ เอาศพลงจากเรือน ทำประตูปา ทำบันไดผี นำศพขึ้นเผา สวดบ้าน วงหูกาคา สิ่งเหล่านี้ต่างเป็นวงจรที่ล้วนแต่แทรกไสยศาสตร์อยู่ทั้งสิ้น

จากการศึกษาข้อมูลทั้งหมด ผู้วิจัยพบว่า ชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์มีทั้งหมด ๑๑๑ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๙๒ ของชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด เป็นชื่อว่าน ๓๐ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๔๕ ของชื่อว่านที่สะท้อนความเชื่อ

ทั้งหมด เป็นชื่อเปียเขียน ๘๑ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓๓ ของชื่อเปียเขียนที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด

ชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์นี้ แบ่งได้เป็น ๓ ประเภท คือ

๑. ความเชื่อเรื่องผีसाงเทวดาและผู้วิเศษ
๒. ความเชื่อเรื่องคาถาอาคม
๓. ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง

๔.๑.๓.๒.๑ ความเชื่อเรื่องผีसाงเทวดาและผู้วิเศษ

ความเชื่อถือเรื่องผีसाงเทวดาของคนไทยเป็นเรื่องที่มีมาช้านาน ก่อนที่จะรับนับถือพุทธศาสนา คนไทยสมัยก่อนมีความเชื่อในเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด เชื่อว่ามนุษย์มีวิญญาณ และวิญญาณนั้นสามารถบันดาลคุณหรือโทษได้ คำว่า "วิญญาณ" บางทีก็เรียกว่า ผีसाง เสฐียรโกเศศ (๒๕๑๔ : ๑๕๓) ได้กล่าวถึง ผีसाง ว่า "ผีคือสิ่งลึกลับซึ่งมีสภาพเกินคน เพราะฉะนั้นตามปกติผีจึงมีอำนาจอยู่เหนือคนอาจทำคนให้ได้ดี หรือให้ร้ายก็ได้ ส่วน คำว่า สาง ก็แปลว่า ผี นั่นเอง แต่สางที่จะเป็นผีชั้นสูงยิ่งกว่าผีฟ้าทั่ว ๆ ไป ที่เรียกว่า เทวดา ก็ได้ "ผีसाงเทวดา จึงอาจมีทั้งที่ให้คุณและที่ให้โทษได้

จากชื่อพันธุ์ไม้มงคลทั้งหมดสะท้อนให้เห็นความเชื่อเกี่ยวกับผีसाงเทวดาซึ่งปรากฏทั้งผีฝ่ายดี หรือ ผีที่ให้คุณ กล่าวคือ เป็นผีที่คอยพิทักษ์รักษาชีวิต และทรัพย์สินของมนุษย์ คอยระแวดระวังช่วยเหลือให้พ้นจากเหตุเภทภัยทั้งปวง และ ผีร้ายหรือผีให้โทษ เป็นผีชั้นสามัญผีเลว หรือผีอันธพาลเกาะกระแหรานอยู่ทั่วไป ถึงแม้จะไม่ทำอันตราย แต่ก็เที่ยวหลอกหลอนให้ตกใจกลัว ผู้คนมักจะกลัวผีประเภทนี้มากที่สุด (ฤดีรัตน์ ภายภาค, ๒๕๓๙ : ๑๕๐ - ๑๕๒) ชื่อที่สะท้อนความเชื่อเรื่องผีसाงเทวดาที่เป็นผีฝ่ายดี พบว่า จะมีตั้งแต่ ผีฟ้า ผีเทวดา ไปจนถึงผีบรรพบุรุษและผีผู้นำ

"ผีฟ้า" เป็นที่เคารพนับถือสักการบูชาอย่างสูงสุดสืบมาแต่โบราณ ถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์สร้างสรรคชีวิตให้กับโลกและทรงไว้ซึ่งสิริมงคล ผีฟ้านี้อาจเป็นสมมติเทพ หมายถึง พระเจ้าแผ่นดินผู้มีฤทธิ์อำนาจเป็นที่เคารพยำเกรง และเทพยดา หมายถึงผู้มีรัศมีสว่างเรืองแสงสถิตอยู่บนสรวงสวรรค์ชั้นฟ้า (ฤดีรัตน์ ภายภาค, ๒๕๓๙ : ๑๕๐) คนไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับผีฟ้าที่เป็นสมมติเทพ ซึ่งเป็นวิญญาณของบูรพกษัตริย์หรือบูรพกษัตริย์ผู้ทำคุณประโยชน์ให้แก่บ้านเมืองว่า

เป็นวิญญานที่ศักดิ์สิทธิ์ทรงฤทธิ์อำนาจที่จะคอยคุ้มครองดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของลูกหลานไทย ให้มีความสุขสวัสดิ์ ดังแสดงได้จากชื่อ *องค์ดำ เสด็จพ่อ ศรีสุริโยทัย* และ *ย่าไม* การนำพระนามของบูรพกษัตริย์หรือบูรพกษัตริย์ของไทยดังกล่าวมาตั้งเป็นชื่อพันธุ์ไม้มงคลนี้ ก็ด้วยเชื่อว่าจะเป็นเสมือนการขอให้อำนาจศักดิ์สิทธิ์ของพระองค์มาปกป้องคุ้มครองให้ชีวิตดำรงอยู่อย่างมั่นคง ผาสุกสืบไป ส่วนความเชื่อเกี่ยวกับผีฟ้าที่เป็นเทพยดานั้น คนไทยเชื่อว่าเป็นผู้ดูแลสอดส่องความเป็นไปต่าง ๆ ในโลกมนุษย์ ถ้าผู้ใดทำความดีก็จะได้รับพรให้มีความสุขความเจริญ ประสบความสำเร็จตามที่ปรารถนา แต่หากผู้ใดทำชั่วก็จะถูกลงโทษ ความคิดความเชื่อเรื่องนี้ได้สะท้อนให้เห็นจากการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลด้วย ได้แก่ชื่อ *เทพพิทักษ์ เทพสถิต เทพประทานพร เทพเนรมิต เทพนำโชค เทพมหาลาภ เทพสุขสันต์* และ *เทพนำชัย* ซึ่งแสดงถึงความเชื่อของคนไทยว่าเทพยดามีอำนาจที่จะปกป้องคุ้มครอง สามารถดลบันดาลโชคลาภทรัพย์สินเงินทอง ตลอดจนความสุขและความสำเร็จให้บังเกิดแก่ชีวิตได้

"ผีเทวดา" เป็นอมมนุษย์จำพวกเทพ คือก้ำกึ่งระหว่างผีดีกับผีร้าย เรียกว่า เทวาอารักษ์ หรือ เทพอารักษ์ มักจะไม่ให้ทั้งดีและร้ายแก่ใคร นอกจากจะไปทำล่วงเกินให้โกรธเคือง มักมีอุปนิสัยโกรธง่ายจึงต้องระมัดระวังเคารพยำเกรง หากกระทำการงานอะไรเป็นพิเศษก็ต้องทำพิธีเช่นไหว้เสียดก่อนก็จะให้ความคุ้มครองหรือบันดาลให้สมความปรารถนา ผีเทวดาเหล่านี้ ได้แก่ พระภูมิ ซึ่งเป็นเทพารักษ์รักษาบ้านและเมือง ผีธรรมชาติที่รักษาอยู่ ณ สถานที่ต่าง ๆ (ฤดีรัตน์ กายภาค, ๒๕๓๙: ๑๕๐ - ๑๕๑) คนไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับผีเทวดาที่รักษาบ้านและเมืองว่าจะอยู่ประจำสถานที่ใดที่หนึ่งเพื่อคอยปกป้องคุ้มครอง ผีเทวดาประจำบ้านที่ปรากฏจากชื่อพันธุ์ไม้มงคล ได้แก่ นางคุ้ม ซึ่งสะท้อนความเชื่อของคนไทยว่าในบ้านเรือนจะมีผีที่อยู่ประจำบ้าน เรียกว่า ผีบ้าน ผีเรือน โดยความคิดความเชื่อของคนไทยส่วนใหญ่จะนึกถึงภาพผีบ้านผีเรือนที่เป็นผู้หญิง หากให้ความเคารพเช่นไหว้ผีบ้านผีเรือนเป็นอย่างดีแล้ว ผีบ้านผีเรือนก็ย่อมจะให้การดูแลปกป้องรักษาให้คนในครอบครัวอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข ผีเทวดาประจำเมืองที่ปรากฏจากชื่อพันธุ์ไม้มงคล ได้แก่ชื่อ *พระสยาม* ซึ่งสะท้อนให้เห็นความคิดความเชื่อของคนไทยว่าบ้านเมืองนั้นจะมีเทพยดาสถิตอยู่และคอยปกป้องรักษาคุ้มครองบ้านเมืองให้รอดพ้นจากเหตุเภทภัยอันตรายทั้งปวงได้ ส่วนความเชื่อเกี่ยวกับผีเทวดาประจำธรรมชาตินั้น คนไทยเชื่อว่าธรรมชาติต่าง ๆ ล้วนมีผีเทวดาหรือเทพารักษ์ประจำอยู่ทั้งสิ้น ดังจะเห็นได้จากการบูชาพระแม่โพสพที่เป็นเทวดาประจำข้าว การบูชาขอขมาพระแม่คงคาที่เป็นเทวดาประจำแหล่งน้ำ หรือการเซ่นไหว้บูชาเทวดาที่อยู่ประจำทะเลหรือมหาสมุทร หรือการเซ่นไหว้บวงสรวงเทพารักษ์ประจำต้นไม้ใหญ่ต่าง ๆ ความเชื่อดังกล่าวแสดงให้เห็นได้จากชื่อ *แม่โพสพ พระคงคา เทวีสมุทร* และ *เทพารักษ์* ซึ่งสะท้อนความเชื่อของคนไทยที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ รอบกายที่มีความสำคัญต่อชีวิต เช่น ข้าว น้ำ ทะเล ต้นไม้

ว่ามีเทวดาประจำรักษายอยู่ ซึ่งเราควรให้ความเคารพและปฏิบัติดีตอลิ่งนั้น เช่น ไม่ให้เหยียบข้าว ไม่ให้ทิ้งสิ่งปฏิกูลลงในแม่น้ำหรือในทะเล หรือไม่ให้ตัดต้นไม้ใหญ่ ความเชื่อในเรื่องดังกล่าวนี้จึงเสมือนเป็นกุศโลบายให้คนไทยเราเห็นคุณค่าและรักษารัษธรรมชาตินั้น ๆ ซึ่งสัมพันธ์กับลักษณะสังคมไทยที่เป็นสังคมกสิกรรม ที่ต้องให้ความสำคัญกับธรรมชาติมากเพื่อจะได้มีข้าวปลาอาหารที่อุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้คนไทยยังมีความเชื่อเกี่ยวกับเทวดาที่อยู่ประจำบุคคลด้วย ได้แก่เทวดาประจำทารก คือ แม่ชื้อ ตามความเชื่อของไทยแต่โบราณ เชื่อว่าแม่ชื้อเป็นผีมารังควาญประจำตัวเด็กที่เพิ่งเกิดมา แม่ชื้อมักรบกวนเด็กให้เจ็บไข้ไม่สบายเป็นไปต่าง ๆ ทั้งนี้เนื่องจากต้องการเอาตัวเด็กไป เพราะด้วยความรัก จึงต้องออกอุบายขอชื้อเด็กจากแม่ชื้อ (เสฐียรโกเศศ, ๒๕๐๕ : ๘๑) ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องแม่ชื้อแสดงให้เห็นได้จากการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลว่า แม่ชื้อ ซึ่งเสมือนกับเป็นการอัญเชิญหรือขออำนาจของแม่ชื้อให้มาช่วยปกป้องรักษาและดูแลคุ้มครองผู้ปลูกและบุคคลในครอบครัวให้อยู่เย็นเป็นสุขด้วย

“ผีบรรพบุรุษ” เป็นผีจากคนที่เมื่อยังมีชีวิตอยู่ทำคุณประโยชน์ต่อสังคมดำรงตนอยู่ในศีลธรรม เป็นผีเชื้อของสกุล นอกจากนี้ยังมีผีอีกจำพวกหนึ่ง เมื่อมีชีวิตเป็นคนเก่งกล้าสามารถบำเพ็ญคุณงามความดีหรือมีอิทธิพลเป็นที่น่าเกรงขาม ครั้นตายไปยังเป็นที่ยกใคร่นับถือ หรือครันคร้ามเกรงกลัวอยู่ จึงได้สร้างศาลให้มาอยู่ ความเชื่อเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษนี้คนไทยเชื่อว่าหากลูกหลานปล่อยปละละเลยจนเกิดความอดอยากก็จะแปรสภาพเป็นผีร้าย แต่หากยังเคารพนับถือ เช่น สรงบูชาอยู่เสมอ ไม่ทำผิดกรรมนิยมประเพณี ผีก็จะคุ้มครองและบันดาลให้เกิดความสุข แต่ถ้ามีการละเมิดแนวทางหรือที่เรียกว่า ผิดผี ก็จะทำให้เกิดความเดือดร้อนต้องแก้ไขด้วยการเลี้ยงผี จึงเกิดเป็นประเพณีในท้องถิ่นต่าง ๆ ที่จะทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่วิญญาณของบรรพบุรุษ เช่น พิธีบุญข้าวประดับดิน พิธีชิงเปรต เป็นต้น (ฤทธิรัตน์ กายภาค, ๒๕๓๙ : ๑๕๒) จากความเชื่อนี้จึงมีการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลว่า เจ้าปู่ตา ด้วย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าคนไทยมีความเชื่อถือเกี่ยวกับวิญญาณบรรพบุรุษ การตั้งชื่อนั้นนอกจากจะเป็นการระลึกถึงพระคุณของบรรพบุรุษแล้วยังเป็นเสมือนการขอให้วิญญาณบรรพบุรุษช่วยคุ้มครองดูแลและบันดาลความสุขความเจริญให้บังเกิดแก่ลูกหลานด้วย นอกจากนี้ชื่อพันธุ์ไม้มงคลยังมีชื่อที่ตั้งมาจากชื่อของวีรชนไทยคือชื่อ นายอิน นายจัน และ นายเมือง ซึ่งเป็นชื่อของวีรชนที่เป็นผู้นำในการสู้รบกับพม่าในครั้งศึกบางระจัน การตั้งชื่อดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความเคารพยกย่อง และความศรัทธาในวิญญาณของวีรชนที่ได้ทำคุณประโยชน์ให้กับบ้านเมือง โดยคนไทยเชื่อว่าเป็นวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ที่จะคอยดูแลคุ้มครองลูกหลานไทยให้ดำรงชีวิตอยู่อย่างมั่นคงและร่มเย็นเป็นสุข

นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วยังปรากฏชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อของคนไทยเกี่ยวกับผีที่ไม่ดีหรือผีให้โทษด้วย ได้แก่ชื่อ กระสือ ซึ่งเสฐียรโกเศศ (๒๕๑๖ : ๕๔ - ๕๕)

ได้อธิบายไว้ว่า กระจกเป็นผีผู้หญิงโดยมากเป็นยายแก่ชอบกินของสดความมักอกหากินเวลากลางคืน และไปแต่หัวและตับไตไส้พุง ส่วนร่างกายคงทิ้งไว้ที่บ้าน เวลาไปจะเห็นเป็นดวงไฟดวงโตเป็นแสงเขียวเรืองวาม ๆ ถ้าใครคลอดลูกใหม่ กลืนสดคาวของเลือดจะชักนำให้ผีกระจกมาและเข้าสิงกินหญิงคลอดลูก หรือทารกที่คลอด เหตุนี้ชาวบ้านจึงมักเอาหนามพุทราสะที่ได้ถุนเรือนตรงที่มีร่อง มันไม่กล้าเข้ามาเพราะกลัวหนามพุทราจะเกี่ยวไส้ของมัน นอกจากนี้ผีกระจกยังชอบกินคุดู กินแล้วเห็นผ้าของใครตากทิ้งค้างคืนไว้ก็เอาผ้าเช็ดปากของมันที่เปื้อนคุดู ผ่านนั้นจะปรากฏเป็นรอยเปื้อนเป็นดวง ๆ ถ้าเอาผ้านั้นไปต้มผีกระจกจะรู้สึกปวดแสบปวดร้อนปากทนมไหมไหว ต้องมาขอร่องไม่ให้ต้มผ้านั้นต่อไป ผีกระจกเมื่อเจ็บจวนจะตายก็ไม่ตายได้ง่าย ๆ ต้องคายน้ำลายถ่ายเข้าปากลูกหลานคนใดคนหนึ่งไว้เพื่อสืบต่อเป็นทายาทผีกระจกไว้ ตนจึงจะตายได้ ไม่ต้องทนทุกข์ทรมานอีกต่อไป ลักษณะของกระจกอยู่ในความคิดความเชื่อของคนไทยมานานว่าเป็นผีที่ไม่ดี ทำให้คนเดือดร้อนหวาดกลัว ในชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับผีไม่ดีหรือผีให้โทษนี้มีปรากฏเป็นชื่อว่านว่า กระจก เพียงชื่อเดียวเท่านั้น การตั้งชื่อเช่นนี้ก็เพียงเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะบอกถึงลักษณะของว่านชนิดนี้ว่าเหมือนกับลักษณะของกระจกที่นำรังเกียจและทำให้คนหวาดกลัว กล่าวคือ ว่านนี้จะเรืองแสงได้ในเวลากลางคืน ชอบออกเที่ยวหากินของโสโครกและเข้าสิงคนได้เหมือนพวกกระจกและปอบ เมื่อถูกจับได้ก็มักจะบอกชื่อเจ้าของว่านว่าเป็นตัวกระจกหรือผีปอบทำให้ขายหน้า ยิ่งกว่านั้นบางท่านว่าว่านนี้จะนำเอาภาพหน้าของเจ้าของว่านไปแสดงให้ผู้อื่นพบเห็นได้อีกด้วย จึงทำให้ไม่มีใครกล้าปลุกไว้ (เลือน กัณหาภณฺญจนะ, ๒๕๑๓ : ๗๗)

ชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับผีสังเวทดาส่วนใหญ่มักจะเป็นชื่อของผีที่เป็นผีฝ่ายดี หรือผีให้คุณ ทั้งนี้เพราะคนไทยเชื่อว่า หากให้ความเคารพบูชาหรือปฏิบัติดีต่อผีสังเวทดาเหล่านี้แล้ว ผีสังเวทดาก็จะให้คุณแก่ตน บันดาลให้เกิดความสุข ความสำเร็จ และช่วยขจัดปัดเป่าสิ่งที่เป็นภัยพิบัติต่าง ๆ ให้พ้นไปได้ ดังจะเห็นในการพิธีต่าง ๆ ของคนไทยมักจะมีการกล่าวเช่นสรวงผีสังเวทดาด้วยเสมอ เช่นในพิธีมงคลสมรสของคนไทย จะมีพิธีไหว้ผี ซึ่งจะมีบทเช่นผี ที่เฒ่าแก่จะกล่าวคำว่านดังนี้

“ศรีศรีวันนี้เป็นวันดี เป็นราศีศุภมงคล ข้าพเจ้าจะขอย่อยน
ประติษฐานขึ้นทันใด ขออำนาจพร ยอกรขึ้นไหว้ ท่านพ่อท่านแม่ ท่านเฒ่า
แก่ผู้ใหญ่ ญาติกาญาติไม่ว่าผู้ดีเข็ญใจ ผีเรือนแม่พ่อ ผีหอปลุกใหม่ ขอเชิญ
จงมาให้ พร้อมกันในวันนี้ . . . ขอเชิญเทวดา จตุลมาจกสวรรค์ เพื่อจะเป็น
ลูกเต้า เมื่อเจ้าจะมีครรภ์ ข้าจะขอรำพัน ทั้งจั่วทั้งฝา ชื่อตั้งหลังคา รอดแป

ออกไก่อีประตุน้ำต่าง เสาห้องสองกลาง ฝีสางนางไม้ ที่ได้ปลูกเรือนอยู่ สอง
เจ้าทั้งคู่ ขอให้อยู่สบาย คู่มโหฬารคู่ภักดิ์ คู่มั่งคั่งเสวยสุขใจไร สิ่งร้ายอย่าได้มี
ให้สวัสดิ์มงคล ให้เกิดมรรคเกิดผล แก่ตนเจ้าทั้งสอง . . .”

(เสฐียรโกเศศ, ๒๕๓๑ : ๑๐๘ - ๑๐๙)

นอกเหนือจากนี้คนไทยยังมีความเชื่อเกี่ยวกับผู้วิเศษที่มีอำนาจแรงกล้าผิดธรรมดา
ได้แก่ “ฤาษี” ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นผู้ทำคุณงามความดีมีความรู้ มีตบะ มีฤทธิ์เดชเป็นที่ยกย่องนับถือ
(ภาวนีย์ บุญวรรณ, ๒๕๔๔ : ๒๔) การตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลว่า ฤาษี จึงสะท้อนความคิดของ
คนไทยที่มีความเชื่อเกี่ยวกับฤาษีว่าเป็นผู้มีคุณงามความดีประพฤติตนอยู่ในศีลในธรรมสละซึ่ง
กิเลสทั้งปวง จนมีตบะบารมีแรงกล้า มีอำนาจวิเศษ ที่จะสามารถบันดาลสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดขึ้นได้
ความเชื่อนี้สะท้อนให้เห็นได้จากชื่อ ฤาษีผสม และ ฤาษีสร้าง

ความเชื่อของคนไทยที่มีเกี่ยวกับผีลางเทวดาและผู้วิเศษนี้ สามารถเห็นได้จาก
การที่คนไทยเรามักจะมีพิธีกรรมเช่นไหว้บวงสรวง เทวดาอารักษ์ เจ้าป่าเจ้าเขา พิธีเชิญแม่ชื้อ
บูชาแม่โพสพ เลี้ยงผีปู่ตา เช่นไหว้บูชาฤาษี เป็นต้น ทั้งนี้ก็เพื่อมุ่งหวังให้อำนาจศักดิ์สิทธิ์เหนือ
ธรรมชาติของเหล่าผีลางเทวดาและผู้วิเศษเหล่านั้น ช่วยดลบันดาลให้สัมฤทธิ์ผลในสิ่งที่ปรารถนา
ตลอดจนช่วยคุ้มครองตนให้ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บและภัยอันตรายทั้งหลายทั้งปวง

ตัวอย่างชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับผีลางเทวดาและผู้วิเศษ เช่น

ชื่อว่าน	นางค่อม	แม่โพสพ	พระคงคา	กระสือ
	ฤาษี	ฤาษีผสม	ฤาษีสร้าง	
ชื่อโป๊ยเซียน	องค์ดำ	เสด็จพ่อ	ศรีสุริโยทัย	ยาโม
	เทพพิทักษ์	เทพสถิต	เทพประทานพร	เทพเนรมิต
	เทพนำโชค	เทพมหาลาภ	เทพสุขสันต์	เทพนำชัย
	พระสยาม	เทวีสมุทร	เทพารักษ์	แม่ชื้อ
	เจ้าปู่ตา	นายอิน	นายจัน	นายเมือง

จากข้อมูลที่น่ามาศึกษาพบว่าชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับผีสง
เทวดาและผู้วิเศษมีทั้งหมด ๘๙ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๘๐ ของชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความ
เชื่อทั้งหมด เป็นชื่อว่าน ๑๑ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๖๗ ของชื่อว่านที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด เป็น
ชื่อเป็ยเทียน ๗๘ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๑๐ ของชื่อเป็ยเทียนที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด

๔.๑.๓.๒.๒ ความเชื่อเรื่องคาถาอาคม

เสฐียรโกเศศ (๒๕๐๕ - ๒๕๐๖ : ๓๐๓๗ - ๓๐๓๘) ได้กล่าวถึง “คาถาอาคม” ไว้
ในหนังสือสารานุกรมไทยว่า หมายถึง อักษรหรือข้อความที่ผูกขึ้น ซึ่งถือว่ามีอำนาจลึกลับเร้นอยู่
ในนั้น เมื่อนำเอาไปใช้ตามลัทธิที่กำหนดไว้ เช่น บริกรรมเสกเป่า หรือ สวดขับตลอดจนปลุกเสก
สิ่งใด มียันต์ เป็นต้น ก็จะทำให้เกิดความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์สามารถใช้เป็นประโยชน์ในทางบำบัดเป่า
หรือป้องกันสิ่งร้าย เป็นต้น ให้เคลื่อนหาย หรือ แคล้วคลาดไป หรือ ถ้าเข้ามาแล้วก็ขับไล่ไสส่งให้
ปลาทหนีไปด้วยวิธีแก้อาถรรพณ์หรือปัดรังควาน เป็นต้น

ความเชื่อถือในคาถาอาคมมีอยู่ในสังคมไทยมาแต่โบราณ เป็นสิ่งที่ผู้นับถือยึด
เป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งจิตใจในการที่จะกระทำกิจกรรม ไต ๆ ในการที่จะเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ให้
สำเร็จได้ด้วยดี เชื่อกันว่าผู้ที่เรียนคาถาอาคมนั้นจะต้องท่องจำให้ขึ้นใจและใช้สวดเสมอ ๆ จึงจะ
ศักดิ์สิทธิ์ ดังที่สุนทรภู่ได้กล่าวไว้ในสวัสดิรักษาว่า

“อนึ่งวิชาอาคมถมนำ เวลาค่าควรคิดเป็นนิจสิน
จึงศักดิ์สิทธิ์ฤทธิรณพันไพริน ให้เพิ่มภิญโญยศปรากฏไป”

(สุนทรภู่, ๒๕๐๐ : ๒)

ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องคาถาอาคมที่สะท้อนให้เห็นจากชื่อพันธุ์ไม้มงคล เป็นชื่อ
เกี่ยวกับสิ่งของที่ได้ลงอาคมแล้ว คือชื่อ ไพลปลุกเสก คนไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับการปลุกเสกว่า
เป็นพิธีกรรมที่ทำขึ้นเพื่อให้วัตถุหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งขลังหรือศักดิ์สิทธิ์ด้วยการเสกอาคม ซึ่งโบราณ
เรียกว่า การถ่ม หรือพันคาถาอาคมให้แทรกซึมลงในวัตถุหรือสิ่งของนั้น ๆ (สังคม ศิริราช, ๒๕๔๒ :
๓๖๒๓) ดังนั้นชื่อนี้จึงสะท้อนให้เห็นความเชื่อถือของคนไทยที่มีต่อการปลุกเสกหรือการลงอาคม
ว่าจะสามารถทำให้สิ่งนั้นเกิดความขลังและศักดิ์สิทธิ์ขึ้นได้

นอกจากนี้ยังมีการนำเอาชื่อคาถาอาคมมาตั้งเป็นชื่อพันธุ์ไม้มงคลด้วย ชื่อคาถาอาคมที่ปรากฏเป็นชื่อพันธุ์ไม้มงคลล้วนแต่เป็นคาถาอาคมที่ให้คุณในด้านต่าง ๆ มีตั้งแต่คาถาอาคมที่ใช้ในทางคุ้มครองป้องกัน คาถาที่ใช้ในทางเสน่ห์ คาถาที่ใช้สำหรับสะเดาะคาถาที่ใช้ในทางรักษาโรคภัยไข้เจ็บ และคาถาที่ใช้สำหรับทำน้ำมนตร์

- คาถาที่ใช้ในทางคุ้มครองป้องกัน ที่ปรากฏเป็นชื่อพันธุ์ไม้มงคลมักจะเป็นคาถาที่ใช้ในทางคุ้มครองป้องกันให้พ้นอันตรายจากอาวุธต่าง ๆ คาถาที่ใช้ทางนี้ชายไทยสมัยก่อนนิยมเรียนรู้เพื่อประโยชน์ในการสู้รบ ได้แก่คาถาที่ใช้ในทางคงกระพันชาตรี และคาถาที่ใช้ในทางแคล้วคลาด คาถาที่ใช้ในทางคงกระพันชาตรี เป็นคาถาที่ทำให้ร่างกายมีความสามารถทนทานต่อคมอาวุธต่าง ๆ เมื่อถูกทำร้ายจะไม่เป็นอันตราย และไม่เจ็บปวด (ประคอง นิมมานเหมินท์, ๒๕๔๒ : ๘๓๓) ชื่อคาถาที่ใช้ในทางคงกระพันชาตรีที่พบ ได้แก่ชื่อ *ทรรหด* เป็นคาถาที่ใช้เสกมือลูบตามร่างกายในเวลาต่อสู้กัน และปล่อยให้ศัตรูทำร้ายฝ่ายเดียว อาวุธของศัตรูจะสะท้อนกลับไปถูกตนเอง (แก้วมงคล ชัยสุริยนต์, ๒๕๔๖ อ้างถึงใน ฉัตรยุพา สวัสดิพงษ์, ๒๕๑๗ : ๑๗๒) คาถาที่ใช้ในทางแคล้วคลาด ถือเป็นวิชาที่เหนือคงกระพันชาตรี ถ้ามีผู้ใดมุ่งจะทำอันตราย ก็เมตตาให้หลีกเลี่ยงไป ไม่สามารถจะทำให้เจ็บตัวได้ ถึงจะเข้าสู่รบซึ่ง ๆ หน้า จะตีหรือฟันก็ให้พลิกแพลงไม่ถูกตัว (ประคอง นิมมานเหมินท์, ๒๕๔๒ : ๘๓๓) ชื่อคาถาที่ใช้ในทางแคล้วคลาดที่พบ ได้แก่ชื่อ *กระทุ้งเจ็ดแบก* เป็นคาถาที่ใช้ภาวนาเวลาคับขัน โบราณจารย์กล่าวว่า จะช่วยให้แคล้วคลาด แม้ลงไปอยู่ในบ่อแคบ ๆ เอาไม้กระทุ้งมากถึงเจ็ดคนแบกพุ่งลงไปบ่อทั้งหมด ก็ยังไม่ถูกตัวผู้อยู่ในบ่อนั้น (ขุนชาญ โห้วประเทศ, ๒๕๓๙ : ๓๓) และชื่อ *จิ้งจิง* เป็นคาถาที่ใช้สำหรับทำให้ผู้อื่นชะงัก หรือตกตะลึง และไม่อาจขัดขวางการกระทำของผู้นั้นได้ นอกจากนี้มีชื่อ *กำบัง* ซึ่งเป็นคาถาที่ใช้ในทางซ่อนตัวหรือสิ่งของไม่ให้ใครเห็น (ทัศนีย์ สุจินะพงษ์, ๒๕๑๖ : ๕๒ - ๕๕) ชื่อคาถา “จิ้งจิง” และ “กำบัง” ปรากฏให้เห็นในวรรณคดีไทยเรื่องขุนช้างขุนแผนด้วย ดังกลอนที่ว่า

“กุมารทองโงงพรายรายรอบข้าง พ่อลูกเยื้องย่างมากกลางถนน
รายเวทจิ้งจิงกำบังตน ไม่มีคนทักทายแต่สักคำ”

(ขุนช้างขุนแผนเสภาฉบับหอสมุดแห่งชาติ, ๒๕๙๓ : ๖๖๑)

นอกจากชื่อพันธุ์ไม้มงคลจะปรากฏชื่อคาถาที่ใช้ในทางคุ้มครองป้องกันในด้านต่าง ๆ ข้างต้นแล้ว ยังมีชื่อคาถาที่ใช้ในทางป้องกันภัยอันตราย ศัตรู สัตว์ร้ายต่าง ๆ ไม่ให้ทำอะไรได้ ได้แก่ชื่อ *กำแพงเจ็ดชั้น* ที่เชื่อกันว่าเมื่อสวดภาวนาแล้ว จะเสมือนมีกำแพงแก้วมาคุ้มกัน แม้อยู่ในถิ่นอันตราย ศัตรูและสัตว์ร้ายจะมีอาจทำอะไรได้ (ศรีรัตนศาสน์, ม.ป.ป. : ๔๔)

ชื่อคาถาที่ใช้ในทางคุ้มครองป้องกันที่นำมาตั้งเป็นชื่อพันธุ์ไม้มงคลนี้ สะท้อนความเชื่อของคนไทยเกี่ยวกับอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของคาถาเหล่านั้นว่าจะช่วยคุ้มครองป้องกันให้ปลอดภัยตลอดภัยจากภยันตรายทั้งหลายทั้งปวงได้

- คาถาที่ใช้ในทางเสน่ห์ มักจะเป็นคาถาที่ใช้สำหรับให้คนรัก คนนิยม เช่น เพื่อให้เจ้านายเมตตา ทำให้ผู้หญิงรัก เป็นต้น (ประคอง นิมมานเหมินท์, ๒๕๔๒ : ๙๗๕) จากความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของคาถาประเภทนี้ คนไทยจึงนำมาตั้งเป็นชื่อพันธุ์ไม้มงคล ได้แก่ ชื่อ มหามนตรา เสน่ห์มนตรา เทพรำจวน และ เทพรำลึก ประหนึ่งกับเป็นการอัญอำนาจความศักดิ์สิทธิ์ของคาถาให้ช่วยทำให้เกิดเสน่ห์ มีคนรักใคร่เมตตา เป็นที่นิยมชมชอบของคนทั่วไป

- คาถาที่ใช้สำหรับสะเดาะ จะเป็นคาถาที่ใช้ในการทำให้สิ่งที่ติดขัดเลื่อนหลุดออก เช่น สะเดาะลูกในครรภ์ สะเดาะกัญแจ สะเดาะโชตรวน สะเดาะลูกดาล (ประคอง นิมมานเหมินท์, ๒๕๔๒ : ๙๗๔) ชื่อคาถาที่ใช้ในทางนี้ปรากฏเป็นชื่อพันธุ์ไม้มงคลด้วย คือชื่อ ปลาไหลเผือก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าคนไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับคาถาดังกล่าวจึงมีการนำมาตั้งเป็นชื่อ ทั้งนี้ น่าจะมาจากความมุ่งหวังที่จะขออำนาจศักดิ์สิทธิ์ของคาถาช่วยให้สิ่งที่ติดขัดอยู่คลี่คลายไป ทำให้เกิดความราบรื่นและสำเร็จได้ดังใจหวัง

- คาถาที่ใช้ในทางรักษาโรคภัยไข้เจ็บ ที่ปรากฏในการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคล คือชื่อ มหาประสาน ซึ่งเป็นคาถาที่ใช้ในการรักษาบาดแผลหรือกระดูกแตกหัก เชื่อว่าคาถาอาคมนี้จะช่วยประสานแผลให้สนิทเป็นเนื้อเดียวกัน หรือประสานกระดูกที่แตกหรือหักให้ติดกันได้ (ประคอง นิมมานเหมินท์, ๒๕๔๒ : ๙๗๕) ชื่อดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าคนไทยมีความเชื่อในอำนาจของคาถานี้ การนำมาตั้งเป็นชื่อพันธุ์ไม้มงคลจึงน่าจะเป็นเสมือนกับการขอให้อำนาจศักดิ์สิทธิ์ของคาถาช่วยรักษาผู้เป็นเจ้าของพันธุ์ไม้นั้น ให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ

- คาถาที่ใช้สำหรับทำน้มนตร์ เป็นคาถาที่ใช้ประกอบในพิธีทำน้มนตร์ ตรีนิสสารเพื่อขับไล่เสนียดจัญไร สิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ ให้ออกไป ชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่ตั้งว่า ตรีนิสสาร จึงสะท้อนให้เห็นว่าคนไทยมีความเชื่อว่าคาถานี้มีความศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้นการตั้งชื่อดังกล่าวจึงน่าจะเป็นเสมือนกับการอัญอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของคาถาให้ช่วยขับไล่สิ่งชั่วร้าย และเสนียดจัญไรต่าง ๆ ให้หมดไป

ผลการศึกษาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าคนไทยมีความเชื่อในเรื่องคาถาอาคมว่ามีความขลังศักดิ์สิทธิ์ สามารถที่จะอำนวยการประโชยชน์ให้เกิดแก่ตนได้ ด้วยความคาดหวังดังกล่าว จึงได้นำมาใช้ในการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลด้วย โดยปรากฏให้เห็นได้ทั้งในชื่อพันธุ์ไม้มงคล ๒ ประเภท แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าส่วนใหญ่จะปรากฏในชื่อพันธุ์ไม้มงคลประเภทว่าน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากคนไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับ “ว่าน” ว่าว่านเป็นเครื่องรางของขลังชนิดหนึ่งที่มีคุณฤทธิ์ในด้านต่าง ๆ

เช่นเดียวกันกับความเชื่อในเรื่องของคาถาอาคมที่ให้คุณตามแต่ละคาถานั้น ๆ ความเชื่อทั้งสองนี้ เป็นความเชื่อที่มีควบคู่กันมาแต่โบราณ ซึ่งคนไทยเชื่อถือกันว่าทั้งสองสิ่งนี้ให้คุณเป็นไปในทำนอง เดียวกัน ดังนั้นเมื่อว่ามีสรรพคุณในด้านใดก็จะนำชื่อคาถาอาคมที่มีคุณในด้านนั้นมาตั้งเป็นชื่อ เพื่อเสมือนเป็นการบอกให้รู้ถึงอำนาจฤทธานุภาพของว่านชนิดนั้น ๆ ด้วย

ตัวอย่างชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อเรื่องคาถาอาคม เช่น

ชื่อว่าน	ไหลปลุกเสก	ทรหด	กระทุ้เจ็ดแบก	จั่งจั่ง
	กำบัง	กำแพงเจ็ดชั้น	เทพรำจวน	เทพรำลึก
	ปลาไหลเผือก	มหาประสาธน์	ธรรณีสาร	
ชื่อโป๊ยเซียน	มหามนตรา	เสน่ห์มนตรา		

จากข้อมูลที่นำมาศึกษาพบว่าชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อเรื่องคาถาอาคม มีทั้งหมด ๑๔ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๔.๕๓ ของชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด เป็นชื่อ ว่าน ๑๒ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๑๘ ของชื่อว่านที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด เป็นชื่อโป๊ยเซียน ๒ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๐.๘๒ ของชื่อโป๊ยเซียนที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด

๔.๑.๓.๒.๓ ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง

ประคอง นิมมานเหมินท์ (๒๕๔๒ : ๑๑๕๐) ได้อธิบายไว้ว่า เครื่องราง หรือ เครื่องรางของขลัง หมายถึง วัตถุที่เชื่อถือกันว่ามีพลังศักดิ์สิทธิ์ มีพลังอำนาจ ให้คุณแก่เจ้าของ หรือผู้ครอบครองในลักษณะต่าง ๆ สามารถใช้เพื่อป้องกันอันตราย เพื่อช่วยให้โชคดีมีความ เจริญรุ่งเรือง ทำมาค้าขึ้น หรือมีเสน่ห์ มีคนรักคนนิยมชมชอบ เครื่องรางบางชนิดอาจมีคุณอย่าง ใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่เครื่องรางบางชนิดมีคุณหลายอย่าง นอกจากป้องกันอันตรายทำ ให้อยู่ยงคงกระพันแล้ว ในขณะที่เดียวกันก็ให้คุณทางเจริญรุ่งเรืองหรือทางเมตตามหานิยมด้วย

ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลังมีมานานแล้วในสังคมไทย คนสมัยก่อนนิยมมี เครื่องรางของขลังติดตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งชายชาตรีที่จะต้องออกรบทำศึกสงครามก็มักมีเครื่องราง ติดตัวเพื่อจะได้เกิดความอึดเหนี่ยวเชื่อมั่น มีความกล้าหาญไม่เกรงกลัวข้าศึกศัตรู ดังที่ได้มีกล่าวไว้

ในวรรณคดีเสภา เรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างตามนางวันทอง ขุนช้างก่อนที่จะออกติดตาม ก็ได้เตรียมเครื่องรางของขลังจะไปสู้กับขุนแผน ดังนี้

“จัดแจงแต่งตัวนุ่งยก	เข็มขัดรัดอกแล้วโจงหาง
ผูกตัวเข้าเป็นพรวนลั่นเครื่องราง	พระปรอททอดหว่างมวงคลวง
ลูกไช้ตันทองแดงกำแพงเพชร	ไช้เปิดเป็นหินขมิ้นผง
ตะกรุดโทนของท่านอาจารย์คง	แล้วอมองค์ภควัมล้ำจิ้งจิง”

(ขุนช้างขุนแผนเสภาฉบับหอสมุดแห่งชาติ, ๒๕๙๓ : ๓๗๘)

ความเชื่อของคนไทยเกี่ยวกับเรื่องเครื่องรางของขลังที่สะท้อนจากชื่อพันธุ์ไม้ มงคลจะเป็นชื่อเครื่องรางของขลังที่ให้คุณในด้านต่าง ๆ ได้แก่ เครื่องรางที่ใช้ในทางคุ้มครอง ป้องกันเจ้าของ ให้คลาดแคล้วปลอดภัย คือชื่อ *กุมารทอง* ซึ่งเป็นชื่อเครื่องรางของขลังชนิดหนึ่งที่เชื่อกันว่าจะช่วยเฝ้าบ้าน เฝ้าสัตว์เลี้ยง ป้องกันเหตุร้ายขณะเจ้าบ้านไม่อยู่ ช่วยสืบข่าวเรื่องราวจากระยะไกล มากะชิบหรือเข้าฝันบอกข่าว หรือ โชคเคราะห์ที่จะเกิดขึ้น ป้องกันศัตรูทำร้าย (ประคอง นิมมานเหมินท์, ๒๕๔๒ : ๔๐๔ - ๔๐๖) การตั้งชื่อนี้ก็เพื่อมุ่งหวังที่จะให้อำนาจของเครื่องรางนี้ช่วยปกป้องคุ้มครองป้องกันเหตุเภทภัยต่าง ๆ ส่วนชื่อ *นกคุ้ม* เป็นชื่อเครื่องรางชนิดหนึ่งที่เชื่อกันว่าจะช่วยกันไฟ ช่วยเตือนเจ้าของเมื่อเกิดไฟลุก หรือทำให้เกิดลมพัดเปลี่ยนทิศทางไฟที่กำลังไหม้ให้ลามไปทางอื่นได้ (กิตติ วัฒนมะมหาตม์, ๒๕๔๗ : ๒๓๐ - ๒๓๖) การตั้งชื่อนี้จึงเป็นเสมือนกับการมีเครื่องรางนกคุ้มที่ศักดิ์สิทธิ์ที่จะช่วยคุ้มครองป้องกันอัคคีภัยให้ได้ นอกจากนี้ยังมีเครื่องรางที่ใช้ในทางอยู่ยงคงกระพันชาตรี หนึ่งเหนียว ยิงฟันไม่เข้าด้วย คือชื่อ *เหล็กไหล* โดยเชื่อกันว่าผู้ใดมีเหล็กไหลอยู่กับตัวจะมีผิวหนังเหนียว อาวุธและของมีคมต่าง ๆ จะไม่สามารถทำให้ระคายผิวได้แม้แต่น้อย (ประคอง นิมมานเหมินท์, ๒๕๔๒ : ๗๒๑๗) และชื่อ *ปรอท* ซึ่งเป็นของกายสิทธิ์ที่เชื่อกันว่าหากเอามาทูปให้เป็นก้อนกลมอมไว้ในปากจะทำให้คงกระพันชาตรี (พลูหลวง, ๒๕๔๖ : ๗๔) การนำชื่อเครื่องรางที่ใช้ในทางอยู่ยงคงกระพันมาตั้งเป็นชื่อพันธุ์ไม้มงคลนี้เป็นเสมือนหนึ่งว่าให้มีเครื่องรางนี้อยู่กับตน โดยอำนาจของเครื่องรางนั้นจะช่วยให้เกิดความแข็งแกร่งคงกระพันไม่มีสิ่งใดมาทำอันตรายได้

นอกเหนือจากนี้ชื่อพันธุ์ไม้มงคลว่า *นางกวัก* *นางกวักทอง* ยังสะท้อนความเชื่อของคนไทยเกี่ยวกับเครื่องรางของขลังที่ใช้ในทางอำนาจโชคลาภมาให้ตามที่ปรารถนาด้วย โดยคนไทยเชื่อว่า “นางกวัก” เป็นเครื่องรางศักดิ์สิทธิ์ชนิดหนึ่ง ที่จะบันดาลหรือเกื้อหนุนผู้เป็นเจ้าของให้ทำมาค้าขึ้น ซื้อง่ายขายคล่อง หรืออำนาจโชคลาภตามปรารถนา (จุลทัศน์ พยาฆรานนท์,

๒๕๔๒ : ๓๐๑๒ - ๓๐๑๓) ดังที่เราจะเห็นได้จากตามร้านค้าบ้านเรือนต่าง ๆ ที่มีกนิยมบูชา นางกวักด้วยเชื่อว่าจะกวักเรียกโชคลาภทรัพย์สินเงินทองมาให้ได้ เช่นเดียวกันกับชื่อ *แก้วสารพัดนึก* และ *เนรกันถีย์* ซึ่งเป็นแก้ววิเศษที่เชื่อกันว่าจะอำนวยโชคลาภ เงินทองให้ไหลมาเทมา ทำให้มีความสุข ความเจริญสำเร็จสมดังปรารถนา (อุดม รุ่งเรืองศรี, ๒๕๔๒ : ๔๙๖) ชื่อดังกล่าวจึงสะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางว่ามีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่จะสามารถบันดาลโชคลาภทรัพย์สินเงินทองมาให้ได้สมดังที่ใจปรารถนา ดังนั้นการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลตามชื่อเครื่องรางนี้ก็เพื่อมุ่งหวังให้อำนาจของเครื่องรางนั้นช่วยบันดาลโชคลาภให้นั่นเอง

ผลการศึกษาดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นว่า คนไทยมีความเชื่อในเรื่องเครื่องรางของขลังที่มีความศักดิ์สิทธิ์ฤทธาณาภาพที่จะอำนวยคุณในด้านต่าง ๆ จึงนำมาใช้ตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคล เพื่อเสมือนหนึ่งว่ามีเครื่องรางนั้นอยู่กับตน และหวังว่าอำนาจแห่งเครื่องรางของขลังต่าง ๆ จะอำนวยคุณประโยชน์ให้ได้ สังเกตได้ว่าชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อในเรื่องดังกล่าวนี้มีปรากฏอยู่ในชื่อของว่านอยู่มาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเหตุผลเดียวกับชื่อที่สะท้อนความเชื่อเรื่องคาถาอาคมดังกล่าวแล้วข้างต้น

ชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง ได้แก่

<u>ชื่อว่าน</u>	กุมารทอง	นกคุ้ม	เหล็กไหล	ปรอท
	นางกวัก	นางกวักทอง	เนรกันถีย์	
<u>ชื่อเปียเขียน</u>	แก้วสารพัดนึก			

จากข้อมูลที่นำมาศึกษาพบว่าชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลังมีทั้งหมด ๘ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๙ ของชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด เป็นชื่อว่าน ๗ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๖๐ ของชื่อว่านที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด เป็นชื่อเปียเขียน ๑ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๐.๔๑ ของชื่อเปียเขียนที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด

ชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์นี้ล้วนแต่แสดงให้เห็นว่าคนไทยยอมรับนับถือไสยศาสตร์เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะให้เกิดคุณแก่ตนในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นความสุข ความสำเร็จ ความโชคดี และความปลอดภัย รวมไปถึงการขจัดปัดเป่าและทำลายสิ่งอัปมงคลและภัยพิบัติต่าง ๆ

๔.๑.๓.๓ ความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์

ในวิถีชีวิตของคนไทยมีส่วนเกี่ยวข้องกับผูกพันอยู่กับสัตว์ต่าง ๆ มาตั้งแต่บรรพกาล และมีคติความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์บางชนิดว่าเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นสิริมงคล ซึ่งจากชื่อพันธุ์ไม้มงคลได้สะท้อนให้เห็นความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์ทั้งที่มีอยู่จริงตามธรรมชาติ และสัตว์ในเทพนิยาย

ชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์ที่มีอยู่จริงตามธรรมชาติ ได้แก่ ชื่อ *ช้างเผือก* *พระยาช้างเผือก* และ *เต่า* คนไทยเชื่อว่าช้างเผือกเป็นช้างที่มีคุณสมบัติพิเศษกว่าช้างธรรมดา และเป็นช้างคู่บุญบารมีพระมหากษัตริย์ หากพระมหากษัตริย์องค์ใดมีช้างเผือกมาสู่พระบารมีมากก็ถือว่าเป็นพระมหากษัตริย์ที่มีบุญญาธิการมาก นอกจากช้างเผือกจะแสดงถึงบุญญาธิการของพระมหากษัตริย์แล้ว คนทั่วไปยังเชื่อกันว่าช้างเผือกจะบันดาลความร่มเย็นเป็นสุขแก่ประเทศที่ได้ไว้ในครอบครองด้วย (บุษบา ตระกูลสัจจาวัตถุ, ๒๕๒๙ : ๑๑๖) การนำคำที่หมายถึงสัตว์ชนิดนี้มาตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลก็ด้วยเชื่อว่าจะทำให้ผู้ที่ครอบครองเจริญไปด้วยอำนาจบุญบารมีและมีชีวิตที่ร่มเย็นเป็นสุข ส่วน "เต่า" คนไทยมีความเชื่อว่าเป็นสัตว์ที่เป็นสัญลักษณ์ของความมีอายุยืนนาน ดังจะเห็นว่าในการทำบุญทำทาน คนไทยจะนิยมปล่อยสัตว์ชนิดนี้ โดยมักจะอธิษฐานขอให้มีความยืนยาวยืน หากเจ็บป่วยก็จะอธิษฐานขอให้หายจากโรคร้ายไข้เจ็บนั้น ๆ การตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลนี้จึงสะท้อนความเชื่อของคนไทยว่าถ้าปลูกพันธุ์ไม้นี้แล้วก็จะมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง มีอายุยืนยาวปราศจากโรคร้ายไข้เจ็บ

ส่วนชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์ในนิยายเป็นคติความเชื่อของคนไทยว่าสัตว์เหล่านั้นมีพลังอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติ สัตว์ที่ปรากฏในข้อมูล ได้แก่

"สิงห์" (สิงหะ) เชื่อกันว่าเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ที่มักจะประดิษฐานไว้ตรงทางเข้าศาสนสถานเพื่ออาศัยพลังอำนาจแห่งพลังสัตว์ซึ่งในทางมายาศาสตร์ถือว่าเป็นใหญ่ในหมู่สัตว์สี่เท้าทั้งปวงสำหรับอารักขาศนสถาน อานุภาพของสิงห์ที่รุนแรงน่าสะพรึงกลัวย่อมจะขจัดสิ่งชั่วร้ายให้สูญสิ้นไป ความเป็นสิริมงคลก็จะบังเกิดได้โดยสมบูรณ์ (กิตติ วัฒนมะหามัตม์, ๒๕๔๗ : ๓๑) คนไทยมีความเชื่อถือในอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของสัตว์ชนิดนี้ จึงนำมาตั้งเป็นชื่อ *สิงหะไมรา* ให้เสมือนกับมีอำนาจของสัตว์ชนิดนี้มาปกป้องคุ้มครองและขจัดสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ ให้พ้นไป

"ราชสีห์" ตามตำนานว่าเป็นสัตว์ชั้นสูงอยู่ในป่าหิมพานต์มีพลังอำนาจเหนือสัตว์ทั้งหลายทั้งปวง ในหนังสือสัตวภิธานของพระศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารียงกูร) ได้แบ่งราชสีห์เป็น ๔ พวก คือ ไกรสรราชสีห์ บันฑุรราชสีห์ กาฬมิตินทรราชสีห์ และ ตินราชสีห์ ในบรรดาทั้ง ๔ พวกนี้ ไกรสรราชสีห์ นับว่ามีฤทธานุภาพสูงสุด ไม่มีราชสีห์เหล่าใดจะทัดเทียมได้ พลังอำนาจของไกรสรราชสีห์นี้ ไม่เพียงแต่สรรพสัตว์เท่านั้น แม้แต่มนุษย์และเทวดาทั่วไปยัง

ครั้นคร้ามเมื่อจะกล่าวถึงราชสีห์จึงเน้นที่ไกรสรราชสีห์เป็นสำคัญ แต่ก็ตัดเรียกเพียงย่อ ๆ ว่า ราชสีห์เท่านั้น (กิตติ วัฒนมะหัทม์, ๒๕๔๗ : ๒๓ - ๒๔) ด้วยความเชื่อในพลังอำนาจแห่ง ราชสีห์ คนไทยจึงนำมาใช้ในการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคล เพื่อเสมือนหนึ่งว่าจะทำให้ต้นไม้มีอำนาจดุจดังราชสีห์

“นาค” เชื่อถือกันว่าเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติสามารถบันดาลให้เกิดแม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง ภูเขา และแหล่งที่อยู่อาศัยต่าง ๆ นอกจากนี้นาคยังถูกผนวกเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของศาสนาด้วยดังจะเห็นได้ว่าบรรดานาคทั้งหลายได้กลายเป็นผู้พิทักษ์พระพุทธศาสนา และพุทธศาสนิกชน โดยเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสถาปัตยกรรมทางศาสนา เช่น บันไดนาค เป็นต้น (สุจิตต์ วงษ์เทศ, ๒๕๓๐ : ๒๕) ความเชื่อนี้แสดงได้จากชื่อ พระยานาค และ อูนาค ซึ่งสะท้อนความคิดของคนไทยเกี่ยวกับสัตว์ชนิดนี้ว่าเป็นสัญลักษณ์แห่งความอุดมสมบูรณ์ การตั้งชื่อดังกล่าวจึงแฝงนัยว่าผู้ที่ได้ครอบครองพันธุ์ไม้นี้จะมีชีวิตที่สมบูรณ์พูนสุข

“ครุฑ” จัดเป็นนกในเทพนิยายชนิดหนึ่งที่มีขนาดใหญ่และมีพลังอำนาจมหาศาล อีกทั้งยังเป็นพาหนะทรงของพระนารายณ์ ตามคติไทยแต่โบราณถือว่า พระมหากษัตริย์คือ พระผู้เป็นเจ้าของครุฑลงมาเกิดเพื่อปราบทุกข์เข็ญ ครุฑจึงนำมาใช้เป็นตราประจำพระองค์พระมหากษัตริย์ และตราประจำแผ่นดินด้วย (จตุพร มีสกุล, ๒๕๔๒ : ๘๘๒) ชื่อพันธุ์ไม้มงคลว่า พญาครุฑ จึงสะท้อนให้เห็นว่าคนไทยเชื่อถือว่าครุฑเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์สูงส่ง และมีอำนาจ การตั้งชื่อนี้ก็เพื่อมุ่งหวังให้ต้นไม้มีอำนาจบารมียิ่งใหญ่ดุจดังพญาครุฑ

“หงส์” ถือเป็นนกศักดิ์สิทธิ์ชนิดหนึ่งที่เป็นสัญลักษณ์แทนทิพยภาวะทั้งพระพรหม พระสรวิชาติ หรือมหาฤาษีต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวกับความรู้แจ้ง ในวรรณคดีบางเล่มจึงให้หงส์เป็นสัญลักษณ์แทนพระพุทธเจ้าด้วย นอกจากนี้ตามหลักไสยศาสตร์ไทย พญาหงส์ยังเป็นสัญลักษณ์ของความสวยงาม ความสุข ความเมตตากรุณา ความอ่อนโยน ที่สำคัญคือ มีคุณสมบัติของเพชฌัญญิ์ จึงมีพลังอำนาจที่ดึงดูดใจผู้อื่นให้เกิดความรัก กล่าวได้ว่า ในความรู้สึกของคนไทยเราแต่โบราณ พญาหงส์ทองเป็นสัตว์ที่เปี่ยมด้วยพลังอำนาจแต่ไม่เคยดูน่ากลัวหรือน่าเกรงขามเลย เป็นแต่สิ่งที่สวยงามอย่างที่สุด และนำความสบายใจ ความชื่นชมยินดีไปทุกที่ที่มันปรากฏตัว (กิตติ วัฒนมะหัทม์, ๒๕๔๗ : ๖๘, ๗๒) นอกจากนี้ “นกยูง” ยังเป็นสัตว์อีกชนิดหนึ่งที่มักจะใช้เป็นสัญลักษณ์ของความสง่างามด้วยเช่นกัน พงษ์ศักดิ์ พลเสนา (๒๕๓๒ : ๑๒๙) กล่าวว่า นกยูงเป็นนกที่สวยงามที่สุดชนิดหนึ่งของโลก และมักจะใช้เป็นสัญลักษณ์ของความสง่างาม ทรงอำนาจและสูงศักดิ์ ดังจะเห็นได้จากเครื่องราชูปโภคของกษัตริย์ในสมัยก่อน ๆ มักจะทำเป็นรูป นกยูงหรือประดับด้วยขนหางนกยูง เช่น บัลลังก์ พระแท่นบรรทม พระมาลา เป็นต้น ในความคิด ความเชื่อของคนไทยเกี่ยวกับสัตว์ทั้งสองชนิดดังกล่าวนี้แสดงออกจากการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลว่า

นกยูง พญาหงส์ และ นางพญาหงษ์ทอง เพื่อเปรียบเทียบกับลักษณะความงามของพันธุ์ไม้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าคนไทยเชื่อว่านกยูงและหงส์เป็นสัตว์ที่เป็นตัวแทนความสง่างาม

“มังกร” เป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ที่คนไทยเราได้รับอิทธิพลความเชื่อมาจากจีน ซึ่งเชื่อกันว่ามังกรเป็นเจ้าแห่งสัตว์ มีอิทธิฤทธิ์บันดาลคุณและโทษได้ อยู่ในสัตว์วิเศษ ๔ ชนิด คือ กิเลน หงส์ เต่า และมังกร แต่มังกรใหญ่ที่สุด เมื่อเกิดเภทภัย เช่น ทุพภิกขภัย โรคระบาด หรือ เหตุร้ายแรงอื่น ๆ จะนิยมจัดพิธีแห่มังกรเพื่อขอให้ปกป้องคุ้มครอง (สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, ๒๕๔๒ : ๑๐๐๔) นอกจากนี้ยังเชื่อว่ามังกรเป็นสัตว์สัญลักษณ์ที่แสดงถึงอำนาจแห่งจักรพรรดิ (บรรยง บุญฤทธิ์, ม.ป.ป. : ๔๓ - ๔๔) ด้วยความเชื่อต่อสัตว์ชนิดนี้ จึงมีการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลว่า พญามังกร และ มังกรทอง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความมุ่งหวังของคนไทยในการขอให้อิทธิฤทธิ์ของมังกรช่วยบันดาลอำนาจและความเป็นสิริมงคลให้บังเกิดแก่ตนด้วย

“เอราวัณ” เป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ชั้นเทพ และบางที่เรียกกันว่า เอราวัณเทพบุตร เพราะสามารถแปลงร่างเป็นมนุษย์รูปงามได้ ช้างเอราวัณเชื่อถือกันว่าเป็นพาหนะทรงของพระอินทร์ไปได้ทุกหนแห่ง มีพลังมาก สามารถทำลายโลกให้ย่อยยับไปได้โดยไม่ต้องใช้เวลาเท่าใดนัก แต่เนื่องจากเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ จึงไม่ค่อยสำแดงฤทธิ์อำนาจให้ปรากฏ (กิตติ วัฒนะมหาตม์, ๒๕๔๗ : ๑๙) ด้วยความเชื่อในอิทธิฤทธิ์อำนาจศักดิ์สิทธิ์ของช้างเอราวัณ คนไทยจึงนำมาใช้ในการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลด้วยในชื่อ แดงเอราวัณ ซึ่งเสมือนกับเป็นการขอให้อำนาจศักดิ์สิทธิ์ของสัตว์ชนิดนี้ช่วยบันดาลให้ตนเปี่ยมไปด้วยพลังและอำนาจบารมีเฉกเช่นเดียวกับช้างเอราวัณ

จากการศึกษาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าคนไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์บางชนิดว่าเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นสิริมงคล การนำชื่อสัตว์ดังกล่าวมาตั้งเป็นชื่อพันธุ์ไม้มงคลก็ด้วยมุ่งหวังที่จะให้อำนาจของสัตว์เหล่านั้นบันดาลให้เกิดความสุขสบายใจและสัมฤทธิ์ผลในด้านต่าง ๆ

ตัวอย่างชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์ เช่น

ชื่อวาน	เต่า	พระยาช้างเผือก	สิงหะโมรา	พระยานาค
	นกยูง	นางพญาหงษ์ทอง		
ชื่อไปยเขียน	ช้างเผือก	ราชสีห์	อู่นาค	พญาครุฑ
	พญาหงส์	พญามังกร	มังกรทอง	แดงเอราวัณ

จากข้อมูลที่น่ามาศึกษาพบว่าชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์มีทั้งหมด ๒๗ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๘.๗๔ ของชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด เป็นชื่อวาน ๕ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๗.๕๘ ของชื่อวานที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด เป็นชื่อเปียเขียน ๒๒ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๘.๐๖ ของชื่อเปียเขียนที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด

๔.๑.๓.๔ ความเชื่อเกี่ยวกับอัญมณี

“อัญมณี” เป็นสิ่งสูงค่าหายาก และมีความงดงามในตัวเอง ในสมัยโบราณนิยมใช้อัญมณีเป็นส่วนประกอบเครื่องใช้ที่บ่งบอกฐานะและบารมีของผู้เป็นเจ้าของ เช่น ใช้ประดับเครื่องราชูปโภคต่าง ๆ และพระแสงของพระมหากษัตริย์ ประดับเครื่องยศของเจ้านายและขุนนาง ทั้งฝ่ายหน้าฝ่ายใน หรือประดับเครื่องใช้ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของผู้มีฐานะดี จากการที่อัญมณีเป็นสิ่งสูงค่าและหายากดังกล่าว จึงนำไปสู่ความเชื่อที่ว่าผู้ที่ได้ครอบครองอัญมณีถือเป็นความโชคดีอย่างยิ่ง นอกจากนี้ยังเชื่อว่าอัญมณีมีพลังอำนาจเวทย์มนต์และอิทธิพลแก่ชีวิตของผู้เป็นเจ้าของ คนไทยแต่โบราณจึงให้ความสำคัญกับอัญมณีและพยายามเสาะแสวงหา มาไว้ในครอบครอง เรื่องราวของอัญมณีจึงกลายเป็นศาสตร์แห่งความเชื่อและศิลปะแห่งความงามที่ผสมผสานกันอย่างเหมาะสมกลมกลืนสืบทอดมาจนปัจจุบัน

คนไทยแต่โบราณมีความเชื่อเกี่ยวกับอัญมณีสำคัญ ๙ ชนิด ที่เรียกว่า นพรัตน์ หรือ นวรัตน์ ได้แก่ เพชร ทับทิม มรกต บุษราคัม โกเมน นิลกาฬ (ไพลิน) มุกดาหาร เพทาย และไพฑูรย์ ที่เชื่อกันว่าหากแก้วทั้ง ๙ นี้รวมอยู่กับผู้ใดแล้วก็จะเกิดสิริมงคลอย่างยิ่ง ดังมีตำรา กล่าวถึงสรรพคุณหรืออำนาจของนพรัตน์ทั้งเก้าไว้ดังนี้

เพชร	ทำให้เกิดอำนาจ ชนะศัตรูและเป็นใหญ่
ทับทิม	ทำให้พรั่งพร้อมด้วยลาภยศ และอายุยืน
มรกต	ทำให้อยู่ยงคงกระพัน ป้องกันอาวุธและอุบัติเหตุ
บุษราคัม	ทำให้มีเสน่ห์และทำให้ใจเย็น
โกเมน	ทำให้แคล้วคลาดจากภัยอันตราย เจริญสุข และอายุยืน
นิลกาฬ	ทำให้ร่ำรวย
มุกดาหาร	ทำให้เป็นมงคล มีเสน่ห์ ชนะอุปสรรค
เพทาย	ทำให้พ้นโทษและเจริญรุ่งเรือง
ไพฑูรย์	ทำให้เป็นมงคล ป้องกันอัคคีภัย เทพยดาปกป้องคุ้มครอง (กฤษณา ศิริบุตรี, ๒๕๔๕ : ๑๔ - ๑๕)

ความเชื่อเกี่ยวกับอัญมณีนี้นี้แสดงให้เห็นได้จากชื่อพินธุไม้มงคลด้วยได้แก่ชื่อ เพ็ชรคง เพ็ชรเหล็ก เพ็ชรนารายณ์ ที่สะท้อนความเชื่อในคุณสมบัติที่แข็งแกร่งของเพชรว่าจะทำให้ผู้เป็นเจ้าของมีความแข็งแกร่ง มีอำนาจเป็นผู้ยิ่งใหญ่ รวมไปถึง ความสามารถที่จะเอาชนะศัตรูได้ ดังแสดงได้จากชื่อ เพ็ชรสังฆาต และชื่อ เกราะเพชรไพฑูรย์ นอกจากนี้จะสะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับเพชรดังกล่าวแล้ว ยังสะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจของไพฑูรย์ว่าจะช่วยคุ้มครองป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ ให้แก่ผู้เป็นเจ้าของได้ นอกจากนี้ชื่อ ดารานพรัตน์ และ ทรัพย์นพรัตน์ ก็สะท้อนความเชื่อของคนไทยในอัญมณีทั้ง ๙ ชนิดว่าเป็นสิ่งที่สูงส่งล้ำค่าเป็นสิริมงคลอันจะทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้า และมีชีวิตที่เพียบพร้อมสมบูรณ์

ชื่อดังกล่าวสะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับอัญมณีที่มีมาแต่เดิมของคนไทยซึ่งปัจจุบันมีอัญมณีที่ไทยเรารับเข้ามาจากวัฒนธรรมอื่น และได้รับความเชื่อเกี่ยวกับอัญมณีในวัฒนธรรมนั้นเข้ามาด้วย ที่ปรากฏในชื่อพินธุไม้มงคลได้แก่ อัญมณีประเภทหยก ซึ่งชาวจีนนิยมใช้เป็นสัญลักษณ์ของความมีโชคดี ความร่ำรวย มีชีวิตที่มีความสุขสมบูรณ์พร้อม (เยาวนิค เต็งไตรรัตน์, ๒๕๔๔ : ๖๓) ชื่อพินธุไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อนี้ปรากฏในชื่อพินธุไม้มงคลประเภทเปียเขียนเท่านั้นคือชื่อ หยกนำโชค และ หยกมงคล ที่แสดงให้เห็นว่าคนไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับหยกว่าเป็นอัญมณีมงคลที่มีอำนาจบันดาลโชคลาภและความเป็นสิริมงคลให้แก่ผู้เป็นเจ้าของได้

ผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า นอกจากคนไทยจะนิยมชมชอบในความงดงามของอัญมณีแล้ว ยังมีความเชื่อในอำนาจมหัศจรรย์แห่งอัญมณีว่าจะช่วยอำนวยความสะดวกของผู้เป็นเจ้าของประสบแต่สิ่งที่ดีเป็นสิริมงคล ทำให้เกิดความสุขกายสบายใจ และผลักดันชีวิตให้มุ่งไปสู่ความสำเร็จ

ตัวอย่างชื่อพินธุไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับอัญมณี เช่น

ชื่อว่าน	เพ็ชรคง	เพ็ชรเหล็ก	เพ็ชรนารายณ์	เพ็ชรสังฆาต
	เกราะเพชรไพฑูรย์			
ชื่อเปียเขียน	ดารานพรัตน์	ทรัพย์นพรัตน์	หยกนำโชค	หยกมงคล

จากข้อมูลที่น่าสนใจมาศึกษาพบว่าชื่อพินธุไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับอัญมณีมีทั้งหมด ๑๗ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๕.๕๑ ของชื่อพินธุไม้มงคลที่สะท้อนความ

ชื่อทั้งหมด เป็นชื่อวาน ๑๓ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๗๐ ของชื่อวานที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด เป็นชื่อเปียเขียน ๔ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๑.๖๕ ของชื่อเปียเขียนที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด

๔.๑.๓.๕ ความเชื่อเกี่ยวกับจำนวนและตัวเลข

คนไทยมีความคิดความเชื่อเกี่ยวกับจำนวนและตัวเลขมาแต่โบราณ ดังจะเห็นได้ว่าในขนบธรรมเนียมประเพณี และการประกอบพิธีต่าง ๆ จำนวนและตัวเลขจะเข้ามามีบทบาทสำคัญอยู่เสมอ เช่น ในการปลูกสร้างบ้านเรือน บ้านใดเรือนจะต้องเป็นจำนวนคี่ เพราะหากเป็นบ้านใดคู่เชื่อว่าเป็นบ้านไฉ่ หรือในการประกอบพิธีแต่งงานจะต้องเลือกเป็นเดือนคู่ เพราะเชื่อว่าจะทำให้ครองรักกันอย่างราบรื่น ส่วนเดือน ๙ ถึงแม้จะเป็นคี่ แต่ก็นิยมแต่งงานมาก เพราะถือเคล็ดว่าเลขเก้า หมายถึง ความก้าวหน้า ความเชื่อเกี่ยวกับจำนวนและตัวเลขยังคงปรากฏให้เห็นในปัจจุบัน ไม่ว่าจะทำอะไรหากมีจำนวนและตัวเลขเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การเลือกทะเบียนรถ การเลือกหมายเลขห้องที่พักอาศัย ฯลฯ คนไทยก็มักจะเลือกจำนวนและตัวเลขที่เชื่อว่าเป็นมงคลจากความเชื่อนี้จึงมีการนำคำที่เป็นจำนวนและตัวเลขที่เชื่อว่าเป็นมงคลมาใช้ในการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลด้วย

ความเชื่อเกี่ยวกับจำนวนสะท้อนให้เห็นได้จากชื่อ หมื่นปี ซึ่งเป็นจำนวนที่คนไทยมักใช้ในการอวยพรให้มีอายุยืนนานจนกลายเป็นคำติดปากที่ว่า ขอให้มีอายุยืนนานเป็นหมื่นปี ส่วนความเชื่อเกี่ยวกับตัวเลข แสดงได้จากชื่อ ไตรพร จตุรโชค จตุรพร เบญจมาภรณ์ แก้วกระรัต แก้วเขียน แก้วมหาราช และ แก้วแสน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าคนไทยเชื่อว่า เลข ๓, ๔, ๕, และ ๙ เป็นตัวเลขที่ดีเป็นมงคล เนื่องจากเกี่ยวข้องกับสัมพันธหรือพ้องกับสิ่งที่คนไทยเชื่อถือที่ดีเป็นมงคล คือ ความเชื่อเกี่ยวกับเลข ๓ (ไตร) เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความเชื่อในพระรัตนตรัย ที่หมายถึง แก้วที่สำคัญสามประการในพระพุทธศาสนา ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม และ พระสงฆ์ ความเชื่อเกี่ยวกับเลข ๔ (จตุร) เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความเชื่อเรื่องเทวดาผู้เป็นใหญ่ที่ดูแลคุ้มครองประจำทิศสำคัญทั้ง ๔ ทิศ คือ ท้าวจตุโลกบาล ความเชื่อเกี่ยวกับเลข ๕ (เบญจ) เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา ได้แก่ เบญจศีล และเบญจธรรม ซึ่งพุทธศาสนิกชนยึดถือเป็นข้อปฏิบัติในการดำรงชีวิตอยู่อย่างสงบสุข และความเชื่อเกี่ยวกับเลข ๙ เป็นเลขที่นิยมเชื่อถือกันมากกว่าเป็นตัวเลขมงคล เนื่องจากมีเสียงที่ไปพ้องกับคำว่า ก้าวหน้า ที่คนไทยเชื่อว่า จะส่งผลให้มีความเจริญก้าวหน้าในชีวิต

การตั้งชื่อโดยใช้คำที่เป็นจำนวนและตัวเลขดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยมีความปรารถนาความเป็นสิริมงคลอย่างมาก แม้กระทั่งตัวเลขหากเกี่ยวข้องกับสัมพันธหรือพ้องกับสิ่ง

ที่เชื่อว่าเป็นมงคลก็จะถือว่าตัวเลขนั้นเป็นตัวเลขที่ดีเป็นมงคลด้วย ความเชื่อเกี่ยวกับจำนวนและตัวเลขนี้จึงแสดงให้เห็นว่าคนไทยมีความปรารถนาให้ตนประสบแต่สิ่งทีประเสริฐดีงาม มีความปลอดภัย และความสุขความเจริญในชีวิต

ชื่อพินทุ์ไม่มงคลที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับจำนวนและตัวเลข ได้แก่

ชื่อว่าน	หมื่นปี
ชื่อเป็ยเขียน	ไตรพร จตุรโชค จตุรพร เบญจมาภรณ์ เก้ากระรัต เก้าเขียน เก้ามหาราช เก้าแสน

จากข้อมูลที่น่ามาศึกษาพบว่าชื่อพินทุ์ไม่มงคลที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับจำนวนและตัวเลขมีทั้งหมด ๙ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๒.๙๑ ของชื่อพินทุ์ไม่มงคลที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด เป็นชื่อว่าน ๑ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๑.๕๑ ของชื่อว่านที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด เป็นชื่อเป็ยเขียน ๘ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๙ ของชื่อเป็ยเขียนที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด

๔.๑.๓.๖ ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์

คนไทยมีความเชื่อถึอในเรื่องโหราศาสตร์ซึ่งเป็นศาสตร์เก่าแก่ที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ โหราศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยการพยากรณ์โดยอาศัยความรู้เกี่ยวกับดวงดาวและจักรวาล กอรปกับประสบการณ์ที่ถึอเป็นสถิติสิ่งสมและสืบทอดกันมาเป็นหลัก โหราศาสตร์ถึอว่าดวงดาวมีความสัมพันธ์กับสรรพสิ่งในโลก (เสรี พงศ์พิศ, ๒๕๓๓ : ๒๙๕) คนในสังคมไทยทั่วไปล้วนมีประเพณีความเชื่อเนื่องด้วยโหราศาสตร์ ดังจะเห็นได้จากการตั้งชื่อของคนไทยที่มักจะต้องตั้งชื่อให้เป็นสิริมงคลตามสาระแห่งวิชาโหราศาสตร์ที่เรียกว่า คัมภีร์ทักษาปกรณ์ หรือการที่คนไทยนิยมตรวจดูดวงชะตาราศี โชคเคราะห์ของตนเพื่อจะให้ทราบถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต รวมไปถึงการนิยมดูฤกษ์ยามก่อนการทำพิธีหรือประกอบกรงานต่าง ๆ เพื่อหวังว่าจะทำให้เกิดผลสำเร็จราบรื่น เป็นต้น

อิทธิพลความเชื่อในเรื่องโหราศาสตร์มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทย จึงปรากฏการตั้งชื่อพินทุ์ไม่มงคลที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อนี้ด้วย คนไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับดวงชะตาโชคเคราะห์ว่ามีสัมพันธ์ต่อวิถีชีวิต หรือความเป็นไปของบุคคล เชื่อกันว่าหากบุคคลใด

ดวงดี หรือมีโชคดี ก็จะมีผลให้บุคคลนั้นประสบแต่สิ่งที่ดี ๆ ทำกิจการงานใดก็จะสำเร็จราบรื่น ทำให้เกิดความสุขความเจริญในชีวิตได้ แต่หากบุคคลใดดวงไม่ดี ดวงตก หรือโชคร้าย ก็จะมีผลให้ในทางตรงกันข้าม ซึ่งจากข้อมูลพบว่าชื่อพันธมิตรไม้มงคลที่แสดงความเชื่อนี้ ได้แก่ชื่อ ดวงสถิต ที่สะท้อนความคิดของคนไทยที่เชื่อว่าดวงของคนแต่ละคนในแต่ละช่วงชีวิตอาจจะมีขึ้นมีลง หากดวงยังสถิตมั่นคงอยู่ก็จะทำให้ชีวิตดำรงอยู่อย่างปกติสุข ส่วนชื่อ โชคดี ดวงเศรษฐี และ ดวงนฤมล สะท้อนความเชื่อของคนไทยว่าหากมีโชคหรือดวงที่ดี ที่บริสุทธิ์ ก็จะมีผลให้ชีวิตประสบแต่สิ่งที่ดี ๆ ตามโชคหรือดวงนั้นด้วย ดังนั้นการตั้งชื่อพันธมิตรไม้มงคลจึงตั้งให้มีความหมายว่ามีดวงที่ดีหรือมีโชคที่ดี ซึ่งเสมือนเป็นการขอให้ตนประสบแต่สิ่งที่ดี ๆ ในชีวิต

นอกจากนี้คนไทยยังเชื่อถือเรื่องฤกษ์ยาม ซึ่งเป็นความเชื่ออันเนื่องมาจากความเชื่อทางโหราศาสตร์ ในแง่โหราศาสตร์นั้น คำว่า “ฤกษ์” หมายถึง เวลาที่เหมาะสมเป็นชัยมงคล คำว่า “ยาม” หมายถึง ส่วนของวันดีวันร้าย (กิ่งแก้ว อุตถากร, ๒๕๓๗ : ๖๙๓) วิถีชีวิตของคนไทยแต่โบราณมาจะถือเรื่องการดูฤกษ์ยามเป็นเรื่องสำคัญ เมื่อถึงวาระที่จะต้องกระทำการมงคลต่าง ๆ เช่น การวางเสาหลักเมือง การปลูกเรือน การสมรส การदानา การลงมือเกี่ยวข้าว ฯลฯ หรือแม้การจะออกเดินทาง เช่น การยกทัพไปรบกับข้าศึก เป็นต้น ก็ต้องดูฤกษ์ยามเสมอ ทั้งนี้เพราะคนไทยมีความเชื่อว่าการประกอบกิจกรรมตามวันเวลาที่ถูกต้องเหมาะสมย่อมจะทำให้ชีวิตประสบแต่ความสุขความเจริญ ก่อให้เกิดมงคลหรือสิ่งดี หรือนำโชคลาภต่าง ๆ มาให้ ด้วยความเชื่อดังกล่าว จึงมีการตั้งชื่อพันธมิตรไม้มงคลให้เกี่ยวข้องกับฤกษ์ยาม ได้แก่ชื่อ มหาฤกษ์ ที่คนไทยเชื่อว่าเป็นฤกษ์ที่ยิ่งใหญ่ เป็นฤกษ์มงคลเหมาะที่จะเริ่มทำพิธีหรือเริ่มทำกิจการงานต่าง ๆ และชื่อ เสาร์ห้า เป็นฤกษ์ที่อยู่ในวันอมฤตโชค ที่เชื่อว่าจะอำนวยความสะดวกสำเร็จให้ (พลุลวง : ๒๕๔๖ : ๙๘) การตั้งชื่อดังกล่าวจึงเป็นเสมือนการขอให้มีการตั้งชื่อพันธมิตรไม้มงคลที่ดีทำกิจการงานใดก็จะประสบความสำเร็จเสมอ

ชื่อพันธมิตรไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์นี้ แสดงให้เห็นว่าคนไทยมีความมุ่งหวัง และปรารถนาให้ตนมีอนาคตที่ดี มีวิถีชีวิตที่เจริญอกงามและเป็นศิริมงคล

ตัวอย่างชื่อพันธมิตรไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ เช่น

ชื่อว่าน	ไม่ปรากฏ			
ชื่อเป็ยเขียน	ดวงสถิต	ดวงนฤมล	ดวงเศรษฐี	โชคดี
	มหาฤกษ์	เสาร์ห้า		

จากข้อมูลที่น่าสนใจศึกษาพบว่าชื่อพินทุ์ไม่มงคลที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์พบในชื่อของเปียเขียนเท่านั้นมีทั้งหมด ๙ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๒.๙๑ ของชื่อพินทุ์ไม่มงคลที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด และคิดเป็นร้อยละ ๓.๗๐ ของชื่อเปียเขียนที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด

๔.๑.๓.๖ ความเชื่อเกี่ยวกับสี

“สี” มีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวัน และความคิดความเชื่อของคนไทยอยู่มาก ดังจะเห็นได้ว่าคนไทยจะให้ความสำคัญกับการเลือกใช้สี เช่น ในงานมงคลจะต้องเลือกใส่เสื้อผ้าที่มีสีสันสดใส ห้ามแต่งสีที่ดูแล้วเศร้า หรือหดหูใจ หรือ ถ้าจะไปงานศพก็ต้องแต่งชุดดำไป เป็นต้น ตามคตินิยมของคนไทยแต่โบราณมาเชื่อถือกันว่าใครเลือกใช้สีให้ถูกโฉลกกับดวงชะตาก็ย่อมเป็นเครื่องส่งเสริมให้เกิดความสวัสดิมีโชคชัยได้ เรื่องการใช้สีให้เกิดมงคลนั้น มักจะเน้นเรื่องการแต่งกายตามสีประจำวัน โดยเชื่อว่าสีประจำวันนั้น ๆ ก็มาจากสีกายของเทวดาที่เป็นชื่อวันทั้ง ๗ นั้นเอง ถ้าผู้ใดเลือกใช้สีให้ถูกต้องตามวันของสัปดาห์แล้วก็จะช่วยให้เกิดสวัสดิมงคลแก่ชีวิต ในสวัสดิรักษาของสุนทรภู่ว่าไว้เกี่ยวกับพระภูษาผ้าทรงของพระมหากษัตริย์ เมื่อเสด็จออกศึกสงครามซึ่งคนธรรมดาสามัญก็นำมาใช้นุ่งห่มตามปกติด้วย สีประจำวันแต่โบราณแต่งไว้ดังนี้

วันหนึ่งภูษาผ้าทรงนรงค์รบ	ให้มีครบเครื่องเสร็จทั้งเจ็ดสี
วันอาทิตย์ สีทิวโชคโฉลกดี	เอาเครื่องสีแดงทรงเป็นมงคล
วันจันทร์ นั้นควรสีนวลขาว	จะยืนยาวชันษาสถาผล
วันอังคาร ม่วงชวงงามสีครามปน	เป็นมงคลชัตติยาไม่ราศี
วันพุธ สูดดีด้วยสีแสด	กับเหลืองแปดปนประดับสลัปลี
วันพฤหัสบดี จัดเครื่องเขียวเหลืองดี	วันศุกร์ สีเมฆหมอก ออกสงคราม
วันเสาร์ ทรงดำจิ้งล้าเลิศ	แสนประเสริฐเสี้ยนศึกจะนิกขาม
อนึ่ง พาสีที่ซึบประดับงาม	ให้ต้องตามสีสรรพจึงกันภัย

(สุนทรภู่, ๒๕๐๐ : ๒)

ในชื่อพินทุ์ไม่มงคลได้สะท้อนให้เห็นความเชื่อเกี่ยวกับสีด้วย โดยปรากฏเฉพาะในชื่อพินทุ์ไม่มงคลประเภทเปียเขียนเท่านั้น ชื่อที่สะท้อนความเชื่อนี้จะใช้คำที่เป็นสีในเชิงสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นสิริมงคล ที่ปรากฏได้แก่ สีแดง สีเหลือง และสีขาว

ส.พลายน้อย (๒๕๔๒ : ๙๘) กล่าวว่า สีแดงถือเป็นสีสำหรับเจ้า ตำแหน่งที่ประทับ หรือท้องพระโรงนิยมทาสีแดง นอกจากนี้เสื้อผ้าที่ประชาชนใช้ก็ห้ามนุ่งห่มสีแดงอีกด้วย เพราะถือกันว่าไม่รู้จักที่ต่ำที่สูง มีกล่าวไว้ในกฎหมายโบราณบทหนึ่งว่า “อนึ่งผู้ใดตัดดอกไม้แลนุ่งผ้าแดง ผ่าชมพูโพระกำ...แลเข้าไปในสวนประตู่ สวนตะพาน สวนในรั้วไก่ ในกาละบาตร แลหน้าพระที่นั่งประตู่ ทับเรือกิติ ฝ่ายผ้าเสื้อใช้ให้ฉีกเสีย” แสดงให้เห็นว่าผู้ที่จะนุ่งผ้าแดงหรือผ้าที่สีออกไปทางแดงได้จะต้องเป็นเจ้านายชั้นสูง หรือเป็นผู้ที่มีอำนาจบารมีเท่านั้น ความเชื่อนี้สะท้อนให้เห็นได้จากชื่อพันธุ์ไม้มงคลคือชื่อ *มังกรแดง* *แดงเอราวัณ* ที่แสดงถึงความยิ่งใหญ่สูงส่งมีอำนาจ การตั้งชื่อนี้จึงเสมือนเป็นการมุ่งหวังให้ตนมีอำนาจบารมีที่ยิ่งใหญ่ นอกจากนี้ในวิถีการดำเนินชีวิตของชาวจีนยังเชื่อว่าสีแดงเป็นสัญลักษณ์ในการขวยพรให้มีโชคลาภ ความสมบูรณ์พูนสุขตลอดจนความสงบสุขด้วย (เจริญ ตันมหาพราน, ๒๕๓๒ : ๑๙๐) ความเชื่อนี้ผสมผสานในสังคมไทยอย่างกลมกลืนดังแสดงได้จากชื่อ *แดงมงคล* *แดงนำโชค* *แดงอุดม* และ *แดงลักษมี* ที่สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยเชื่อว่าสีแดงเป็นสีมงคลที่จะนำมาซึ่งโชคลาภ ทำให้เกิดความมั่งมีศรีสุข และความอุดมสมบูรณ์

สีเหลือง เป็นอีกสีหนึ่งที่คนไทยเชื่อว่าเป็นสีแห่งความเป็นสิริมงคล เนื่องจากว่าสีเหลืองเป็นสีแห่งผ้าครองของพระภิกษุสงฆ์ในพระบรมพุทธานุศาสน์ ประเทศไทยนับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติจนได้รับสมญาว่าเป็น “ดินแดนแห่งผ้าเหลือง” สีเหลืองจึงมีความสำคัญต่อความคิดความเชื่อของคนไทย ดังจะเห็นว่า คนไทยนิยมทำพระพุทธรูปด้วยโลหะสีเหลือง และนิยมปิดทองพระพุทธรูปและเทวรูปต่าง ๆ ให้เหลืองอร่ามดั่งทอง สีเหลืองคล้ายสีของทองซึ่งถือว่ามีค่าสูง คนไทยจึงถือว่าสีเหลืองเป็นสีแห่งความเป็นสิริมงคลอย่างสูงส่ง จากความเชื่อนี้จึงมีการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลว่า *เหลืองอมร* *เหลืองอมรเทพ* ซึ่งสะท้อนความเชื่อของคนไทยว่าสีเหลืองเป็นสีแห่งความเชื่อถือศรัทธา ทำให้เกิดความเชื่อมั่น ความอบอุ่น และความผาสุกในชีวิต

ส่วนสีขาวเป็นสีที่คนไทยนิยมใช้เป็นสัญลักษณ์ของความบริสุทธิ์ ดังที่คนไทยมักเปรียบเทียบความบริสุทธิ์ของเด็กว่าเป็นเหมือนผ้าขาว หรือเปรียบเทียบรักที่บริสุทธิ์ของแม่กับสีขาวของดอกมะลิ สอดคล้องกับที่ ทวารัช (๒๕๐๙ : ๕๓) ได้กล่าวไว้ว่า สีขาว เป็นสีแห่งความสะอาดหมดจดและความบริสุทธิ์ จากความเชื่อนี้จึงมีการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลว่า *ขาวมงคล* ซึ่งสะท้อนความเชื่อของคนไทยว่าสีขาวเป็นสีแห่งความบริสุทธิ์ที่จะนำความเป็นมงคลมาให้แก่ชีวิต

ความเชื่อเกี่ยวกับสีที่สะท้อนจากชื่อพันธุ์ไม้มงคลแสดงให้เห็นว่าคนไทยถือว่าพลังของสีที่เป็นมงคลจะช่วยเสริมส่งให้บังเกิดอำนาจบารมี นำโชคลาภความสมบูรณ์พูนสุข ความดีงาม ตลอดจนขวัญและกำลังใจที่ดีมาสู่ผู้เป็นเจ้าของได้

ชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับสี ได้แก่

ชื่อวาน	ไม้ปรากฏ			
ชื่อโป๊ยเซียน	มังกรแดง	แดงเอราวัณ	แดงมงคล	แดงนำโชค
	แดงอุดม	แดงลักษมี	เหลืองอมร	เหลืองอมรเทพ
	ขาวมงคล			

จากข้อมูลที่นำมาศึกษาพบว่าชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับสี ปรากฏเฉพาะในชื่อโป๊ยเซียนเท่านั้น มีจำนวนทั้งหมด ๙ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๒.๙๑ ของชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ ๓.๗๐ ของชื่อโป๊ยเซียนที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด

๔.๑.๓.๘ ความเชื่อเกี่ยวกับขวัญ

ความเชื่อเกี่ยวกับขวัญได้ฝังรากลึกอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณ เชื่อกันว่าขวัญเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตน และเป็นสิ่งสำคัญที่จำเป็นจะต้องมีอยู่ประจำชีวิตของทุกคน ถ้าขวัญอยู่กับตัวของผู้นั้น ผู้นั้นก็จะอยู่เย็นเป็นสุข ไม่เจ็บไม่ไข้ แต่ถ้าขวัญหนีหายไป ผู้นั้นก็จะเป็นทุกข์ หรืออาจเกิดอันตรายถึงชีวิตได้ ดังนั้นจึงก่อให้เกิดพิธีกรรมต่าง ๆ ที่จะทำให้อาชีพอยู่กับตัวตลอดไป ดังจะเห็นได้ว่าคนไทยจะมีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับขวัญในทุกช่วงสำคัญของชีวิต อาทิ การทำขวัญแรกเกิด ทำขวัญเดือน โขนจุก บวชนาค แต่งงาน การปลุกเรื้อน วางศิลาฤกษ์ เป็นต้น ตลอดจนการทำขวัญผู้ที่เพิ่งหายเจ็บไข้ได้ป่วย หรือรอดพ้นจากอันตรายกลับมา การได้รับตำแหน่งใหม่ การเปลี่ยนถิ่นฐานที่อยู่ รวมถึง มีการทำขวัญในโอกาสพิเศษ เช่น การทำขวัญต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการเสริมสร้างความมั่นคง อบอุ่นใจ และความเป็นสิริมงคลแห่งชีวิต

ในสังคมไทยมีหลักฐานว่าความเชื่อเรื่องขวัญและประเพณีทำขวัญมีมานานแล้ว ดังจะเห็นได้จากวรรณคดีไทยในเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอน กำเนิดพลายงาม ได้กล่าวถึง การเรียกขวัญพลายงามเมื่อเดินทางหนีขุนช้างซึ่งลอบฆ่าตนจากสุพรรณบุรีมาหานางทองประศรีผู้เป็นย่ำที่จังหวัดกาญจนบุรี นางทองประศรีได้จัดให้มีการรับขวัญพลายงามขึ้น คำที่ใช้รับขวัญพลายงามมีดังนี้

พ่อเมื่อเมืองดง เอาพงเป็นเย่า อืดปลาอืดข้าว ขวัญเจ้าตกหาย
 ขวัญอ่อนอ่อนเร่ ว่าแห้วสุกาย อยู่ปลายยางยุง ท้องทุ่งท้องนา
 ขวัญเมื่อเมื่อเมิน ขอเชิญขวัญพ่อ พังขอเสียงอ้อ ขวัญพ่อเจ้าจำ
 ข้าวเหนียวเต็มพ้อม ข้าวบ้อมเต็มบ่า ขวัญเจ้าจงมา สุกายพลายเอย

(ขุนช้างขุนแผนเสภาฉบับหอสมุดแห่งชาติ, ๒๔๙๓ : ๔๘๓)

นอกจากคนไทยจะเชื่อว่าขวัญเป็นสิ่งสำคัญที่มีอยู่ประจำตัวคนแล้ว ยังเชื่อว่าขวัญ จะมีประจำอยู่กับสัตว์ พืช และสิ่งของบางประเภทด้วย ดังจะเห็นได้จากประเพณีทำขวัญช้าง วัว ควาย ทำขวัญนา ขวัญข้าว ทำขวัญเรือ ทำขวัญเสาเรือน เป็นต้น การประกอบพิธีทำขวัญ ให้กับสิ่งเหล่านี้ เพราะเชื่อว่าเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคน ซึ่งเทพารักษ์จะได้อวยคุ้มครอง ของ ๆ ตนให้ปลอดภัยและเกิดความเป็นสิริมงคลด้วย

ความเชื่อเรื่องขวัญยังคงปรากฏอยู่ในสังคมไทย ดังแสดงได้จากชื่อพันธุ์ไม้มงคล ได้แก่ชื่อ เอลิมขวัญ ที่สะท้อนความคิดของคนไทยที่เชื่อว่าขวัญเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิต จึงต้องมีการทำขวัญ สู่ขวัญหรือรับขวัญ เพื่อมุ่งให้เกิดสิ่งที่ดีงามและเป็นสิริมงคลต่อเจ้าของขวัญ “ขวัญ” ในความหมายนี้เป็นการอ้างอิงถึงสิ่งที่ไม่มิตัวตนที่อยู่ในตัวมนุษย์ ซึ่งเป็นความหมายดั้งเดิมเกี่ยวกับขวัญ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับขวัญนี้ ส่วนใหญ่เป็นชื่อที่แสดงความหมายที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือ มักจะใช้คำว่า “ขวัญ” ในความหมายถึง สิ่งที่ดี เป็นมงคล ดังปรากฏในชื่อ ขวัญดง ของขวัญ และยังหมายรวมไปถึงสิ่งที่ ประเสริฐ หรือสิ่งที่เป็นที่รักด้วย ดังชื่อ คู่ขวัญ มิ่งขวัญ ขวัญเมือง ขวัญโดม และขวัญมอดินแดง การใช้คำว่า “ขวัญ” ในความหมายดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงความเชื่อในเรื่องขวัญของคนไทยจากสิ่งที่ไม่มิตัวตนที่สิงอยู่ในร่างกายมาเป็นความรู้สึกทางจิตใจดังที่ วิไลวรรณ ฆนิษฐานันท์ (๒๕๔๒ : ๘๔) ได้กล่าวไว้ว่าการที่คำว่า “ขวัญ” อยู่มาได้มาจนถึงปัจจุบันก็เพราะได้มีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ จากความเชื่อในสิ่งที่ไม่มิตัวตนที่สิงอยู่ในร่างกาย มาเป็น“อารมณ์ความรู้สึกด้านจิตใจหรือคล้ายกับกำลังใจ” แต่การเปลี่ยนแปลงนี้ยังไม่เสร็จสิ้น กล่าวคือยังมีผู้ที่เชื่อเรื่องขวัญในฐานะเป็นสิ่งที่สิงอยู่ในร่างกายที่ยังให้เกิดความสุขสบาย และสิริมงคลอยู่ในสังคมไทย

ชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับขวัญนี้ แสดงให้เห็นถึงความปรารถนาของคนไทยในด้านความอบอุ่นมั่นคงทางจิตใจอันจะนำมาซึ่งความสุข

ชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับขวัญ ได้แก่

ชื่อว่าน	ไม้ปรากฏ			
ชื่อโป๊ยเซียน	มิ่งขวัญ	คู่ขวัญ	เฉลิมขวัญ	ของขวัญ
	ขวัญถุง	ขวัญมอดินแดง	ขวัญเมือง	ขวัญโดม

จากข้อมูลที่น่ามาศึกษาพบว่าชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับขวัญ พบในชื่อโป๊ยเซียนเท่านั้น มีทั้งหมด ๘ ชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๙ ของชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด และคิดเป็นร้อยละ ๓.๒๙ ของชื่อโป๊ยเซียนที่สะท้อนความเชื่อทั้งหมด

ชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนให้เห็นความเชื่อของคนไทยในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นมีค่าความถี่การปรากฏ แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ประเภทของพันธุ์ไม้ ความเชื่อ	ว่าน		โป๊ยเซียน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
๑. ความเชื่อในลัทธิศาสนา	๑๗	๒๕.๗๖	๑๐๒	๔๑.๙๘
๑.๑ ความเชื่อในพระพุทธศาสนา	๕	๗.๕๘	๕๗	๒๓.๔๖
๑.๒ ความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ฮินดู	๑๒	๑๘.๑๘	๑๑	๔.๕๓
๑.๓ ความเชื่อในลัทธิศาสนาแบบจีน	-	-	๓๔	๑๓.๙๙
๒. ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์	๓๐	๔๕.๔๕	๘๑	๓๓.๓๓
๑.๑ ความเชื่อเรื่องผีสิงเทวดาและผู้วิเศษ	๑๑	๑๖.๖๗	๗๘	๓๒.๑๐
๑.๒ ความเชื่อเรื่องคาถาอาคม	๑๒	๑๘.๑๘	๒	๐.๘๒
๑.๓ ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง	๗	๑๐.๖๐	๑	๐.๔๑
๓. ความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์	๕	๗.๕๘	๒๒	๙.๐๖
๔. ความเชื่อเกี่ยวกับอัญมณี	๑๓	๑๙.๗๐	๔	๑.๖๕
๕. ความเชื่อเกี่ยวกับจำนวนและตัวเลข	๑	๑.๕๑	๘	๓.๒๙
๖. ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์	-	-	๙	๓.๗๐
๗. ความเชื่อเกี่ยวกับสี	-	-	๙	๓.๗๐
๘. ความเชื่อเกี่ยวกับขวัญ	-	-	๘	๓.๒๙
รวม	๖๖	๑๐๐	๒๔๓	๑๐๐

ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าความถี่การปรากฏชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่สะท้อนความเชื่อของคนไทย

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ความเชื่อที่สะท้อนจากชื่อพันธุ์ไม้มงคลทั้งสองประเภทมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ชื่อพันธุ์ไม้มงคลประเภทว่านจะสะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์มากที่สุด คือปรากฏร้อยละ ๔๕.๔๕ ในขณะที่ชื่อพันธุ์ไม้มงคลประเภทปิยะเชียนจะสะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับลัทธิศาสนามากที่สุดคือปรากฏร้อยละ ๔๑.๙๔

การที่ปรากฏความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ในชื่อพันธุ์ไม้มงคลประเภทว่านมากที่สุด เนื่องจากคนไทยแต่โบราณมามีความเชื่อกันว่าเป็นพันธุ์ไม้มหัศจรรย์ในทางไสยศาสตร์ที่มีอิทธิพลความศักดิ์สิทธิ์ไม่น้อยกว่าเวทมนต์คาถา สามารถใช้ในทางป้องกันอันตรายและภูตผีปีศาจต่าง ๆ ใช้ในทางเสน่ห์เมตตามหานิยม หรือใช้ในทางให้เกิดอิทธิปาฏิหาริย์ได้ ดังนั้นชื่อของว่านจึงเชื่อมโยงเกี่ยวพันอยู่กับความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเชื่อในเรื่องคาถาอาคม และเครื่องรางของขลังที่มีอิทธิฤทธิ์อำนาจ หรือมีสรรพคุณที่ไปสอดคล้องกับอิทธิฤทธิ์อำนาจ หรือสรรพคุณของว่านชนิดนั้น ๆ

ส่วนในชื่อพันธุ์ไม้มงคลประเภทปิยะเชียนที่ปรากฏความเชื่อในลัทธิศาสนามากที่สุดนั้น จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกันที่ความเชื่อในลัทธิศาสนาแบบจีน ที่ไม่ปรากฏเลยในชื่อพันธุ์ไม้มงคลประเภทว่าน ทั้งนี้เนื่องจากปิยะเชียนเป็นพันธุ์ไม้ที่ไทยเราได้รับมาจากจีน การตั้งชื่อพันธุ์ไม้ชนิดนี้จึงมีความสัมพันธ์กับคติความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับเทพเจ้าในลัทธิศาสนาที่คนจีนให้ความเคารพนับถือด้วย ประกอบกับการที่คนจีนได้เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยมาเป็นเวลานาน และได้ปลูกฝังสืบทอดวัฒนธรรมของตนจึงทำให้ความเชื่อในลัทธิศาสนาแบบจีนยังคงอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยและคนไทยเชื้อสายจีนอย่างแนบแน่น

นอกจากนี้ความเชื่อในเรื่องอื่น ๆ จะเห็นได้ว่าปรากฏไม่มากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเชื่อเกี่ยวกับจำนวนและตัวเลข ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ ความเชื่อเกี่ยวกับสี และความเชื่อเกี่ยวกับขวัญที่ปรากฏน้อยมาก ทั้งนี้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าความเชื่อดังกล่าวอาจให้ผลเพียงความรู้สึกอบอุ่นมั่นคงทางจิตใจ หรือก่อให้เกิดกำลังใจมากกว่าที่จะบันดาลให้เกิดผลในสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้น ในขณะที่ความเชื่อในลัทธิศาสนา ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ ความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์ และความเชื่อเกี่ยวกับอัญมณี คนไทยให้ความเชื่อถือว่ามีพลังอำนาจเหนือธรรมชาติที่จะสามารถบันดาลสิ่งต่าง ๆ ที่พึงปรารถนาให้บังเกิดขึ้นกับชีวิตตนได้ จึงปรากฏชื่อที่สะท้อนให้เห็นความเชื่อดังกล่าวนี้นี้มากกว่า

ผลการศึกษาชื่อพันธุ์ไม้มงคลทั้งหมดสะท้อนให้เห็นความเชื่อของคนไทยที่เป็นความเชื่อดั้งเดิม และความเชื่อที่ได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมอื่น ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นความเชื่อในสิ่งที่มีอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติที่จะสามารถบันดาลหรือสนองตอบความต้องการในสิ่งที่

มนุษย์พึงปรารถนาในชีวิต ความต้องการหรือความปรารถนาในสิ่งใดสิ่งหนึ่งของมนุษย์นี้เรียกว่า “ค่านิยม” ที่สามารถสะท้อนให้เห็นได้จากข้อพันธุไม้มงคลด้วย ดังจะได้กล่าวถึงต่อไป

๔.๒ ค่านิยมของการตั้งชื่อพันธุไม้มงคล

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับค่านิยม ดังนั้นเพื่อให้เข้าใจความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับค่านิยม จึงจะขอกล่าวถึงความหมายของ “ค่านิยม” ก่อน

๔.๒.๑ ความหมายของคำว่า “ค่านิยม”

การศึกษาเรื่องค่านิยม ได้มีผู้ศึกษาและให้ความหมายของคำว่า “ค่านิยม” ไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

ไพฑูริย์ เครือแก้ว (๒๕๑๓ : ๖) อธิบายว่า “ค่านิยม” หมายถึง สิ่งที่คนสนใจ สิ่งที่คนปรารถนาจะได้ ปรารถนาจะเป็น หรือกลับกลายมาเป็น เป็นสิ่งที่คนถือว่าเป็นสิ่งที่ซึ่งบังคับว่าต้องทำ ต้องปฏิบัติ เป็นสิ่งที่คนบูชายกย่อง และมีความสุขที่จะได้เห็น ได้ฟัง ได้เป็นเจ้าของ ค่านิยมในสังคมจึงเป็น “วิถีของการจัดรูปความประพฤติ” ที่มีความหมายต่อบุคคล และเป็นแบบฉบับของความคิดที่ฝังแน่นสำหรับยึดถือในการปฏิบัติตัวของคนในสังคม

สุพิศตรา สุภาพ (๒๕๑๘ : ๓) กล่าวว่า “ค่านิยม” คือสิ่งที่กลุ่มสังคมหนึ่ง ๆ เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีค่าควรแก่การกระทำ นำกระทำ นำยกย่อง หรือเห็นว่าถูกต้อง”

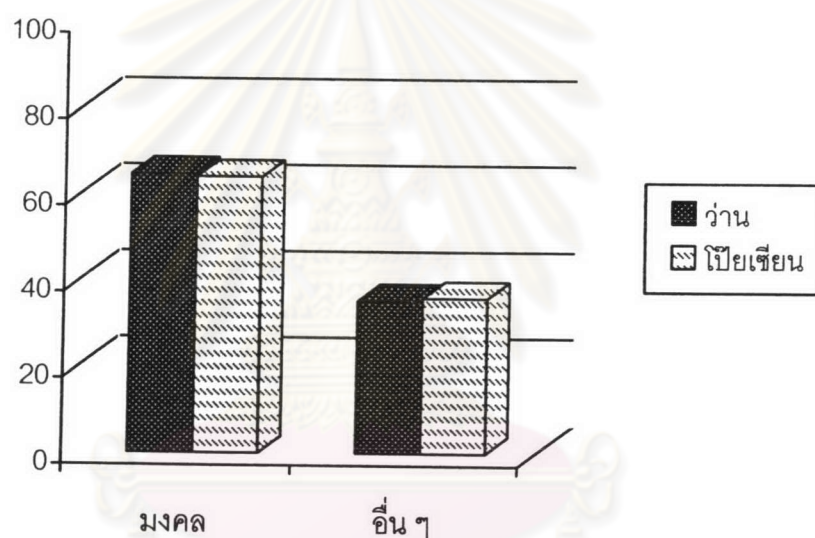
ณรงค์ เส็งประชา (๒๕๓๑ : ๗๓) อธิบายว่า “ค่านิยม” เป็นเป้าหมายของสังคม เป็นเป้าหมายที่ผู้คนในสังคมมุ่งที่จะไปให้ถึงจุดนั้น เพื่อให้ได้ในสิ่งนั้น ๆ ซึ่งอาจเป็นทรัพย์สิน ชื่อเสียง ตำแหน่งราชการ การได้รับยกย่องว่าเป็นคนซื่อสัตย์

จากแนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ค่านิยม เป็นสิ่งที่คนสนใจ สิ่งที่คนพึงปรารถนา ซึ่งอาจเป็นทรัพย์สิน ชื่อเสียง ตำแหน่งราชการ หรือเป็นสิ่งที่คนเห็นว่ามีคุณค่าควรแก่การกระทำนำยกย่อง เช่น เป็นคนซื่อสัตย์ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงามสำหรับยึดถือในการประพฤติปฏิบัติตนในสังคม ดังนั้นค่านิยมจึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนในสังคมด้วย การให้ภาษาเป็นพฤติกรรมการแสดงออกอย่างหนึ่งของคนในสังคม ภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อพันธุไม้มงคลจึงสามารถสะท้อนให้เห็นค่านิยมได้

การศึกษาชื่อพันธุ์ไม้มงคลสามารถสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของคนไทยได้เป็น ๒ ลักษณะใหญ่ คือ ค่านิยมในการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคล และค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งที่พึงปรารถนาในชีวิต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๔.๒.๒ ค่านิยมในการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลของคนไทย

ค่านิยมในการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลของคนไทยสะท้อนให้เห็นได้จากการศึกษา ความหมายของชื่อพันธุ์ไม้มงคลในบทที่ ๓ ที่พบว่ามียังทั้งความหมายมงคลและความหมายอื่น ๆ โดยมีค่าความถี่การปรากฏ แสดงให้เห็นได้จากแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ ๔.๓ แสดงค่าความถี่การปรากฏชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่มีความหมายมงคลและ ความหมายอื่น ๆ

จากแผนภูมิข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยมีค่านิยมในการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคล ให้มีความหมายมงคล ซึ่งสัมพันธ์กับความเชื่อในการตั้งชื่อของคนไทยที่มีมาแต่โบราณว่าชื่อที่ดี เป็นมงคลนั้นย่อมจะนำความสุขความสมบูรณ์มาให้ผู้เป็นเจ้าของชื่อ ดังนั้นการตั้งชื่อพันธุ์ไม้ให้มีความหมายมงคลก็ด้วยความมุ่งหวังเดียวกันว่าจะทำให้ผู้ครอบครองหรือผู้เป็นเจ้าของพันธุ์ไม้นั้น ประสบแต่สิ่งที่ดีเป็นมงคลด้วย

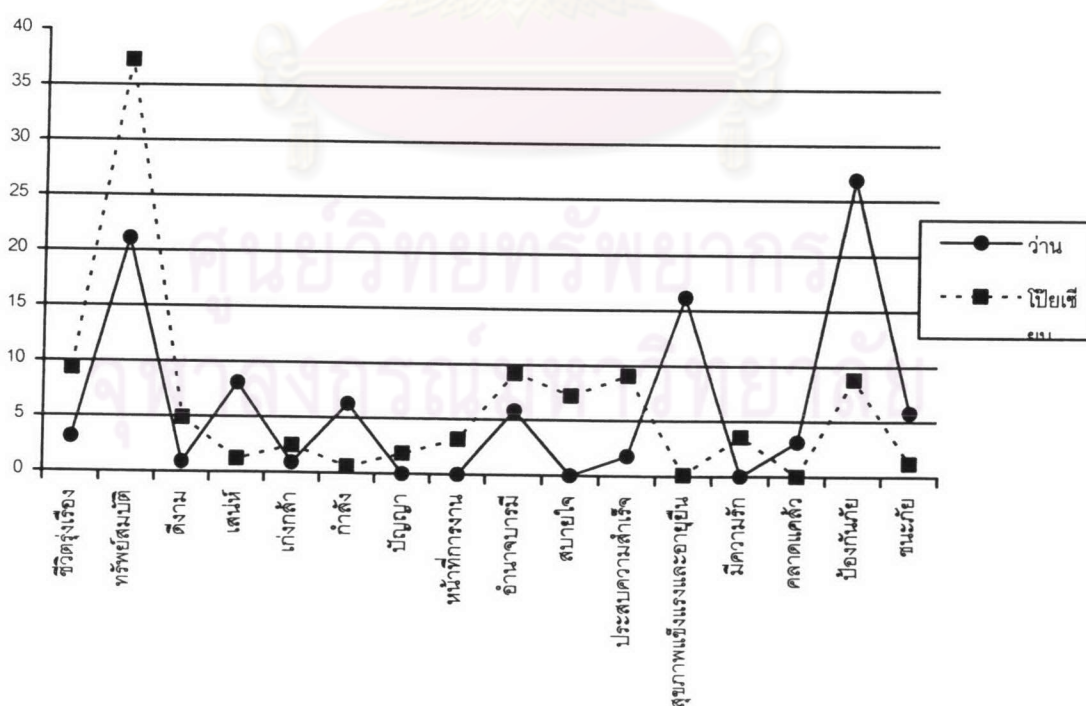
ชื่อพันธุ์ไม้มงคลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความหมายอื่น ๆ ยังสามารถแสดงให้เห็นถึง ค่านิยมของคนไทยในการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลอีกประการหนึ่ง คือ นิยมตั้งตามลักษณะหรือรายละเอียด

ที่เกี่ยวข้องกับพันธุ์ไม้ ดังจะเห็นได้จากผลการศึกษาความหมายอื่น ๆ ในตารางที่ ๓.๓ ที่ปรากฏความหมายที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับรูปพรรณของพันธุ์ไม้มากที่สุดในพันธุ์ไม้มงคลทั้งสองประเภท ซึ่งค่านิยมในการตั้งชื่อพันธุ์ไม้ลักษณะนี้มีประโยชน์ในแง่ของการกำหนดให้คนจำได้หมายรู้ว่าเป็น ต้นไม้ หรือพันธุ์ไม้ใด รวมไปถึงเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับพันธุ์ไม้นั้นว่ามีลักษณะอย่างไร หรือ เพาะพันธุ์ขึ้นที่ใด นอกจากนี้เมื่อศึกษาความเชื่อของพันธุ์ไม้ในการตั้งชื่อแล้ว ยังพบว่าคนไทยนิยมตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลตามความเชื่อที่มีต่อพันธุ์ไม้ชนิดนั้น ซึ่งก็สัมพันธ์กับความหมายมงคลที่ปรากฏเด่นชัดในพันธุ์ไม้มงคลแต่ละประเภทด้วย

๔.๒.๓ ค่านิยมของคนไทยที่สะท้อนจากชื่อพันธุ์ไม้มงคล

ภาษาถือเป็นพฤติกรรมการแสดงออกอย่างหนึ่งของคนในสังคม การที่คนไทยเลือกใช้ภาษาที่หมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาตั้งชื่อมากและบ่อยครั้งก็ย่อมแสดงว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่คนในสังคมปรารถนาหรือให้ความนิยม ด้วยเหตุนี้ความหมายมงคลของชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่ปรากฏในระดับสูงจึงสามารถสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของคนไทยได้

จากการศึกษาความหมายมงคลในบทที่ ๓ พบว่าชื่อพันธุ์ไม้มงคลมีค่าความถี่การปรากฏความหมายมงคลในแต่ละกลุ่มสรุปได้ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ ๔.๕ แสดงค่าความถี่การปรากฏชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่มีความหมายมงคลต่าง ๆ

จากแผนภูมิข้างต้นจะเห็นว่ามีความหมายมงคลต่าง ๆ ปรากฏอยู่จำนวนมาก ในช่วงความถี่ตั้งแต่ร้อยละ ๐ - ๑๐ แต่จะไม่ปรากฏความหมายมงคลใดเลยในช่วงความถี่ที่ ร้อยละ ๑๐ - ๑๕ และจะปรากฏความหมายมงคลอีกครั้งในช่วงความถี่ตั้งแต่ร้อยละ ๑๕ ขึ้นไป ดังนั้นช่วงความถี่ที่ร้อยละ ๑๐ - ๑๕ จึงเป็นช่วงที่บ่งบอกให้ทราบถึงความแตกต่างของ ความหมายมงคลที่คนนิยมนำมาใช้ในการตั้งชื่อ ซึ่งความหมายที่ปรากฏตั้งแต่ร้อยละ ๑๕ ขึ้นไป ถือว่าเป็นความหมายที่คนนิยมนำมาใช้ตั้งชื่อในระดับสูง ได้แก่ ความหมายที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน สมบัติ ความหมายเกี่ยวกับการป้องกันภัย และความหมายเกี่ยวกับการมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง และอายุยืน

ความหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินสมบัติที่ปรากฏระดับสูงในชื่อพันธุ์ไม้มงคลทั้งสอง ประเภทสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของคนไทยเกี่ยวกับ “ความมั่งคั่งร่ำรวย” ที่มีมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากคนไทยเห็นว่าทรัพย์สินเงินทองเป็นเครื่องแสดงถึงความมีหน้ามีตา เป็นที่ยอมรับและ ได้รับการยกย่องทางสังคม ดังที่ สุพัตตรา สุภาพ (๒๕๑๘ : ๔) กล่าวไว้ว่า “เงินเป็นยอดปรารถนา ของคนทุกระดับ เพราะเงินทำให้ได้มาซึ่งอำนาจ ตำแหน่ง ความมีหน้ามีตา ความรัก และความ เคารพยกย่อง” ดังที่ปรากฏเป็นสำนวนไทยที่ว่า “มีเงินเขานับเป็นน้อง มีทองเขานับเป็นพี่” ซึ่ง เป็นการเน้นย้ำให้เห็นว่า เงินมีอิทธิพลสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในสังคมได้ ค่านิยมเกี่ยวกับทรัพย์สินเงินทองหรือความมั่งคั่งร่ำรวยของคนไทยนี้ยังอาจเห็นได้จากวัฒนธรรม ในด้านต่าง ๆ ของคนในสังคม เช่น จากประเพณี จากการประกอบพิธีกรรมเนื่องในงานหรือวัน สำคัญต่าง ๆ รวมไปถึงการใช้ภาษาของคนไทยด้วย ตัวอย่างเช่น ในประเพณีการปลูกเรือน คน ไทยเรามักหาบุคคลที่มีชื่อเกี่ยวกับทรัพย์สินเงินทองความร่ำรวยมาช่วยในการประกอบพิธีการอัน เป็นมงคลนี้ด้วย ดังที่พลูลวง (๒๕๔๖ : ๕๘) กล่าวว่า “...จะต้องหาชาวบ้านที่มีชื่อ แก้ว คำ เงิน มั่ง แก่น มาเป็นคนช่วยหามเสาและยกเสาลงหลุม เพื่อจะได้เป็นมงคลแก่เจ้าของบ้าน” หรือ ในการประกอบพิธีการงานมงคลต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ หรือ งาน ทำบุญครบรอบวันเกิด เจ้าของงานก็มักจะหาชนมที่มีชื่อมงคลในตระกูล “ทอง” มาใช้ในงานเพื่อ เอาเคล็ดว่าจะได้ร่ำรวยไปด้วยทรัพย์สินเงินทอง เช่น ทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง ทองม้วน ทองเอก เป็นต้น นอกจากนี้ในการให้ศีลให้พรของคนไทย เราก็มักจะได้ยินคำพูดติดปากกัน เสมอว่า “ขอให้เงินทองไหลมาเทมา” “ขอให้คิดเงินได้เงิน คิดทองได้ทอง” “ขอให้รวย ๆ” “ขอให้รวยเป็นมหาเศรษฐี” เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่แสดงให้เห็นว่า คนไทยมีความนิยมและ ปรารถนาในเรื่องนี้มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยปัจจุบันจะเน้นความสำคัญกับเรื่องวัตถุ มากกว่าเรื่องอื่น และยังได้มีการส่งเสริมให้คนเห็นค่าของเงินมากขึ้น ดังคำขวัญของอดีตผู้นำที่ ได้กล่าวไว้ว่า “งาน คือ เงิน เงิน คือ งานบันดาลสุข” ด้วยเหตุที่คนไทยเชื่อว่าเงินทองความ

ร่ำรวยจะสามารถบันดาลทุกอย่างได้ตั้งใจ จึงมีการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลให้มีความหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินสมบัติมากที่สุด ด้วยมุ่งหวังให้ตนมีความมั่งคั่งร่ำรวยสมดังความหมายของชื่อนั้น

ความหมายเกี่ยวกับการป้องกันภัยเป็นความหมายระดับสูงที่ปรากฏในชื่อพันธุ์ไม้มงคลประเภทवानเท่านั้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นค่านิยมของคนไทยในเรื่องความปลอดภัย ทั้งนี้เนื่องจากในสมัยก่อนมีการรบทัพจับศึกอยู่หลายครั้ง ต้องมีการสู้รบ หรือเดินทางในป่าเป็นเวลานานจึงอาจทำให้เกิดอันตรายต่อชีวิตได้ง่าย ชายไทยจึงนิยมพกวานหรือทำพิธีชุบตัววานน้ำวาน ด้วยเชื่อว่าจะช่วยป้องกันภัยให้กับตน หรือทำให้ตนแข็งแรง อยู่ยงคงกระพันชาติหรือแม้แต่พ่อค้าวานิชที่จะเดินทางไปติดต่อค้าขายต่างเมือง ต้องมีการพักแรมกลางป่าดงดิบ เจออุปสรรคมากมายหลายรูปแบบ รวมทั้งภูตผีปีศาจที่มองไม่เห็น หรือผีเจ้าป่าเจ้าเขา จึงนิยมพกวานบางชนิดติดตัวไว้เป็นเครื่องรางช่วยป้องกันภัยอันตรายและสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ ซึ่งก็สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของคนไทยในสมัยก่อนที่ต้องการความปลอดภัยในชีวิตมากกว่าสิ่งอื่น พระประชาปสนุณธมฺโม (๒๕๒๗ : ๖๘) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่มนุษย์เรามีความปรารถนาในเรื่องดังกล่าวว่า “ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย แน่ใจ ปราศจากความระแวงสงสัย ไม่วิตกกังวล ฯลฯ เป็นความรู้สึกที่ก่อให้เกิดความสุขเวทนา ขณะที่สิ่งตรงข้าม คือ ความรู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัย ความหวั่นวิตก ความเกรงกลัว ฯลฯ เป็นความรู้สึกที่ก่อให้เกิดทุกข์เวทนา ในแง่นี้คนเราจึงต้องการความมั่นคงในชีวิตตามสัจจะตามพื้นฐานที่รักสุขเกลียดทุกข์นั่นเอง” ถึงแม้ในพระพุทธศาสนาของเราจะมีการสอนเรื่องกฎไตรลักษณ์ คือ “อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา” ซึ่งหมายถึง ความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของสรรพสิ่งทั้งปวง แต่คนไทยก็ยังคงมีความปรารถนาที่จะให้ตนมีชีวิตอยู่ในโลกนี้อย่างปลอดภัย

ส่วนความหมายเกี่ยวกับการมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงและอายุยืนเป็นความหมายที่ปรากฏในระดับสูงที่สะท้อนจากชื่อพันธุ์ไม้มงคลประเภทवानเช่นเดียวกัน ซึ่งก็สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยมีค่านิยมเกี่ยวกับการมีสุขภาพแข็งแรงและอายุยืน ทั้งนี้เนื่องจากสังคมไทยสมัยก่อนยังมีการรบราฆ่าฟัน และผู้คนมีวิถีการดำเนินชีวิตแบบเกษตรกรรม ทำให้แรงกำลังเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต ประกอบกับการแพทย์ในสมัยนั้นยังไม่เจริญเท่าใดนัก เมื่อผู้คนเกิดเจ็บไข้ได้ป่วยจึงอาจรักษาให้หายขาดได้ยาก หรืออาจเสียชีวิตได้ง่าย คนในสมัยนั้นจึงกลัวการมีโรคภัยไข้เจ็บทำให้ปรารถนาการมีสุขภาพที่แข็งแรงและมีชีวิตที่ยาวนาน ค่านิยมนี้มีมาในสังคมไทยตั้งแต่โบราณดังจะเห็นได้จากประเพณีการทำขวัญทารก ที่จะมีการประกอบพิธีและกล่าวคำอวยพรดังปรากฏในคำกลอนว่า

“ครั้นแล้วจึงให้สามที
ให้ชันช้ายืนหมิ่นปีไป

ดับอัคคีโปกควันเจิมพักตร์ให้
มีไชยชำนะสวัสดิ์”

(ส.พลายน้อย, ๒๕๔๒ : ๑๑๒)

นอกจากนี้ยังอาจเห็นได้จากคำให้ศีลให้พรของคนไทยที่กล่าวว่า “ขอให้เจริญด้วย อายุ วรรณะ สุขะ พละ” หรือจากพุทธภาษิตที่รู้จักกันดีในสังคมไทยมาทุกยุคทุกสมัยว่า “อโรคยา ปรมา ลาภา” ความไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นถึงความปรารถนา หรือค่านิยมของคนไทยที่ต้องการจะมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงและมีอายุยืนยาว

ผลการศึกษาในบทนี้แสดงให้เห็นว่า ชื่อพันธุ์ไม้มงคลไม่ได้ตั้งขึ้นเพียงเพื่อใช้เรียกหรือจำแนกให้รู้ว่าเป็นต้นไม้อะไรเท่านั้น หากแต่ยังมีบทบาทเป็นตัวแทนของสังคมในการสะท้อนให้เห็นถึงความคิดความเชื่อและค่านิยมของคนไทยในด้านต่าง ๆ อีกทั้งยังเป็นข้อมูลสำคัญที่ช่วยให้ทราบถึงลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพันธุ์ไม้ เช่น ลักษณะความงาม รูปพรรณสัณฐาน สถานที่เพาะพันธุ์ หรืออิทธิปาฏิหาริย์ของพันธุ์ไม้ อันจะทำให้คนในสังคมได้ความรู้เกี่ยวกับพันธุ์ไม้มงคลชัดเจนยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย